

▲ KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır Heydər Əliyev

DİPLOMAT

№ 28 (540) 25 - 31 İyul, Tirmeh sal. il 2023
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

188 MİN KÜRDÜN VƏ SƏKKİZ MİN BƏRZANININ QƏTLİNDƏN 40 İL KEÇİR

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev "Şimal" Elektrik Stansiyasının yeni estakadasının və su nasos stansiyalarının açılışında iştirak edib

Səh. 4

Serok Barzanî: Şehîdkirina 8 hezar Barzaniyan karesateke pir mezin bû, birîneke pir kûr e û nayê jibîrkirin

Səh. 4

Nêçirvan Barzanî: Enfalkirina Barzaniyan ji hêzek mezintir da berxwedana gelê Kurdistanê

Səh. 12

Serokatiya Kurdistanê bi aliyên siyasî re derbarê rojê nû ji bo hilibijartinan gotûbêjan dike

Səh. 13

EM KURDÊN AZERBAJCANÊ PEYMANA QESRA ŞİRİN Û LOZANÊ ŞERMEZAR DIKIN

Səh. 10

Mesrûr Barzanî: Bibîranîna jenosidkirina Barzaniyan bibîranîna hemû enfalbûyên Kurdistanê ye

Prezident İlham Əliyev Şuşa şəhərində 1 nömrəli tam orta məktəbin binasında tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olub

Serok Barzanî: Şehîdkirina 8 hezar Barzaniyan karesateke pir mezin bû, birîneke pir kûr e û nayê jibîrkirin

8 Bin Barzanî'yi diri diri toprağa gömdüler

Ji bo 21emîn Festîvala Dêrsimê amadekarî hatine kirin

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN SƏHİFƏLƏR QAFQAZDA ŞƏDDADİ KÜRD DÖVLƏTİ

Key Behar li ber Koşka Rumine ya Lozanê daxwaza rêzgirtina li mafên Kurdan dike

Səh. 15

Kürt siyasetçi Leyla Zana hakkında iddianame

Səh. 14

Otuz üç ildən sonra doğulduğum kəndəym

Səh. 17

Saygıdeğer İsmail Beşikçi Hocaya karşı yürütülen kampanya üzerine;

Səh. 13

Vê carê tu çare nemaye û divê roja hilibijartinan bê diyarkirin

Prezident İlham Əliyev "Şimal" Elektrik Stansiyasının yeni estakadasının və su nasos stansiyalarının açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakıda "AzərEnerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin "Şimal" Elektrik Stansiyasının yeni estakadasının, su nasos stansiyalarının və "Şimal" Kiçik Su Elektrik Stansiyasının açılışında iştirak edib.

Əvvəlcə ölkəmizdə su elektrik stansiyaları ilə bağlı həyata keçirilən işlər barədə videoçarx nümayiş olundu.

"AzərEnerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin prezidenti Baba Rzayev dövlətimizin başçısına görülməli işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, son 20 ildə Xəzər dənizində suyun səviyyəsinin iki metrə yaxın aşağı düşməsi ölkənin ikinci böyük elektrik stansiyası olan və Bakının 40 faizdən artıq ərazisini elektrik enerjisi ilə təchiz edən, ümumi gücü 800 MVt olan "Şimal" Elektrik Stansiyasının işində ciddi çətinliklər yaratmışdı. Çünki suyun səviyyəsinin gündən-günə aşağı düşməsi stansiyanın soyutma suyu ilə təchiz olunmasında ciddi problem yaradırdı və ən böyük həcmdə enerji istehsal edən "Şimal-1" və "Şimal-2" Elektrik stansiyalarının yaxın perspektivdə fəaliyyətini tamamilə dayandırması qaçılmaz idi. Bu təhlükəni aradan qaldırmaq üçün təxirəsalınmaz şəkildə "AzərEnerji" ASC tərəfindən Xəzər dənizinin içərisinə doğru soyuq suyun 8 metr dərinlikdən götürülməsinə imkan verən 540 metr uzunluğunda estakada və 2 yerdə su nasos stansiyası tikilib. Estakadanın möhkəmliyini təmin etmək məqsədilə hər birinin uzunluğu 30 metr olan 1000 ədəd dəmir boru svay 20 metr dənizin dibinə vurulub və betonlanıb.

Qeyd edildi ki, hazırda hər birinin məhsuldarlığı 9000 kubmetr/saat olan 8 nasosdan 2-si

ehtiyatda saxlanılmaqla 6 ədədi daim işlək vəziyyətdə olur. Bununla da nasoslar vasitəsilə dənizin 8,5 metr dərinliyindən götürülən aşağı temperaturda 54 min kubmetr su mövcud kanala vurulur.

Stansiyalarda SCADA sistemi tətbiq edilərək, nasos və klapaların avtomatik idarə olunması və rəqəmsal mühafizəsi üçün nəzarət-ölçü cihazları, lokal idarəetmə panelləri, "PLC" idarəetmə sistemi quraşdırılıb. Həmçinin bu idarəetmə sistemi mərkəzi idarəetmə otağında monitorlara inteqrasiya edilib ki, bu da nasosların məsafədən işə qoşulmasına və açılmasına, avadanlıqların iş rejimlərinə nəzarət və tənzimlənməsinə, kanalda suyun səviyyəsinə nəzarətə, şandorun avtomatik açılıb-bağlanmasına şərait yaradır.

Prezident İlham Əliyevə "Şimal" Kiçik Su Elektrik Stansiyası haqqında da məlumat verildi. Diqqətə çatdırıldı ki, Bakının Şüvəlan qəsəbəsində yerləşən, ümumi gücü 800 MVt olan "Şimal" Elektrik Stansiyasının ərazisində "AzərEnerji" ASC tərəfindən daha bir yenilik edilərək, istifadə olunub dənizə axıdılan soyutma suyunun üzərində 300 kVt-lıq kiçik su elektrik stansiyası tikilib. Kiçik su elektrik stansiyasının tikintisi yerli mütəxəssislər tərəfindən aparılıb. Bu stansiya vasitəsilə il ərzində 2,5 milyon kilovatsaata yaxın elektrik enerjisi istehsal ediləcək ki, bu da "Şimal-1" və "Şimal-2" elektrik stansiyalarının təsərrüfat ehtiyaclarını ödəməklə daxili tələbatına sərf olunacaq. Nəticədə bu günə qədər "Şimal" Elektrik Stansiyasının daxili tələbatına sərf olunan elektrik enerjisi qənaət edilərək ümumi sisteme ötürüləcək.

Prezident İlham Əliyev Şuşa şəhərində 1 nömrəli tam orta məktəbin binasında tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 21-də Şuşa şəhərində 1 nömrəli tam orta məktəbin binasında tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olub. Dövlətimizin başçısına görülməli işlər barədə məlumat verildi.

Bildirildi ki, Şuşa şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin 960 şagird yerlik üçmərtəbəli binasında tədrisin təşkili üçün hər cür şərait yaradılıb. Məktəbdə hər biri 24 nəfərlik 40 sinif otağı, 2 fizika, 2 kimya, 2 biologiya, 2 texnologiya, 2 informatika otağı, 1 STEAM mərkəzi, kitabxana və oxu zalı, gənclərin ibtidai hərbi hazırlığı, rəsamlıq və musiqi kabinetləri, tibb otağı, müayinə otağı, yeməkhana, həmçinin akt və idman zalı, inzibati heyət üçün iş otaqları var. Məktəb üçün ayrılan bir hektar ərazidə futbol meydançası, transformator, fərdi qazanxana, su hovuzu və digər zəruri yardımçı binaların inşası da yekunlaşıb.

Qeyd edək ki, ölkəmizin mədəniyyət paytaxtı Şuşa Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında da özünəməxsus rol oynayır. Azərbaycanın ictimai-siyasi fikir tarixində mühüm yer tutan bir sıra görkəmli şəxsiyyətlər, maarifçi ziyalılar məhz Şuşada doğulub boya-başa çatıblar. Həmin şəxslər Şuşada fəaliyyət göstərən, dövrün qabaqcıl təhsil müəssisələrinin yetirmələri idilər. Belə ki, Şuşada fəaliyyət göstərən xəttatlıq, teatr, musiqi, vokal, eləcə də ilk qızlar, rus-tatar məktəbləri, qızlar seminariyası, realni məktəb yerli əhalinin intellektual səviyyəsini, dünyagörüşünü inkişaf etdirməyə, şəhərin ziyalı səviyyəsini qoruyub saxlamağa imkan verib. Şuşada 1 sayılı tam orta məktəb binasının inşası məhz bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Belə ki, məktəb binasının inşası bu qədim şəhərin təhsil mərkəzi şöhrətinin qaytarılması missiyasına xidmət edən növbəti addımdır.

Bi amadebûna Serok Barzanî Duyemîn Pêşangeha Rojhilata Navîn bo Perwerde û Fêrkirinê hat vekirin

Bi amadebûna Serok Mesûd Barzanî îro 25ê Tîrmeha 2023an, Duyemîn Pêşangeha Rojhilata Navîn bo Perwerde û Fêrkirinê hat vekirin, ku biryar e 3 rojan berdeyam be.

Herwiha 120 sazî û navendên perwerdeyê beşdarî Duyemîn Pêşangeha Rojhilata Navîn bo Perwerde û Fêrkirinê bûne.

Sazî û navendên perwerdehiyê yê beşdarî pêşangehê dibin, dibis-

tan, peymangê û zanîngê ji herdu sektora giştî û taybet de ne. Di nav wan de, hin zanîngê ji 11 welatan beşdarî pêşangehê bûne, bi mebesta peydakirina derfetên zêdetir ji bo xwendin û fêrkirinê di navbera navendan de.

Armanca vê pêşangehê pêşxistina perwerde û fêrkirinê ye di nava navendên xwendinê de û ji bo wê yekê jî korbendek li pêşangehê birêve diçe. **KDP.info**

Serokê Herêma Kurdistanê beşdarî merasîma şîna Şêx Seîd Bin Zayid Al Nehiyân bû

Serokê Herêma Kurdistanê li bajarê Ebu Dhabî beşdarî merasîma şîna Şêx Seîd Bin Zayid Al Nehiyân bû û li ser navê Serok Barzanî û gelê Kurd, hevxiyaya xwe pêşkêşî Serokê Îmarat, malbata wî û gelê Îmaratê kir.

Li gorî daxuyaniyê Serokatiya Herêma Kurdistanê, Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî li Ebu Dhabî beşdarî merasîma şîna Şêx Seîd Bin Zayid Al Nehiyân, birayê Serokê Îmaratê Şêx Mihemed Bin Zayed Al Nehiyân bû.

Serokê Herêma Kurdistanê bi navê Serok Mesûd Barzanî, navê bixwe û gelê Kurd, hevxiyaya xwe pêşkêşî Serokê Îmarat, malbata wî û gelê Îmaratê kir û hevî xwast ku Xwedêyê mezin giyanê xwedêjêrazî di dilovaniya xwe de şad bike û sebr û aramiyê bide her kesî.

Ji aliyê xwe ve Serokê Îmarata Erebi Şêx Mihemed Bin Zayid Al Nehiyân spasiya serdana Nêçîrvan Barzanî û hevxiyaya xwe û hevbeşiya wî di xem û şîna wan de kir. **Nerina Azad**

Nêçîrvan Barzanî ji bo Aşûrayê peyamek belav kir

Serokê Herêma Kurdistanê ji bo bîranîna Aşûrayê peyamek belav kir

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ji bo hatina roja Aşûrayê li ser hesabê xwe yê Twitterê peyamek belav kir: "Bîranîna şehîdbûna Îmam Huseyîn û bîranîna biêş a Aşûrayê,

nirxdayîna nixrê qurbanîdan û têkoşîna ji bo bidestxistina rastî û rêzgirtina li prensîbên lêborîn, biratî û nehiştina tundûtüjîyê ye. Ev bîr û nixrê wê yê hêja wê ji bo bindest û çewisandiyên li her derê û her demê wek sembola mirovahiyê û tîrêja hêviyê bimîne."

Aşûra 10ê meha Muharremê ye û meha yekem a salnameya Koçî ye ku di nav Şîeyan de wek "Roja Şîne" tê binavkirin. Li gor belgeyên Şîeyan di vê rojê de Îmam Huseyînê kurê Îmam Elî bi fermana Yezîdê kurê Mûawaye tevî 73 hevalên xwe li Kerbelayê hatiye kuştin. **Nerina Azad**

BƏRZANILƏRİN KÜTLƏVİ QƏTLİAMİ - 1983

İraq dövləti tərəfindən 1986-1989-cu illərdə Cənubi Kürdüstanda keçirilən Ənfal (kütəvi qırğın) əməliyyatları məhz 1983-cü ildə baş tutan Bərzani qətliaları ilə başlamışdı. Belə ki 1983-cü ilin 30-31 iyul tarixlərində İraqda iqtidarda olan ərəb milliyətçisi, faşist Səddam Hüseynin başçılıq etdiyi Baas rejimi Bərzani tayfasından 10-70 yaş arası 8 min kişini eyni gündə evlərindən alıb, İraqın cənubuna apararaq diri-diri basdırdı, kütəvi şəkildə qətlə yetirdi.

Ümumiyyətlə illərlə davam edən Ənfal (kütəvi qırğın) adı verilən əməliyyatlarda kürdlər tayfa-tayfa qətlə yetirildilər. Bəhs olunan Bərzani qətlialarından sonra İraq dövləti 8 mərhələdə Gərmiyandan Bəhdinan bölgəsinə qədər təxminən 182 min kürdü qətlə yetirdi. Beləliklə bu qətliaların sonrasına qətlə yetirilənlərin ümumi sayının 300 mini keçdiyi təxmin olunur.

Sonralar Səddam Hüseynə aid sənədlərdə "Onları cəhənnəmə göndərdik" ifadələri ortaya çıxmışdı. Xüsusən kişilərin həbs olunub, kütəvi şəkildə diri-diri basdırılaraq öldürülməsi

ilə yüz minlərlə qadın dul qalmış, uşaqlar yetim qalmış, qadınların namuslarına təcavüz olunmuş, qocalara əziyyət edilmişdi. Ərəblərin bu vəhşilikləri hələ də dünyada deyilməkdədir.

Daha təfərrüatla... 1991-ci ilə qədər Cənubi Kürdüstanda baş verən vəhşiliklər, repressiyalar və fəlakətlər necə mərhələli şəkildə həyata keçirildisə, eynilə Bərzani qətliaları da mərhələlərlə həyata keçirilirdi. Birinci

sonra yalnız qadınlar və uşaqlar qaldı. Kişilər yoxdursa, artım da yoxdur və belə qənaətə gəlmək mümkündür ki, bunun özü elə soyqırımdır. Bərzaniyə soyqırımla yanaşı, İraqın cənubuna - ərəb bölgələrinə sürgünə də məruz qalılar.

Bərzani qətliaları və Ənfal bizim üçün çox vacib məsələlərdir. Bu fəlakətlər haqqında iki saat danışmaqla və ya bir vərəq yazı yazmaqla kifayətlənə bilmərik. Kürdüstanda soyqırımın, Ənfalın şahidi olan çoxlu insan var. Onların psixi durumu da pis vəziyyətdədir. Onlar hələ də Ənfalın psixoloji təsirlərindən xilas ola bilməyiblər. Ənfaldan hələ də itkin övladlarını gözləyən çoxlu qadın var. Kişilərin kütəvi qırğınlarından sonra Bərzaniyənin dul qadınlarının acısı və yükü daha da ağırlaşdı. Evi dolandımaq məsuliyyəti, qürurlu Bərzani qadınlarının çiyinlərinə mindi. Çətin həyat şərtlərində uşaqlarına baxaraq onları böyütdülər. Bərzani uşaqları yaşadıqları qorxudan sonra məktəblərdən çıxmaq məcburiyyətində qaldılar. Ənfaldan qurtulanlar bir gün onları da həbs edib aparacaqlar qorxusu ilə yaşadılar. Ta ki 1991-ci ildə başlayan mübarizəyə qədər... Bərzani qadınları bir tərəfdən uşaqlarına atalıq etdilər, digər tərəfdən onları kürd milli hissləri ilə böyütdülər. Həmin o gənclər indi Kürdüstan xidmət edirlər.

1986-1989-cu illərdə keçirilən Ənfal "əməliyyatları" zamanı İraq hökuməti üçün bütün vasitələr məqbul idi - bombalama, kənd və şəhərlərin dağıdılması, qırğınlar, kimyəvi silahların istifadəsi və s. 1983-cü ildə Bərzani qətliaları ilə başlayan Ənfalın ən pik nöqtəsi 1988-ci ildə Hələbcə şəhərinə mülki əhali üzərinə kimyəvi bombalar atılmaqla həyata keçirilən Hələbcə qətlialarıdır. Ənfal zamanı Cənubi Kürdüstanın 4665 kəndindən 4000-i yerlə-yeksan edildi. Qaladizə, Seydsadiq kimi şəhərlərdə bir salamat ev, daş üstündə daş qalmadı. Onlar 3000 məscidi, 2000 məktəbi, 300

xəstəxananı və 27 kilsəni dağıdıblar. Bir milyon kürd evlərini tərk edərək səhralara, dağlara getdi. Elektrik, telefon xətləri, yollar iflic oldu, tarlalar, əkin sahələri məhv oldu, heyvanlar tələf oldu. Səddamın əsgərləri Dukan bəndinin bəndini açanda yüzlərlə kənd evləri və tarlaları ilə birlikdə su altında qaldı. Kürdlər Türkiyə, İran və Suriya sərhədlərinə üz tutdular, ölkəni tərk etdilər. Həmin vaxt Azərbaycana üz tutanlar da olmuşdu.

Ənfalda və soyqırımda öldürülən minlərlə insanın məzarları hələ də məlum deyil. Ölkədə daimi qazıntılar aparılır və hər il öldürülənlərin sayına nisbətən çox cüzi sayda məzarlar aşkar edilir. Məsələn, 2018-ci ildə 75 cəsəd tapılıb. Hamısının qadın və uşaqlar olması insanın içini sızıldadan bir mənzərə yaradır. Anasının qarnında güllələnmiş uşağın cəsədi, beş uşağıyla yan-yanı öldürülmüş qadının cəsədi... Hər il bu cəsədlər aşkarlanır, kütəvi məzarlıqlardan çıxarılır, qətliaların ildönümündə Kürdüstanda dövlət səviyyəsində dəfn mərasimləri keçirilir, tabutlar Kürdüstan bayrağına bükülərək qəbristanlığa yola salınır.

Bu gün də Bərzani Ənfalının 39-cu ildönümündə qətlə yetirilən, şəhid

edilən 100 nəfərin cəsədlərinin qalınları Bağdaddan yola salınıb və Ərbilə çatıb. Ərbil (Həuler) Beynəlxalq Aeroportunda Kürdüstan Federativ Bölgəsinin Prezidenti Neçirvan Bərzani, sabiq lider Məsud Bərzani, Baş Nazir Məsud Bərzani, Baş Nazirin müavini Qubad Tələbani, Kürdüstan Parlamentinin başçısı Rəvas Faiq, BMT-nin İraq xüsusi təmsilçisi Jeanine Hennis-Plasschaert, İraq hökumət nümayəndələri, siyasi partiya rəsmiləri və çox sayda dövlət xadimlərinin iştirakı ilə cəsədlərin qarşılınması mərasimi keçirilib. Muse-na vilayətinin Ərar bölgəsində tapılan bu cəsədlər sabah Bərzanda qətliaların 39-cu ildönümünə həsr ediləcək mərasimdə torpağa tapşırılaçaq.

Kürdüstan hökuməti Ənfalda qətlə yetirilənlərin sayını rəsmi olaraq 182 min olaraq açıqlayıb. 182 min nəfərdən sadəcə 3 min nəfərin cəsədi aşkarlanmışdır. Bərzani ailəsinin (tayfasının) şəhid edilən 8 min nəfərindən bugünə qədər sadəcə 696 nəfərinin cəsədləri aşkarlanıb və Kürdüstanə gətirilərək Bərzanda dəfn edilib. Kürdüstan Parlamentinin qərarı ilə hər il 14 aprel tarixində Kürdüstanda və dünya kürd diaspor təşkilatlarında Ənfal qurbanları yad edilir.

8 Bin Barzani'yi diri diri torpağa gömdülər

1983'in Sıcak bir yaz sabahıydı, Musul'da İş makinaları təmir edən bir yerdə usta olaraq çalışıyordum. Sabah 8-9 gibi bir jip geldi. İçindəki çirkin suratlı asker ekskavatorlarının keçələrinin bozulduğunu söyləyərək dükkandan beni və iki ustayı aldılar. Musul'un doğusuna çölə götürdülər.

onlarca kepçe getirmiş kanal açıyırlardı. İki kepçe bozulmuş təmir etməyə başladık, Bir apertör bana yaklaşıp, Kürd'misin?

-Evet dedim.
-Bak sende Kürtsün, sana yalvarıyorum kepçemi təmir etmə deki parçası yok ben bilerek boz-dum.

Sana söz veriyorum ne istersen verirəm.

Hatta bu Kepçeyi sana vereceğim. yetərki təmir etmə,

-Neden dedim ?

-Keko askerler konuşurken duydum burada vahşet olacak galiba,

Ne olursun kulan kölen olayım təmir etmə bu kepçeyi,

-Tamam keko dedim sen merak etmə,

Görevli subaya bu kepçenin servise gitmesi gerektiğini söyledim, önce anlam veremedik kanalları neden açtıklarına, öğlene doğru kamyonlarla gözleri kapalı elleri arkadan bağlı yüzlerce erkek getirdilər.

Çok bitkin ve perişandırlar. günlerdir aç susuz oldukları belliydi.

dudakları susuzluqdan çatlamış konuşacak taktaları kalmamıştı.

yanımdaki askere sordum kim bunlar ?

-Bunlar asi Kürt Barzaniler,

-Neden burdalar ?

-İraq Hükümeti Barzanilerin tamamının öldürülmesine karar vermiş, nerede bir Barzani yakalasaq, önce işkence ediyor, daha sonrada buraya getiriyoruz

-Ama bunların hepsi çocuk ve yaşlı dedim, bunların günahı ne ?

-Barzani değilmi hepsi kafir.

-Şu küçük Welet'ler varya, yaşlıları oyuncak yemek falan düşünürken, -Onlar savaşmayı öğrenir dağlara çıkarlar. Bunlar haşşere İraq hükümeti için, bunların kökünü kazımadan bize rahat yok.

-Peki dedim ne yapacaksınız bunlara ?

Önce sıritti, Sonra birazdan görürsün deyip gitti.

Kanallar bitince vahşet başladı. gözlerime inanmadım

Barzani'leri kazdıkları kanallara atmaya başladılar.

inanılması güç, gördüklerimiz karşısında şok oluyordum.

Bir kaç kamera getirdiler Barzanilerin yalvarışlarını kaydedip Saddama ve Peşmergeye yollayacaklardı. İşin garip yanı 7 yaşındaki çocuktan 80 yaşındaki yaşlıya kadar, sanki ağız birliği edip, her kanala attıklarında.

Senin izinden geliyoruz, Baba Barzani diyorlardı. Ne ağlayan vardı nede yalvaran. Hepside Ölümə hazır, Kutsal bir görevi yerine getirircesine,

Yüzlerinde farklı bir cesaret ve gurur vardı.

Sanki Çocukların Babası, yaşlıların çocukları dağlarda peşmergeydiler,

çocuklar peşmerge babaları, yaşlılar peşmerge olan evlatları utan-

masın diye, ölümə başları dik gidiyorlar-

di. Saatlerce kameralar açık kaldı ağlayan sızlayan, tek bir kare kayd edemediler, hepside Şehadet getirip ölümə atılıyorlardı, arapça bilen arapça, bilmeyen kürtçe İraq rejimine meydan okuyorlardı. Sınırlı sınırlı bağırın Binbaşı, Bana bir yaşlıyı getirin ne yapın edin ama yalvarmasına ikna edin diyor-du, zebani yüzülü Subay,

Yarım saat sonra 70 yaşlarında yaşlı bir amcaya getirdi,

Dudakları kurumuş çok bitkin ayakta duracak hali yoktu.

Su verdiler içmedi, yaşlı amcaya senin burda çocuğun torunun varmı dediler.

Evet burda 600 civarı çocuk ve torunum var dedi. ulen moruk senin diyorum senin.

-Yaşlı amca evet bu cennete yolcu ettiğiniz çocukların hepsi benim.

Yanımdaki yüzbaşı seyda iki küçük torunu var içinde.

Sırtın binbaşı Yaşlı Amcaya, ağla, bize yalvar,

seni ve iki torununu brakacağız.

-Yaşlı adam bu kamera açıkmi dedi?

-Evet açık.

-Bunu kim izleyecek ?

-Bu kaset Bağdata Saddama gidecek dediler,

-Tamam dedi. Beni Kanalin oraya

götürün, orada konuşmak istiyorum.

Ama Kürtçe konuşacağım.

Kanalin kenarına götürdüler. Yaşlı adam sağa sola baktı.

-Kürdistan hangi tarafa düşüyor diye sordu?

-Eli ile gösterdi askerin biri, Kürdistana dönderdi yüzünü, ve kürdçe ey dedem Şex Abdulselam,

ey canımın içi Babam Mele Mustafa bu Saddam'ın köpekleri ve köpekleri zan eder, bir Barzani canı için, aman diler yalvarınız. Sen Şex Abdulselam,

Başın dik gitmedinmi ölümə?

Ey Mele Mustafa sen hiç ölümünden korktunmu ki, biz ölümünden korkalım?

Öcümüzü alacaktır, biz en azından şere-fimizle ölüyoruz. Kürt çocukları boğazınızı sıkıdığı gün,

siz nereye kaçacaksınız?

Hem bu dünyada hem ahirette bizler şeref sahibi, sizler şerefsizce anlacaksınız.

Biji Kurd, Biji Kurdistan diyerek kanala atıldı yaşlı adam ve sonra yüzlerce çocuk ve yaşlıyı kanala atıp kanalları toprakla kapattılar.

Aynı yıl 8 bin Barzani'ye mezar oldu Arabistan çölü.

O zaman 25 yaşında idim eve geldiğimden bitkin ve perişandım geceleri artık uyuyamadım. Her gece o çoluk çocuk rüyama giriyor kafayı yedim

Size geliyoruz başımız dik alınımız açık geliyoruz, bir haftadır bu çölde su vermediler bize, Resülüm Ekrem ile havzu kevser'de şerbet içmeye geliyoruz.

Sen Hep demezmiydin, hayat onurlu bir yaşamdan ibarettir.

Ey Güzel amcam Şex Ahmed Barzani. çocukların yüzünü kara çıkartmadı.

Senin yolundan geliyoruz. Başın dik olsun, Onurumuzla ölüyoruz.

Ey Zalim Saddam ve köpekleri. bizi öldürün bedenimizi parça parça edin.

ama şunu unutmayın, gün gelecek Kürdistanın dört parçasında ala rengin dalgalanacak ve Kürt çocukları

ve giderek zayıfladım daha sonra, Peşmergeye katıldım. Peşmerge'nin morali bozulmasın diye.

Bu meseleyi yıllarca kimseye anlatmadım. Anlatamadım,

2002 yılında, Şex Nihat Barzani'ye ve şimdide sana anlatıyorum keke Dilşad.

Bunu yaz kürt çocukları bu zalimlerin biz Kürt'lere ne yaptığını bilsinler.

Aradan 31 yıl geçti hala o cesurca ölümə atlayan çocukların yüzü ve başı dik ölümə giden yaşlı amcaların siması gözümün önünde. diyordu,

Mam Ferhan Rehani
Dilşad Derkari
12. 05. 2015

Duhok Kurdistan
Səhifəni hazırladı: İbrahim Əliyev

Serok Barzanî: Şehîdkirina 8 hezar Barzaniyan karesateke pir mezin bû, birîneke pir kûr e û nayê jibîrkirin

Îro Yekşema 31ê temmuza 2022 i Barzan Serok Mesûd Barzanî beşlariya rêwresma biaxspartina rufatên 100 şehîdên jenosaydîriyên Barzanî kir û gotatek pêşkêş kir û ragihand: "Şehîdkirina 8 hezar Barzaniyan karesateke pir mezin bû, birîneke pir kûr e û nayê jibîrkirin."

Ev jî naveroka wê gotarê ye: Bi navî xwedayê mezin û dilovan Mêhvanên birêz...

Hemû aliyek bixêrhatin serseran û serçawan.

Dîsa careke din birîna me ya kûr rûbûn, îro em pêşwaziyê li rufata 100 şehîdên dinê ji wan heşt hezar şehîdên bê tawan û mezlume ku bi destê zalim û dîktator hatin şehîd kirin, îro em pêşwaziyê li wan dikin.

Gumana min nîne ku giyana çakê wan şehîdan, berî rufatê wan vegehin ser warê bab û bapîrên wan, ruhê wan hatiye.

Ew pêşwaziya germa doh şev li rufata wan şehîdan hate kirin her li Hewlêr heta gihîştin vir (Barzan), rîşana eweye ku peywendiyê uhî heye li navbera vî mîlletî û şehîdên wan. Ewe jî nîşan dide ku şehîdên me gelek bi qedir û ezîzîn li cem me.

Li rojê wekî îro, berî 39 salan rejîma dîktatorî ya Be'es bi awayeke dirindane heşt hezar kesên bê tawan rapêçan çol û biyabanên Başurê Iraqê, zarokên 12 salan û zêdetir 90 salî li nav wan da çûn, ewan hîç tawanek nebû, junahê wan li cem wan zaliman tenê ewe bû ku Barzanî bûn, ewê ji çol xatirê navê Barzanî bê şehîd kirin, şehîdeke gelek mezine.

Dijmin gelek car dilê xwe bi wê yekê xweşkirine ku Barzanî temamçûn, her li sala 1892 heta îro 16 car derava Barzan û gundê Barzan ratiye şewitandin û wêran kirin, çar car jî ew mîllete milê xwe çaye ber, xwe radestî zordaran vekirîye û warê xwe avadan kirine, ew îman û ew baweriya bi hêz li her du qutbe mezinan û mewlayan û mezinên me ji bo me mane, şehîde mezin Şêx Abdulsalam Barzanî, çutbê mezin Şêx Ehmed Barzanî, şehîde yekem ku rêya şehadetê hilbijart kurê vî mîlletî û peyrewên wî çar jî wê rêyê hilbijart ku şehîde mezin, şêxê mezin, Şêx Abdulsalam

Barzanî bu. Ewe demjimêreke ji ber wê germayê, tesewir bikin ku çend zehmete yazdeh û donzdeh salan mewlayê me û xudanê me, Şêx Ehmed Barzanî bi kot û zincîr li zîndanê Bexda bergeyê girt û serê xwe ji bo dijminan neçemand, peyrew û murîdên wî jî li ser heman rêyê diçin, şehîdkirina heşt hezar kesan

pêdagir kir ku hevkarbê ji bo vegeandina rufatên şehîdan û her wiha qerebûkirina kesukarên şehîdan, hemû malê dinyayê li cem me qîmeta perçe hestiyê ji hestiyê wan şehîdan nîne, li cem me perçe hestiyê şehîdan ji hemû malê dinyayê bi qîmettîre, lê belê ewe berpirsiyariyêke yasayî û exlaqî ya hikumeta Iraqê û tekez li wê yekê dikin ku pêwîste hikumeta Iraqê bi erkê xwe rabê beramber kesukarên şehîdan, li ser asta navdewletî jî hewlên me berdewam dibin bo ku wê tawanê bi jenosayd binasin li ser asta navdewletî de.

Bi pêwîst dizanim spasiyêke germ li xelkê Hewlêr û dewruberê Hewlêr û Herîr û Batas û Xelîfan û Soran û Dola Biyawê û hemûyan bikim, hem ji bo wan hevkarîyên ku kirin gelek kes xwe û mal û zarokên xwe xiste jêr metirsiyê û nemana ji destê rejîmê, çendîn kurên Barzaniyan rizgarkirin. Li Hewlêrê gelek kes hevkarîyêke zêde kirin heta ku dayika wan şehîdan bikarin zarokên xwe bi xwedî bikin, em hîç demekê wê başiya wan ji bîr nakin, xweda padaşta wan bi xêr bide, her wiha bi pêwîst dizanim spasî Mela Mistefa û ew kedkarên li gel da kar dikin bikim ku vê bernameyê û merasîmê bi awayeke rêk û pêk bi

karesateke gelek mezine, birîneke gelek kûr e û nayê ji bîr kirin. Li vir da bi erk dizanim, ku balê bixînim li ser rola wan dayikên qehreman, ewên ku nehiştin zarokên wan hest bi valahî û bi bê baviyê bikin, karkeriyê kirin û bi keda destên xwe zarokên pêgihandin, beşeke zêdeyê vê monu-

mentê bi destê wan kuran hatiye avakirin ku we wan gihandiye, dibêjim spas, spas kême bo we, lê belê îcaze bidin ew destên ku li nav xolda û ew destên ku bi karkeriyê hemû birîndar bûye, bi şanaziyê ve yek bi yek destên we maç dikin, şêre jinên, qehreman, we serê me bilind kir, çendî behs bikin kême, xwîna wan şehîdan zêdetir me rijd dike li vê rêbazê, ji ber ku rêbaza şêre û keramete û rêbaza Şêx Abdulsalam Barzanî û Şêx Ehmed Barzaniye.

Gelek hewl hate dan bo hemû rufatên Barzanî û hemû şehîdên dinê enfalê li Germyan heta Badînan, ku ew bêne peydakirin û vegeandin bo warên bab û bapîrên wan û berdewam dibin li ser hewlên xwe. Encumena Nûnerên Iraqê û Parlemena Kurdistanê û Dadgeha Temîzî ya Bexda, hemû biryarê dan ku ewe jenosayde, Hikumeta Iraqê

pêdagir kir ku hevkarbê ji bo vegeandina rufatên şehîdan û her wiha qerebûkirina kesukarên şehîdan, hemû malê dinyayê li cem me qîmeta perçe hestiyê ji hestiyê wan şehîdan nîne, li cem me perçe hestiyê şehîdan ji hemû malê dinyayê bi qîmettîre, lê belê ewe berpirsiyariyêke yasayî û exlaqî ya hikumeta Iraqê û tekez li wê yekê dikin ku pêwîste hikumeta Iraqê bi erkê xwe rabê beramber kesukarên şehîdan, li ser asta navdewletî jî hewlên me berdewam dibin bo ku wê tawanê bi jenosayd binasin li ser asta navdewletî de.

Bi pêwîst dizanim spasiyêke germ li xelkê Hewlêr û dewruberê Hewlêr û Herîr û Batas û Xelîfan û Soran û Dola Biyawê û hemûyan bikim, hem ji bo wan hevkarîyên ku kirin gelek kes xwe û mal û zarokên xwe xiste jêr metirsiyê û nemana ji destê rejîmê, çendîn kurên Barzaniyan rizgarkirin. Li Hewlêrê gelek kes hevkarîyêke zêde kirin heta ku dayika wan şehîdan bikarin zarokên xwe bi xwedî bikin, em hîç demekê wê başiya wan ji bîr nakin, xweda padaşta wan bi xêr bide, her wiha bi pêwîst dizanim spasî Mela Mistefa û ew kedkarên li gel da kar dikin bikim ku vê bernameyê û merasîmê bi awayeke rêk û pêk bi

cîh gihand. Dema dîktator gelek bi xiruriyê ve digot "Barzanî gihîştin sizayên xwe, me wan şande cehennemê" îro Barzanî bi serbilindî li nav me ne û ew çû cehennemê û Barzanî li behîştê dan. Li dawiyê de careke din, ez serxasiyê li destpêkê de li xwe dikim û paşê li we, her yek ji we li xema ezîzek yan çend ezîzek daye, xema me hemûyan li ser milê me ye. Ez jî wekî we nizamim ku hîç birayê min, birazayê min, pismamê min, kurên mamên min li nav wan dane, her yek ji wan ji bo min biraye, pismame û birazayê û kurê mame, hemû kes û karên mene. Xweda hedar û tehemulê dide me. Xweda şehîdan bi behîşt şad bike. Xweda hevkar bêt. Wesselamun aleykum"

KDP.info

Nêçîrvan Barzanî: Enfalkirina Barzaniyan jî hêzek mezintir da berxwedana gelê Kurdistanê

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî di 39emîn salvegera enfala Barzaniyan de peyamek belav kir û ragehand: Enfalkirina Barzaniyan jî hêzek mezintir da berxwedana gelê Kurdistanê û têkoşîna wî

ya ji bona azadiyê, tawanbarên Enfalên rûş û şermezar bûn.

Peyama Nêçîrvan Barzanî wiha ye:

"Îro di 39 salvegera jenosayd û enfalkirina 8 hezar xort, ciwan û mêrên sivil yê Barzanî de, em bejna xwe li hember canê qurbanîyên Enfalê ditewînin û bi rêz û hurmetê wan bi bîr tînin.

Em silav û rêzan ji bo malbat û kesukarên wan dinêrîn ku piştî vê tawan û karesatê jiyanêke pir dijwar û tal derbas kirin û bi hezaran dayikên serbilind, bi tenê û bêçare, erka jiyan, perwerdekirin û mezinkirina zarokên xwe girtin ser milê xwe û nîşekî dilsoz mezin kirin. Ev dayik serbilind in, cihê şanaziyê ne û ez destên wan maç dikim.

Ka çawa ku hemû tawan û karesatên dîrokê nikarin îradeya gelê Kurdistanê ji bo man û jiyanê bişkinin, bêşûnwarkirin û enfalkirina Barzaniyan jî hêzek mezintir bi berxwedana gelê Kurdistanê û têkoşîna wî ya ji bona azadiyê beşî, tawanbarên Enfalên rûş û şermezar bûn.

Îro bi vê minasibetê ku em termê 100 qurbanîyên Enfalkiriyên Barzanî bi axa pîroz a welat dispêrîn, dil, hiş û xeyala min li cem dayik, jin, xwûşkên cegerşewitî û zarok û kesukarên enfalkiriyane, hevsoz û hevhemî wanim. Spas û hurmet ji bo xelkê ciwamêr yê Hewlêrê û hemû kesên ku alîkariya malbatên qurbanîyên Enfalkiriyên kirî.

Silav û hurmet li ser giyanê şehîdan be. Bîranîna wan hertim bi xêr be.

Nêçîrvan Barzanî

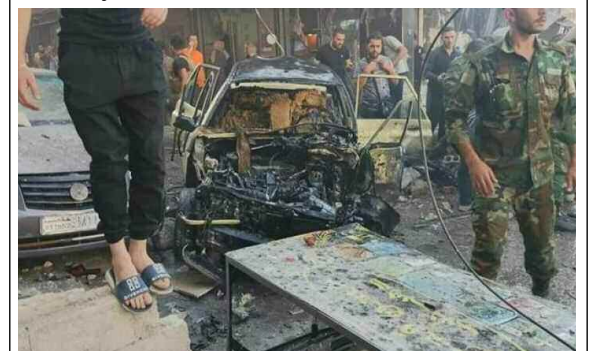
Serokê Herêma Kurdistanê

31.07.2022" KDP.info

Li Şamê di merasîma Aşûreyê de teqîn: Gelek kuştî û birîndar hene

Li paytexta Sûriyeyê Şamê di dema amadekariyên merasîma Aşûreyê de teqînek çêbû.

Di teqînê de 5 kes canê xwe ji dest da û 21 kes jî birîndar bûn.

Ajansa fermî ya Sûriyeyê SANAYê ragihand, di teqîna li taxa Seyîde Zeynebê ya Şamê de 5 kes canê xwe ji dest da û 21 kes jî birîndar bûn.

Rêxistina Mafên Mirovan a Sûriyeyê jî ragihand ku teqînê di dema amadekariyên merasîma Aşûreyê de rû daye.

Teqînê bi otomobileke bombabarkirî rû da û ji bilî zerara canî, çend otomobîl û avahiyên li derdorê jî xisareke zêde dît. Ev teqîna duyem e ku di maweyê 48 demjimêrên borî de li Şamê çêbûye.

rupelanu.com

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN SƏHİFƏLƏR

QAFQAZDA ŞƏDDADİ KÜRD DÖVLƏTİ

(Əvvəlki öten saylarımızda)

Qeyd etmək lazımdır ki, gürcü mənbələrində göstərilən bu hadisə obyektivliyi ilə fərqlənən Münəccimbaşının "Cami əd-düvəl" əsərinin "Şəddadilər" fəslində tamamilə başqa tərzdə təsvir edilmişdir. Burada göstərilir ki, 417 (1026/1027) –ci ildə Abxaz çarı Arran ölkəsinə hücum edib Şəmkürü bir neçə gün mühasirə etdi. Fəzl isə böyük bir qoşunla ona qarşı hərəkət edib

Göstərilən əsəri, IX cildi, səh. 153-154). Qeyd etmək lazımdır ki, xəzərlərlə Fəzlin bu müharibəsi haqqında İbn əl-Əsir tərəfindən verilən məlumata başqa mənbələrdə təsadüf edilmir. Fəzlin göstərilən müharibədə on min adam tələfat verməsi haqqında olan xəbəri qəbul etsək, bu hadisənin Şəddadilər dövlətinə çox böyük zərbə olduğunu müəyyən etmək olar. bundan başqa İbn əl-Əsir

dur ki, Fəzl böyük oğlu Musanı vəliəhd seçmişdi. Görünür, bu və sair səbəblər Əskuyəni atasına qarşı qiyam qaldırmağa məcbur etmişdir. Fəzl oğlu Əskuyənin qiyamını yatırmaq üçün Musanın başçılığı altında Beyləqana qoşun göndərmişdi. Musa Beyləqanda olan qardaşı üzərinə hücum etdiyi zaman 38 gəmi ilə Şirvanda olan ruslar Araz çayı vasitəsilə üzərək bu nahiyəyə gəlmişdilər. Musa ibn

və hərəkət etmək məqsədi güdmüşür. Lakin V. Minorskinin əlavə etdiyi materialdan məlum olur ki, onun fikrincə körpünün tikilməsi əsasən hərbi məqsəd daşıyır (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 45). Belə bir fikri M. Altmanın kitabında da görmək olar (M.M. Altman. İstoriçeskiy oçerk qoroda Qyandji. Baku 1949. səh. 23). Qeyd etmək lazımdır ki, XI əsrin əvvəllərində Azərbaycan feodal dövlətləri Rəvvadilər və Şəddadilər arasında bəzən feodalizm dövrünə xas olan çəkişmə mövcud idi. Əsasən Azərbaycan ərazisində yerləşən rəvvadilər Muğana hücum etmişdilər. Bunu Qətran Təbrizinin qəsədlərindən də müəyyən etmək olar (Kəsrevi Təbrizi. Göstərilən əsəri, II cild, səh. 95). Qətran Təbrizinin şərlərindən aydın olduğu kimi Rəvvadilər sülaləsindən olan Təbriz hakimi Vəhsudan o zaman Azərbaycana gələn oğuzlardan bir dəstəsini Şəddadilərin üzərinə göndərmişdi (M. X. Şərifli. Rəvvadilər dövləti haqqında, Az. SSR EA Tarix İnstitutu əsərləri,

Fəzlun " adlanırdı (Həmdullah Qəzvini. Nüzhet əl-qülob, səh. 84). Fəzlin Arazdan cənuba keçməsi, şübhə yoxdur ki, Rəvvadiləri narahat etməyə bilməzdi. Buna görə də Fəzl müəyyən tədbirlər görməli idi. Arazın cənub tərəfi ilə müntəzəm rabitə yaratmaq üçün Araz üzərindən belə bir körpünün salınmasına ehtiyac var idi. Qeyd etmək lazımdır ki, ümumiyyətlə Azərbaycan ərazisində Araz üzərindən bir neçə yerdə körpü mövcud idi. Fəzlin tikdirdiyi körpü isə güman edildiyinə görə Xudafərin adlanan körpü olmalıdır (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 27). Xudafərin körpüsü indi dağılmışsada qalan hissələrindən onun möhkəm tikildiyini və çox mühüm əhəmiyyətə malik olduğunu görmək olar. (Qeyd etmək lazımdır ki, Araz çayı üzərində iki Xudafərin körpüsü olmuşdur. On beş və on bir aşırımlı körpülər. Yazılı mənbələr on beş aşırımlı Xudafərin körpüsünün VII əsrdə Sasanilər sülaləsi dövründə tikildiyini göstərir. On bir aşırımlı körpü isə yuxarıda

döyüşə başladı və onu qaçmağa vadar etdi. Baqratin 10.000-dən artıq əsgərini qırdı, Abxaz hakimi məğlub olub geri qayıtdı. (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 17.) Gəncə əmiri Fəzl ilə Abxaz çarı III Baqrat arasında baş verən Şəmkür müharibəsi haqqında yuxarıda göstərilən hər iki mənbənin ziddiyyətli məlumatı məsələni obyektiv surətdə aydınlaşdırmaq üçün üçüncü bir mənbənin olmasını tələb edir. Lakin hələlik əlimizdə digər bir mənbə olmadığı üçün bu müharibənin gedişi və nəticəsi haqqında qəti fikir yürütməyi lazım bilmədik. Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, hər iki mənbənin ehtiras hissi ilə tərtib edildiyini görmək çox da çətin deyildir. IV Baqratla (1027-1072) Gəncə əmiri Fəzl arasında müharibə olması haqqında yenə də gürcü mənbələrində məlumat verilir. (M. F. Brosse. Histoire de l'Arménie. səh. 316-317) Fəzlin xəzərlər üzərinə hücum etməsi haqqında İbn əl-Əsir 421 (1030)-ci il hadisələri ilə əlaqədar məlumat verir. O yazır ki, Kürd Fəzlun 421 (1030)-ci ildə xəzərlər üzərinə hücum etdi. Onlardan çox adam qırdı, əsir tutdu və böyük miqdarda qənimət aldı. Öz ölkəsinə qayıdanda o çox yavaş gedirdi, xəzərləri tamamilə darmadağın etdiyini düşünərək özünü təhlükəsiz hesab edirdi. Lakin xəzərlər onları təcili olaraq qovub adamlarından və onlara gələn könüllülərdən on mindən artıq öldürərək, topladıqları qənimətləri və müsəlman qoşunlarının mallarını əllərindən alıb geri qayıtdılar. (İbn əl-Əsir.

bu məlumatından aydın olur ki, Şəddadilər dövlətinin qoşunu əsas etibarilə iki hissədən, yəni müntəzəm daimi qvardiyadaan və könüllülərdən ibarət idi. qoşuna bilavasitə şəddadi əmirləri (padşahları) özləri başçılıq edirdilər. Şəddadi dövlətinin hərbi qüvvələri və onların sayı barədə məxəzlərdə məlumat verilmir. Yalnız Münəccimbaşının "Cami əd-düvəl" əsərinin "Şəddadilər" fəslindən görüldüyü kimi, 1026-cı ildə abxaz çarı Arrana hücum etdiyi zaman Fəzl böyük bir qoşunla onu qarşılayır və onun on mindən artıq əsgərini qırır. (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 17). Düşmən hərbi qüvvələrinə on min nəfər tələfat verən bu "böyük qoşun" şübhəsiz ki, miqdarda düşmən qoşunlarından çox olmalıdır. 421 (1030)-ci ildə Fəzlin oğlu Əskuyə atasına qarşı qiyam qaldıraraq Beyləqanda müstəqil olmuşdu. Əskuyə qoşun toplayaraq atasına və qardaşı Musanın əleyhinə çıxmışdı. (Yenə orada) Beyləqan Arran dövlətinin tərkibində idi. Əskuyə buradan atasının əleyhinə çıxaraq Beyləqanı müstəqil etmişdi. 505 (1111/12)-ci ildə Məsud ibn Namdarın topladığı yerli məlumatdan da Beyləqanın bəhs edilən dövrdə Şirvan və Gəncədən asılı olmadığı göstərilir (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 45). Beləliklə güman etmək olar ki, Əskuyə atasının əleyhinə çıxaraq Beyləqanda müstəqil olmuşdu. əskuyənin atasına qarşı qiyam qaldıraraq müstəqil olmağa vadar edən səbəblər məlum deyildir. Lakin təkcə bu məlum-

Fəzl ruslarla razılışaraq onları gəmilərdən çıxarıb özünə kömək etmək üçün Beyləqana gətirdi. Onların köməyi ilə Beyləqanı tutdu və qardaşı əskuyəni əsir edərək öldürdü (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 17). Beləliklə, qiyam yatırıldı, Beyləqan yenidən Şəddadilər dövlətinə qaytarıldı. I Fəzlin uzun müddətli hakimiyyəti dövründə bir sıra böyük müharibələr və daxili ara müharibəsinin olmasına baxmayaraq, o, ölkənin və dövlətin daxili işləri ilə məşğul olurdu. Fəzl etdiyi müharibələrin əksəriyyətində qələbə çalmışdı. onun dövləti feodal monarxiya tipli dövlət idi. Bu dövlət feodal münasibətlərinin inkişaf etdiyi dövrdə meydana gəlmiş və inkişaf etmişdi. Əldə olan çox az məlumatdan aydın olur ki, Fəzl müharibələrdən və hərbi işlərdən başqa ölkənin iqtisadi məsələlər, xüsusilə ticarət münasibətləri məsələsi ilə də məşğul olurdu. Münəccimbaşının "Cami əd-düvəl" əsərindən görüldüyü kimi, Fəzl 418 (1027/28)-ci ildə Araz çayı üzərində böyük və möhkəm bir körpü tikdirmişdir. Bu körpünü Münəccimbaşı "əsəri-əzim" adlandıraraq onun böyük bir abidə olduğunu göstərir. (Yenə orada.) Araz çayı üzərində belə bir körpünün salınması həqiqətən böyük bir tarixi əhəmiyyətə malik idi. Bu körpünün tikdirilməsini iki nöqtə-nəzərdən qiymətləndirmək olar. V. Minorski qeyd edir ki, Fəzl Araz çayı üzərində belə bir körpünü tikdirməklə ya ticarət, ya da Azərbaycan torpaqlarına hücum

Bakı 1957, XI cild, səh. 31). Məlum olduğu kimi hələ I Fəzl Arazın cənub sahillərinə çatmışdı. Qaracadağ nahiyəsində təqribən əlliyyə qədər kəndi əhatə edən bir nahiyə "Cilan –

göstərdiyi kimi 1027-ci ildə Şəddadi hökmdarı I Fəzl tərəfindən tikilmişdir. -Namiq Həsənov)

(ardı var)

Səhifəni hazırladı: Namiq Həsənov

Bütün bunlar Şeyh Mahmud Barzanji'nin önemine yol açtı.

İngiliz hükümeti, Birinci Dünya Savaşı sırasında Kürdlere bir Kürd devleti kurmak için kendi topraklarını alacaklarına söz verdi. Ancak İngiliz hükümetinin savaşın sonunda verdiği sözü tutmaması Kürdler arasında kırgınlığa neden oldu.

Kürdler arasında bir güvensizlik vardı. 1919'da Kürd bölgelerinde, mevcut durumlarından ve İngiliz hükümeti ile olan ilişkilerinde mutsuz oldukları için tedirginlik oluşmaya başladı. Kürdler bir yıl sonra ayaklandı.

İngiliz hükümeti bölgede bir Kürd himayesi kurmaya çalıştı ve böylece bölgenin popüler bir liderini atadı, Mahmud bu şekilde Güney Kürdistan'ın valisi oldu.

Mahmud çok hırslı bir Kürd ulusal lideriydi ve Kürdlerin kendi devletlerini kontrol etmeleri ve İngiliz

karşı ayaklanmalar başlatarak gücünü İngilizlere karşı kullanıyordu. Tarihçi Kevin McKierman'ın yazdığı gibi, "İsyan, Mahmud, Kerkük ile Süleymaniye arasındaki yolda meydana gelen çarpışmada yaralanana kadar sürdü ve İngiliz kuvvetleri tarafından yakalandı, ölüme mahkum edildi, ancak daha sonra Hindistan'daki bir İngiliz kalesine hapsedildi." Mahmud, 1922'ye kadar Hindistan'da kaldı.

Şeyh'in Hindistan'a sürgün edilmesiyle, çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Türk milliyetçileri, Irak'ın Kürd bölgelerinde büyük sıkıntılara neden oluyordu. Mustafa Kemal liderliğindeki Türk milliyetçileri, 1920'lerin başlarında Yunanistan'a karşı kazandıkları zaferin ardından zirveye tırmanıyor ve bu ivmeyi Irak'a taşıyıp Musul'u geri almak istiyorlardı. İngilizlerin Şeyh Mahmud'un sürgününden sonra

geri getireceğine dair artan algı olduğunun da farkındaydı. Bağdat'taki Arap hükümetinin doğrudan yönetimi altındaydı. Kürdlerin bağımsız bir devlet rüyası giderek daha az olası hale geldi ve bu da bölgede çatışmaya neden oldu. Şeyh'i geri getirmek, bölgede ve Türkiye'ye karşı barışçıl bir Irak devleti kurmak için tek şanslarıydı.

Cox, Şeyh'i geri getirmeyi ve onu Güney Kürdistan'ın valisi olarak atamayı kabul etti. 20 Aralık 1922'de Cox, bir anayasa oluşturup sınırlar üzerinde anlaşabildikleri takdirde Kürd hükümetine izin verecek ortak bir İngiliz-İrak bildirgesini de kabul etti. Cox, bölgedeki istikrarsızlık ve çok sayıda Kürd grup olması nedeniyle çözüme ulaşmanın neredeyse imkansız olacağını biliyordu.

Mahmud döndükten sonra kendisini Kürdistan Krallığı'nın Kralı ilan etti.

Doğum: 1878 – Ölüm: 9 kim 1956, Irak'taki İngiliz landası'na karşı bir dizi ürd ayaklanmasının Kürd Jeriydi. Şu anda Güney ürdistan'da bulunan Süleymaniye şehrinde Barzanji anından Kadiriye Sufi ilesinin şeyhiydi. Bu ayaklanmaların birçoğu sırasına Kürdistan Kralı seçildi.

Birinci Dünya Savaşı'nın sonra İngilizler ve diğer atılı güçler Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı sınırlarını işgal etti. Sykes-Picot Anlaşması'nda Fransızlarla yapılan planlar, Brinyay'ı manda gücü olarak elirdi. İngilizler bu bölgede avantaj elde etmek için kendi sınırlarını oluşturabilmişlerdir. İngilizlerin Bağdat ve Basra'ya sıkı kontrolü vardı ve bu şehirlerin etrafındaki bölgeler çoğunlukla Şii ve Sünni Araplardan oluşuyordu.

1921'de İngilizler I. Faysal'ı Irak Kralı olarak tanıdılar. Faysal'ın Batı Aristan'daki Haşimi ailesinin bir parçası olduğu için yerel ağırlantıları olmadığı için bir seçimdi. Irak'ın Güney kesiminde olaylar gelişirken, İngilizler, ağırlıklı olarak Kürdlerin yaşadığı ve 1919 Paris (Versailles) Barış Konferansı'nda Büyük Kürdistan olarak bilinen Güney Kürdistan'da yeni politikalar geliştireyorlardı. İngilizler, Kürdleri orta Irak (Bağdat) ile kuzeydeki Osmanlı toprakları arasında

Şeyh Mahmud Barzanji veya Mahmud Hafid Zadeh Kimdir?

kurdu.

Güney Kürdistan halkı Musul Vilayeti'nin dağlık ve arazisinde yaşıyordu. Kürdlerin arazi yapısı ve aşiret bağılılıkları nedeniyle İngiliz açısından kontrol edilmesi zor bir bölgeydi. Büyük Savaş'tan sonra Osmanlı hükümeti ile İngilizler arasında sınırların nasıl kurulacağı konusunda çok fazla çekişme yaşandı. Osmanlılar, Büyük Savaş galibilerinin eski Osmanlı topraklarının çoğunu Milletler Cemiyeti yetkileri olarak dağıtarak eski Osmanlı topraklarının çoğunu kontrol etmelerine izin veren Sevri Antlaşması'nın sonucundan memnun değildi.

Bilhassa Türkler Musul Vilayeti'nin kendilerine ait olduğunu iddia ettiler, çünkü İngilizler burayı savaşta düşmanlığa son veren Mondros Mütarekesi'nden sonra yasadışı bir şekilde ele geçirdiler.

Güney Kürdistan'da petrol bulunmasıyla birlikte İngilizler Kerkük ve Musul Vilayeti'nden vazgeçmek istemediler. Ayrıca Kürdlerin kendileriyle Osmanlı İmparatorluğu arasında tampon bir rol oynamaları da İngilizlerin yararına idi.

zlerden bağımsızlık kazanmaları fikrini destekledi. Charles Tripp'in aktardığı gibi, İngilizler onu bu bölgede dolaylı bir yönetim kazanmanın bir yolu olarak Güney Kürdistan'daki Süleymaniye valisi olarak atadı. İngilizler, kendilerine bölgeyi kontrol edecek ve sakinleştirecek bir yüz ve lider vereceğine inandıkları popüler Mahmud'un dümende olduğu bu dolaylı yönetimi istediler. Ancak, biraz iktidar tadıyla Mahmud'un kendisi ve Kürd halkı için daha fazlası hırsları vardı ve kendini "Kürdistan Kralı" ilan etti, tüm Kürdlerin hükümdarı olduğu iddia etti, ancak Mahmud'un Kürdler arasındaki görüşü, bazılarına göre çok güçlü ve hırslı hale geldiği için karıştı.

Mahmud, Kürdistan'ı yaratmayı umdu ve başlangıçta İngilizler Mahmud'un hırslarının peşinden gitmesine izin verdi çünkü bölgeyi ve insanları dolaylı İngiliz kontrolü altında bir araya getiriyordu.

Ancak 1920 yılına gelindiğinde Mahmud, İngilizleri hoşnut etmeyerek Kürd bölgesindeki İngiliz yetkilileri tutuklayarak ve İngilizlere

kuzey Irak'ı doğrudan kontrol etmesiyle, bölge, Türkiye'den gelen tehdit nedeniyle İngiliz yetkililer için giderek daha düşman hale geliyordu. Bölge, durumu idare edemeyen ve İngilizler tarafından istikrarsız ve güvenilmez bir lider olarak görülen Şeyh'in kardeşi Şeyh Kadir tarafından yönetiliyordu.

Bir İngiliz askeri yetkilisi ve Orta Doğu'da, özellikle Irak'ta yönetici olan Sir Percy Cox ve İngiliz bir politikacı olan Winston Churchill, Şeyh'i sürgünden serbest bırakıp Güney Kürdistan'da hüküm sürmeye geri getirip getirmeme konusunda anlaşmazlığa düştüler. Bu, İngilizlerin düşmanca ama önemli bölge üzerinde daha iyi kontrol sahibi olmasını sağlayacaktır. Cox, İngilizlerin yakın zamanda boşalttıkları bir bölgede otorite kazanabileceğini ve Şeyh'in istikrarlı bir bölgeyi geri kazanmanın tek umudu olduğunu savundu. Cox, Şeyh'i geri getirmenin tehlikelerinin farkındaydı, ancak bölgedeki huzursuzluğun ana nedenlerinden birinin, daha önceki özerklik vaatlerinden vazgeçileceği ve İngilizlerin Kürd halkını

Şeyh İngilizlerle yapılan anlaşmayı reddederek İngilizlere karşı Türklerle ittifak halinde çalışmaya başladı. Cox durumu fark etti ve 1923'te Kürdlerin Irak hükümetinde herhangi bir söz söylemesini reddetti ve kendi bağımsız devlet teklifini geri çekti. Şeyh 1924 yılına kadar kraldı ve Kraliyet Hava Kuvvetleri ve İngiliz eğitimli Iraklıların Şeyh'i tekrar yakalayıp güney Irak'a sürgüne gönderebildiği 1932 yılına kadar İngilizlere karşı ayaklanmalara katıldı.

Şeyh barış için dava açtı ve Mayıs 1932'de güney Irak'ta sürgüne gönderildi ve 1941'de ailesinin geri kalan köyüne geri dönebildi. Sonunda ailesiyle birlikte 1956 yılında öldü. Bugün hala Güney Kürdistan çevresinde ve özellikle Süleymaniye'de yaptığı gösterilerle anılıyor. Halkının bağımsızlığı ve saygısı için savaşan öncü bir Kürd milliyetçisi olarak düşünüldüğünden, bugün Kürd halkının kahramanıdır. O, geleceğin birçok Kürd lideri için öncü olarak kabul edilmektedir.

Kaynak ve Foto:
İngilizce Wikipedia

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN TƏRCÜMEYİ HALI VƏ YARADICILIĞI

XV-XVI əsrlərin kürd tarixşünaslığında böyük əhəmiyyətə malik olan Şərəf xan Bidlisinin «Şərəfnamə» əsəri kürd tarixini və dövrün xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün dəyərli və faydalı məlumat verən ilk mənbədir. «Şərəfnamə» əsərində XVI əsr Azərbaycan və İran tarixinə aid də faydalı və səmərəli məlumatlar vardır. Buna görə də, həmin əsərin tədqiqi elmi əhəmiyyət kəsb edir. Kitabın müəllifi Şərəf xan Şəmsəddin oğlu Bidlisidir. Lakin bəzi müəlliflər onu Şərəfəddin kimi də qeyd edirlər (132, 1198). Bidlisi sülaləsi Ruzəki qəbiləsindəndir, bu qəbiləyə Ruçəki, Rudeki və Rujəki də deyirlər (83, 19; 47, 141). Lakin «Şərəfnamə»nin müəllifi Ruzəki qeyd etdiyi üçün biz də ona istinad edirik (76, 357). Bu sülalə kürd qəbiləsinə mənsub olub 1384-cü ildən 1849-cu ilə qədər gah müstəqil və gah yarımüstəqil halda Bidlis (Bitlis) vilayətinin irsi hökmdarı olmuşdur. Bu sülalə Kürdüstan hökmdarları arasında böyük hörmət və nüfuz sahibi olub, onların hökmdarlıqları dövrün bir çox şahları, o cümlədən Əmir Teymur (77, 687; 41, 15) (1393), Qaraqoyunlu Qara Yusif (76, 72) (1417) və Əmir Teymurun xələfləri (41, 20; 76, 155) tərəfindən rəsmi fərmanlarla təsdiq edilmişdir. Bidlis əmirliyi yalnız 29 il (1466-1495) Ağqoyunluların əlində qalaraq, xalqın mübarizəsi nəticəsində yenə də azad olmuşdur.

Azərbaycanda təşkil olunmuş Səfəvilər dövlətinin banisi I Şah İsmayıl (1501-1524) 1504-ci ildə rəsmi olaraq Bidlis əmirliyini tanıdı və onu təsdiq etdi. Lakin Çaldıran müharibəsində (1514) Şah İsmayıl məğlub olduqda Bidlis əmiri Şərəf bəy («Şərəfnamə» müəllifinin babasıdır) Osmanlı himayəsini qəbul etdi. Onun oğlu Əmir Şəmsəddin bəyin əmirliyi zamanı (1531-1535) Bidlis vilayəti Osmanlı sultanı I Süleyman Qazi (1519-1566) tərəfindən qəsb edildi. Ona görə də Şəmsəddin bəy Bidlisi Təbrizə I Şah Təhmasibə (1524-1576) pənah apardı və şah onu hörmətlə qarşıladı. Az sonra Bidlis vilayətində olan Ruzəki qəbiləsindən bir çoxlarının osmanlı ağalığına qarşı üsyan etmələrinə baxmayaraq məğlub oldular. Onlardan bir hissəsi Təbrizə qaçıb və öz əmirləri Şəmsəddin Bidlisi ilə birləşdilər. Bidlisi yazır ki: «Bu hadisədən sonra Şəmsəddin Bidlisinin hörməti şahın yanında artır və şah ona xan ləqəbi verərək, Sarab əyaləti ilə Marağanın bir sıra yerlərini idarə etmək üçün göndərir». Şəmsəddin ilə birlikdə onun ətrafında 400 nəfərə qədər də Ruzəki qəbiləsindən var idi. (76, 443, 97, 371) Şəmsəddin xan I Şah Təhmasibin bəzi müharibələrində iştirak etmişdi. Həsən Rumlu göstərir ki, 1552-ci ildə Şah Təhmasib Rum ölkəsinə qoşun göndərdiyi zaman Şəmsəddin xan da Qızılbaş sərkərdələri ilə birlikdə Muş və Əxlat nahiyələrini tutmağa məcbur olmuşdu (52, 356-367).

Şəmsəddin xan İranda olduğu vaxt Qızılbaş sərkərdəsi Əmirxan Musullunun qızı ilə evlənir. Əmirxan vaxtilə I Şah Təhmasibin lələsi və Xorasan əyalətinin hakimi olmuşdur (113, 207, 47, 140). O, Qızılbaşlar arasında böyük hörmətə malik idi. Hicri 949-cu ilin zülqədə ayının 20-də (1543 fevralın 25-də) Qum mahalının

Kərəhrud qəsəbəsində «Şərəfnamə»nin müəllifi Şərəf (Əmir xan Mosullunun qızından) anadan oldu (76, 449, 97, 376). Bidlisi hələ uşaq ikən anasız qalır və atası onun ilk tərbiyəsini Kərəhrud qazılarına tapşırır. Həmin qazılar5 elmi və bilikli adamlar hazırlamaqda böyük şöhrət qazanmışdılar. Sam Mirzə yazır: «Kərəhrud alim, şair və yazıçılar yetişdirməkdə misilsizdir» (75, 107).

V.Velyaminov-Zernov qeyd edir ki, bu qazılar öz şagirdlərini elmə məhəbbət və elmi adamlara hörmət etmək ruhunda tərbiyə edirdilər. Bu iki böyük keyfiyyəti Şərəf ömrünün sonuna qədər qoruyub saxlaya bilmişdir» (76, 9).

Bidlisi yazır ki: «Uşaqlıq yaşlarından başlayaraq hal-hazır qədər həmişə o cür alim adamlardan istifadə etmişəm» (76, 449).

Bidlisi 9 yaşına qədər Kərəhrud qəsəbəsində təlim, tərbiyə aldıqdan sonra dövrün tələbinə uyğun olaraq şah sarayına cəlb edilir. Çünki o zaman Osmanlı sultanları və Səfəvi şahlarının saraylarında şahzadələrlə birlikdə əmirzadələr və bəyzadələr də tərbiyə olunurdular. Sonra isə o, ən inanılmış dövlət xadimi kimi saray xidmətinə cəlb edilmişdir.

Bidlisi şah sarayında elmin müxtəlif sahələrini, o cümlədən dini hüquq qaydalarını, şəriət üsulunu və döyüş təlimini öyrənməyə başladı. O, öz tərcümeyi-halında qeyd edir ki, I Şah Təhmasib bizə rəssamıqla məşğul olmağı da məsləhət görürdü. Çünki şahın fikrinə görə «rəssamıqlıq insanın mənəvi zövqünü inkişaf etdirir» (76, 450).

Beləliklə, Bidlisi 1554-cü ilə qədər sarayda tərbiyə və təhsil alır. Atası Əmir Şəmsəddin xan qocaldığı üçün əmirlik vəzifəsindən əl çəkir, Ruzəki qəbiləsi onun oğlu Şərəfi əmir təyin edilməsini şahdan xahiş edir. Buna görə də 12 yaşlı Şərəf şahın əmrinə əsasən Şirvan vilayətinin Salyan Mahmudabad və Muğan düzünə əmir, Ruzəki qəbiləsindən olan Şeyx Əmir Bilbasi isə ona qəyyum təyin olunur (76, 450, 97, 376) «Şərəfnamə»nin Peterburq nəşrində göstərilmişdir ki, Şərəf xan Bidlisinin lələsi Məhəmməd Şəhənman Qəvalsi olmuşdur. Lakin Qahirə nəşrində həm Məhəmməd Şəhənman Qəvalsi və həm də Şeyx Əmir Bilbasinin lələ olduqları qeyd edilmişdir (76, 420).

I.P.Petruşevski göstərir ki, Şərəf xan Şirvana hakim gedən zaman, dövrün adətine görə Qızılbaş əyanlarından biri ona lələ təyin edildi (24, 30). Halbuki Şeyx əmir Bilbasi Ruzəki tayfasına mənsub olub, 1534-1536-cı illərdə Azərbaycana gəlmişdir. Buna görə də I.P.Petruşevskinin onu (Bidlisinin lələsini) Qızılbaş əyanı qeyd etməsi düzgün deyildir. Lakin 3 il sonra Şeyx Əmir Bilbasi vəfat edir və Əmir Şərəf bu vəzifədən geri çağırılır. O, Xərəqan yaylağında (Həmədanın yaxınlığındadır) Şah Təhmasiblə görüşdükdən sonra şah onu Həmədan hökmdarı Məhəmmədi bəyin sərəncamına göndərir6. Məhəmmədi bəy Əmir Şərəf Bidlisini çox hörmətlə qəbul etdi və öz qızını ona verdi. I Şah Təhmasibin göstərişinə əsasən Əmir Şərəf və onun tabeliyində olan Ruzəki qəbiləsinin iqtisadi cəhətdən təmin olması üçün müəyyən miqdar pay ayrıldı. Bu qayda ilə Əmir Şərəf 3 il də Həmədanda

qaldı (1557-1561).

Kərəhrud və saray təlimlərindən sonra yaşadığı vilayətlərin ictimai və siyasi hadisələri Əmir Şərəfin həyatına çox böyük təsir edərək onu dərin düşünən və dövrün siyasi xüsusiyyətlərini təhlil edə biləcək bir səviyyəyə yüksəlmişdi. Ona görə də saray adamları artıq onunla hesablaşmağa məcbur olurdular. Bu zaman Osmanlı şahzadəsi Bəyazidin İran şahı sarayına pənah gətirməsi və bu hadisə ilə əlaqədar olaraq Osmanlı-İran hökumətləri arasında cərəyan edən müzakirələrdə Əmir Şərəfin osmanlılara meyl etməsi I Şah Təhmasibi şübhəyə salır. Odur ki, şah onun atası Şəmsəddin xanı yenidən Ruzəkilərin başçısı və Kərəhrud qəsəbəsinin əmiri təyin edir (1560-1563). Lakin Şəmsəddin xan əmirlik vəzifəsini qəbul etmir, şah bu vəzifəni yenə də Əmir Şərəfə tapşırır və ona maaş təyin edir. Beləliklə də, Əmir Şərəf Qəzvində şahın xidmətində qalır. Dövrün tələbinə görə şah sarayına mənsub olan əmir və sərkərdələr öz qəbilələrindən ibarət müəyyən miqdarda silahlı qüvvə saxlamalı və lazım gəldikdə bu qüvvə ilə şahı kömək etməli idi. Əmir Bidlisi də Ruzəkilərdən ibarət belə qüvvəyə malik idi. Səfəvi hakimiyyətinə qarşı çıxan Gilan Biynopiş hakimi Xan Əhməd Gilani tutulduqdan sonra onun ərazisini idarə etmək üçün bir sıra Qızılbaş sərkərdələri ilə birlikdə Əmir Şərəf də Gilana məmur olur (1568) (76, 451, 121, 462). O, I Şah Təhmasib tərəfindən Tonikabon7 hakimi təyin edildi və şah Şərəfin sərəncamına çoxlu Qızılbaş göndərdi. Çünki bu zaman Xan Əhmədin başçılıq etdiyi Gilan üsyanı davam edirdi.

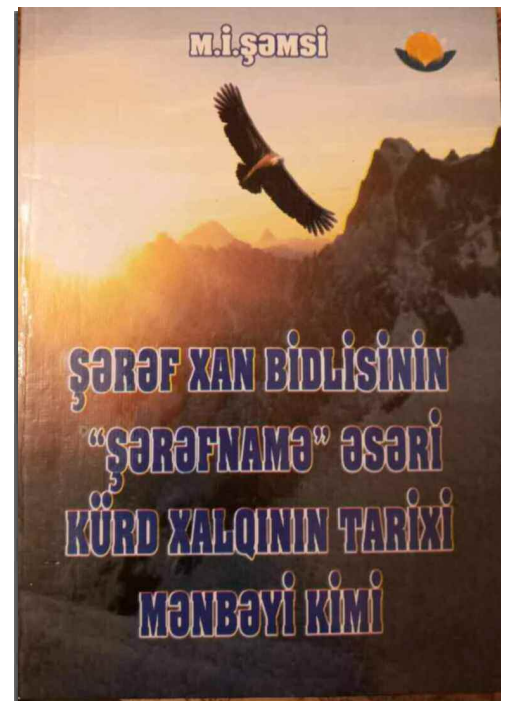
Xan Əhməd tərəfdarlarından olan Sultan Haşım da Gilanın bir nahiyəsində hökmdar idi. O, özünün silahlı qüvvəsi ilə Qızılbaşlara qarşı çıxaraq onları qarət edirdi.

Bidlisi yazır ki, 1568-ci ildə Sultan Haşım 18 min atlı və piyada ilə Tonikabon hakimi üzərinə hücum etdi. Hakim beş yüz nəfərə qədər yaxın adamlarının-kürdlərin və sərəncamında olan Qızılbaş sərkərdələrinin köməyi ilə onların çoxunu qırdı və kəllələrindən üç minarə tikdirdi (76, 451-452; 78, 240).

Budaq Qəzvini, həmin illərdə Gilan hadisələrindən bəhs edərkən yazır: «On iki min nəfərlik qoşun kürd Şərəf xan üzərinə hücum etdi, onun dörd yüz nəfər silahlı qüvvəsi var idi. Bir qədər də Qəzvindən və ətrafdan kömək gəldi, Şərəf xan min nəfərə yaxın silahlı qüvvə ilə onları məğlub etdi və dörd min nəfər öldürdü» (54, 332).

Əbdül Fəttah Fümeyn qeyd edir ki, Gilanın Biynopiş nahiyəsində davam edən müharibə nəticəsində, qarət, talan və günahsız insanların öldürülməsi, ifrat dərəcəsinə çatmışdır, belə bir vaxtda Tonikabon hakimi Şərəf xan Əhməd xanı ələ gətirərək Lahcana, Məsum bəyin yanına göndərdi (86, 31-32).

Beləliklə, məlum olur ki, istər Əmir Şərəf və istərsə də başqa Qızılbaş sərkərdələrinin qələbəsini Xan Əhməd Gilaniyə və onun tərəfdarlarına qarşı ümumi xalq narazılığı təmin etmişdir. Çünki Xan Əhmədin əsarətində olan xalq kütləsi I Şah Təhmasibin ordusuna xilas-kar bir qüvvə kimi baxaraq, ona hər vasitə ilə yardım edirdilər. Xan Əhməd Gilani və onun tərəfdarları məğlub oldular, şah

qüvvələri isə qalib gəldi.

İskəndər Münşi də Bidlisinin Tonikabon hakimi olmasını qeyd edir (47, 141). Fümeyni isə öz əsərində Səfəvilərin Xan Əhməd Gilaniyə qarşı apardığı hərbi səfərdə iştirak edən sərkərdələrdən bəhs edərək Əmir Şərəfi də o sərkərdələr sırasında göstərir.

Sonra Fümeyni 1594-cü il hadisələrindən bəhs edərkən, düzgün olmayaraq belə bir məlumat verir: «Şah Abbassın əmrilə Qəmbər sultan, Kuzbənklü, Nemətullah Sultan Sofi və Tonikabon hakimi Şərəf Xan, yağlıları cəzalandırmaq üçün Biynopiş nahiyəsinə hərəkət etdilər». Halbuki (86, 128) həmin dövrdə Şərəf xan Tonikabonda deyil, öz irsi əmirliyi Bidlis vilayətində idi (76, 453-454).

Beləliklə, Şərəf xan İranda olduğu zaman az fasilələrlə təxminən 15 il müxtəlif əyalət və vilayətlərdə hakim olmuş, qalan vaxtını isə Səfəvilər sarayında xidmət etmişdir. Şərəf xanın Gilanda göstərdiyi xidmətlər I Şah Təhmasibin yanında onun hörmətini artırır və şah daha Şərəf xana inanırdı. Şərəf bu hadisəni şe'rlə belə təsvir edir.

صاحب نظران انیس شاهان باشند
مقبول دل جهان پناهان باشند
هم بر جگر ستمگران نیش زینند
هم مرهم ز خم داد خواهان باشند

(72,452; 121, 462)

(Tərcüməsi: Mütəfəkkirlər şahların münisi olurlar, onlar şahların ürəyinə yol tapan olurlar.

Həm zalimlərin ürəyinə niş vururlar, həm də məzlumların dərdlərinə dərman olurlar).

Əmir Şərəf bu şe'rlə I Şah Təhmasibin ürəyinə yol tapdığını və onun hörmətini qazandığını göstərir. Şərəf 7 il Gilanda (1568-1576) qalır. Lakin oranın havası dağlıq rayonlarda yaşamağa adət etmiş Ruzəki qəbiləsinə uyğun gəlmir və müxtəlif xəstəliklər nəticəsində çoxları ölürdü. Müəllif göstərir ki: «Bu cəhəti nəzərə alaraq, I Şah Təhmasibə müraciət edib Gilandan əvəz olmağımı xahiş etdim və şah buna razılıq verdi» (76, 453; 97, 377).

(Ardı gələn sayımızda)

Serok Barzanî: Divê kultûra tunekirina hevdu ji rîşeyan ve bê kişandin

Serok Mesûd Barzanî îro 30î Tîrmeha 2022an di merasîma pêşwazîkirina li termên sed Barzaniyên Enfalkirî de başdar bû û tê de gotarek pêşkêş kir û ragihand, "Enfalkirina Barzaniyan, xelege din ji zincîreya tawanên li dijî gelê Kurd bû." Derbar rewşa niha ya Iraqê de jî ragihand, "Di vê rewşa niha ya Iraqê de, gelekî nîgeran in û xelkê Iraqê bi hemû pêkhatiyên wê, hêjayî jiyaneke baştir in."

Serok Barzanî ragihand, "Rast e pirsgirêk hene, lê hebûna pirsgirêkan asayî ye. Ti pirsgirêk nîne ku çareserîya wê tune be, eger niyaza pak a ji bo çareserîkirinê hebe. Pirsgirêka petrol, gazê, budce û pirsgirêkên din dikarin bêne çareserîkirin. Lê belê bi nêrîna min pirs-

girêka bingehîn û metrisîdar, ew kultura ku ev tawan berhem aniye ye. Divê ev kultur ji rîşeyan ve bê kişandin."

Her wiha got: "Berî sî û neh salan, rêjîma Beis heşt heşt hezar Barzanî veguhastin başûrê Iraqê û enfal kirin. Gunehê wan tenê ew ku Barzanî bûn. Ev xelege din ji zincîreya tawanên li dijî gelê Kurdistanê bû, wek enfalkirina 12 hezar Kurdên Feylî, kîmyabaran û enfalkirina giştî ku li piraniya navçeyên Kurdistanê hate kirin û 182 hezar welatî bi zindî hatin enfalkirin."

Her wiha got: "Heta niha me karî hejmarek ji termên şehîdan vegerrînin, lê belê hîn gelek jî mane, heta termê yek şehîdî mabe jî, em ê di hewlên xwe de berdewam bin."

Serok Barzanî di beşeke din a gotara xwe de ragihand, "Pêwîst e rê neyê dayîn tawanên rêjîmê bibin sedema dijayetiya di navbera gelan de. Rêjîm tên û diçin, lê biratiya gelan dimîne."

Her wiha got: "Encûmena Nûneran a Iraqê, Dadgeha Tawan û Parlamentoya Kurdistanê ev tawan wek jenosayd nas kir û hikûmeta Iraqê jî pabend kir ku termên qurbanîyan vegeerînin û malbatên wan qerebû bikin."

Serok Barzanî got: "Em li bendê bûn ku hevpeymanên me hevkar bin ji bo hinek ji xem û azarên kesûkarên şehîdan kêmbibin, lê belê berûvajî wê kirin. Qerebûkirina kesûkarên şehîdan, erkeki yasayî û exlaqî ya hikûmeta Iraqê ye û hêvîdar ew vî erkê xwe bi cih bînin."

Derbarê rewşa niha Iraqê de, Serok Barzanî got: "Em ji vê qeyrana ku niha Iraqê tê de ye, gelekî nîgeran in. Piştî rûxana rêjîmê, sûde ji wê derfetê nehat girtin, destûr hat piştguhkirin, sedemên pirsgirêkan nehatin çareserîkirin û serederiya şaş bi encaman re hate kirin. Xelkê Iraqê bi giştî ewqas êş û azar dîtine ku ew hêjayî jiyaneke ji ya niha baştir in. Em hêvîdar in hemû alî hest bi berpîrsatiyê bikin û bi niyazeke pak û vîneke polayî, vê qeyranê dawî bikin û careke din karesatên wiha dubare nebin."

BasNews

Em «Yekîtiya Civata Kurdên Azerbaycanê» xebatkar û xwandevarên rojname «Diplomata Kurd» Kurdên Azerbaycanê 8000 şehîdên Enfala Barzaniyan bi hurmet û rêz dil giranî birînin.

Di roja 31ê tîrmeha 1983-yan de li dijî Barzaniyan Enfal hate li dar xistin. 8-hezar mîrên Barzaniyan ku temenê wan ji 10- salî heta 85 salî bûn , ji aliyê rejîma Seddamê faşîst , ji herêma Barzanê hatin derxistin û anîn herêma Qûştêpe ku, bi ser wîlayeta Hewlêrêvaye û li kampên Qûdus û Qadisîyê heps kirin. Mîrên Barzaniyan bi rojan bê av û bê nan di nav van kampan da hîştin, di dawîya dijwarîyeke mezin da hatin wendakirin. Çi bi serê van mirovan de hat, heta îro jî nayê zanîn. Di ser vê jenosîde-komkûjiyê de 39-sal derbas bûye, lê hin jî tu xeber ji piraniya van 8 hezar kesan tune ye. Ev mirovana hatin îmhakirin û bi tevayî zindî

hatin binaxkirin. Cenazeyên kêmbibin ji wan vê dawîyê hatine dîtin. Em di 39-emîn salvegera Enfala 8000 Barzaniyan de, şehîdên Enfala Barzaniyan û hemû şehîdên Kurdistanê bi hurmet û rêz bi birînin û ji Xwedayê gewre rehmî hîvî dikin. Cîhên wan Bihûştta rengînbe. Hemû faşîstên-qesasên-xwînmiyên Enfala Barzaniyanra kirine careke din rûreş û nelet dikin. Bila gorbîgorîbin, agirê cehennemêda bişewitin.

Bijî ŞEHÎDÊN Kurd û Kurdistanê, bila ruhên hemu şehîdan wusajî 182-hezar şehîdên kurdên Başûrê Kurdistanê li Cînet û Bihûştta rengînda cîwarbin!

Plasschaert: Enfalkirina Barzaniyan hewleke ji bo qirkirina kurdan bû

Nûnera Taybetî ya Sekreterê Giştî yê Neteweyên Yekgirtî li Iraqê Jeanine Plasschaert di merasîma vegeerandina termên 100 Barzaniyên enfalkirî de

ragihand, enfalkirina Barzaniyan hewleke rejîma berê ya Iraqê bû ji bo qirkirina kurdan.

Plasschaert di axaftina xwe ya di merasîma vegeerandina termên 100 Barzaniyên enfalkirî de got: "Divê em her tim têbigihin rewşa dijwar a ku malbatên enfalkirîyan tê re derbas bûne."

Herwiha Plasschaertê got: "Operasyona Enfalê jenosîd e û hewla jînavbirina gelê kurd ê serbilind bû. Em îro ji bo rêzgirtina van qurbanîyan hatin vir, da ku ev karesatê dubare nebin."

Nûnera Taybetî ya Sekreterê Giştî yê Neteweyên Yekgirtî li Iraqê destnîşan kir: "Iraq û Herêma Kurdistanê niha di qonax û xalên girîng ên guhertinê re derbas dibin." Plasschaert got: "Di roja bibiraniya qurbanîyên enfalê de hevxiyaya xwe nîşan didim, û ev pêngavek e ji bo rûbirûbûna hemû kesên ku van refartarên li hember mirovan dikin."

BasNews

Projeyasayek bi navê 'Jîna Emînî' bo Encûmena Pîran a Amerîkayê hat pêşkêşkirin

Du senatorên Amerîkî projebir- yarek bi navê "Jîna Emînî" pêşkêşî Encûmena Pîran a wî kirin kirin, da ku lêpîrsîn bi berpîrsên payebilind ên Îranê re û

raportekê li ser bînpêkirinên mafên mirovan ên ji aliyê rêberê olî yê Îranê Elî Xamîneyî, Serokomar Îbrahîm Raîsî û kesên nêzîkî wî ve tînin kirin, arasteyî kongressê bike.

Senatorekî Demokrat yê projeyas pêşkêş kirine dibêjin, li Îranê mafên mirovan bi awayekî sistematîk tînin bînpêkirin.

Ji aliyê xwe ve, Senatorê Demokrat Alex Padel jî dibêje: "Piştî kuştina hovane ya Jîna Emînî, xwepêşanderên Îranî nerazîbûn û hêrsa xwe li dijî rejîma niha ya Îranê nîşan dan û divê rola me di lêpîrsîna bi berpîrsên Îranê re hebe, ji ber destê wan di tepeserkirin, çavdêrîkirin û destdirêjiya li ser xwepêşanderan de heye."

68 endamên Komarîxwaz û 60 endamên Demokrat v piştgiriya vê destpêşxeriyê dikin, her wiha ji aliyê Yekîtiya Nîştîmanî ya Demokratîk a Îranê, Rêxistina Yekgirtûya li dijî Îrana nukleerî û Komîteya Karûbarên Giştî ya Amerîka û Îsraîlê (IPAC) ve tê piştgîrîkirin.

Jîna Emînî ya 22 salî, roja 13ê Îlona 2022an ji aliyê Polîsê Ewlehiya Civakî ya Îranê ve hatibû girtin û piştî 3 rojan termê wê radesî malbata wê hatibû kirin. Kuştina Jîna Emînî ji aliyê polîsên Îranê ve, bû sedema bertekên navxweyî û cîhanî û xwepêşandan bi mehan li piraniya bajar û bajarokên Îranê berdewam bûn.

Nerina Azad

toleyên aborî yê li dijî wî welatî bînd tundkirin.

Senatorê Komarî Marco Rubio û Senatorê Demokrat Alex Padel la projeyasayek bi navê "Jîna Emînî" bi armanca cezakirina berpîrsên pilebilind ên Îranê, pêşkêşî Encûmena Pîran a Amerîkayê kirin.

Eger ev projeyasa were qebûlîkirin, Serokê Amerîkayê dê pabend bike ku her sê mehan

Rapora serokomar ku her 90 rojan carekê ji Kongressê re dê were şandin, divê li ser malpera fermî ya hikûmeta Amerîkayê were weşandin. Li gorî vê projeyasayê, cezayên tînkildarî terorê, bînpêkirina mafên mirovan û bernamêyên çekên nukleerî dê li ser rêberê Komara Îslamî ya Îranê, serokomar û kesên nêzîkî wan werin sepanandin.

Ev herdu Senatorê Komarî û

Dewleta Eyyubîyan (1175-1348) Beş: DEWLETÊN KURDÎ, SEDSALA 12'AN, ÎMPARATORİYÊN KURDÎ

Malbata Eyûbiyan li hawîrdorî Aranê (rojawa û bakûrê Îrana îro) dima. Ew malbateke kurd bû, ji êla Rewadiya bû. Ji vê êlê Şadî bi herdû kurên xwe re Şêrko (Esededdîn) û Eyûb (Necmedîn) ji gundê Acdanqanê çûne Bexdayê û ji wir jî piştî çûn li Tekrîtê bicîhbûn.

Şadî li Tekrîtê mir û herdû kurên wî çûn ketine xizmeta Micaheddînê Gitanî de. Gitanî dît, ko Eyûb jî û zane ye, rabû ew kire destkarê Tekrîtê. Sala 1136 li Tekrîtê Selaheddîn bû. Bav û apê Selaheddîn çûne cem Îmadedînê Zengî xwediyê Mûsilê. Wî gelekî guh da wan û Eyûb kire waliyê Balebekê.

Piştî mirina Îmadedîn Eyûb bi maltaba xwe ve çû Şamê û xwe gehande Nûredînê kurê Îmadedînê Zengî xwediyê Helebê. Nûredînê Zengî Hims û Rehba dane Eyûb û ew kire mîrekî mazin, Şêrko jî rêkire Misrê, da perê melek Mensûr bike, yê destdirêjî Pawîrê kiribû. Şêrko biraziyê xwe Selaheddîn jî bixwe re bir. Şêrko ji ber mîranî û rastiya xwe bûbû destê sultan Nûredîn, yê rastê. Şêrko piştî demekê vegera welatê Şamê, ji hingî ve êdî rola Selaheddînî siyasî destpêkir û berz bû.

Ji ber ko Francan çavên xwe berdane Misre, Şêrko diçe vegeyayê û Selaheddîn jî rêkire bajarê Skenderiyê. Şêrko wezîrê Misrê bû û dest li ser danî. Ta mirina wî sala 1168 her Şêrko karûbarê Misrê gerand. Piştî li wir Selaheddîn bû wezîrê pêşî, lê ji ber rastî û dadeweriya xwe êdî ew bûbû şahê dilê misriyan. Selaheddîn Franc di perê li Dimyatê de bkand. Bavê wî jî hate Misrê, gehayê. Piştî mirina xelîfê fatimî Aladdid êdî Selaheddîn bû serdestê Misrê yê bêhempa. Û piştî ko Nûredînê Zengî mir êdî Selaheddîn xwe kire sultanê Misrê. Bi vê hikmê Maltaba Eyûbiyan saz kir.

Bi şer Yemen, Sûdan û Felestîn vekirin û sala 1174 dest danî ser Şam, Mûsil û Helebê. Sala 1187 di perê Hitîne de zora xaçperestan bir û Quds vekir. Şahê İnglîstanê Richard (bixwêne rîçard!), yê bi Dilê şer navkirî careke din êrîşî Eyûbiyan kir, da Qudesê vegeyare, lê biser neket. Di sala 1192 levhantînek di nav herdû aliyên de çêbû, û şer rewasta. Li gor vê levhatîne ji erda ber lêva deryayê pê ve, ya di nav Sûr û Yafa de titîştî di destê xaçperestan de nema.

Selehaddîn Eyûbî

Silhedînê Eyûbî (Selaheddîn, Selaheddîn, Selaheddîn Eyûbî, Simko) serleşkerê misilmanan bû li dijî xaçperestan (mesihîyên ku çûbûn xakên pîroz li Filistinê ji bo ola xwe biparêzin) û di bidekstîna bajarê Qudsê (Orşelîm) de û qewirandina xaçperestên Ewropî ji Rohîlata Navîn serketî bû.

Piştî ku Selaheddînê Eyûbî di 4 adara sala 1193an de li Şamê wefat kir, Maldara (Dynastî) Eyûbî ya Kurd di heman salê de hilweşiya. Împaratoriya Eyûbî, ji aliyê Selehaddînê Eyûbî

ve di gulana sala 1175an de hate damezirandin.

Sultan Selaheddîn, sala 1138 li Tikrîtê hatîye dinê. Navê bavê wî Necmeddin el-Eyyubî bin Şadî bin Mervanî ye. Malbata wî ji eşîreta Revadî ye û Revadî jî digihîjin Hîzbanîya. Derheqê piçûktîya wî da zêde tişt nayê zanîn. Gorî lêkolîna Dr. Ahmet el-Bilî, bavê Selaheddîn Necmeddin Eyyubî û Esededdîn Şerko ji Tikrîtê diçin Musilê. Li wir tekîlî ordiya Imadeddin el-Zengî dibin û ji wî ra gelek xizmetê dikin. Sala 1140'î da wexta ku Imadeddin el-Zengî Baalbekê zefî dîke, bavê Selaheddîn dibe hukmdarê Baalbekê. Piştî mir-

na El-Zengî, dibe qumandarê ordiya Şamê. Wê demê birê wî, Şerko jî qumandarê ordiya Sultan Mahmud Nureddîn bin Imadeddin el-Zengî ye.

Zarokatîya Sultan Selaheddîn li Baalbekê derbas dibe. Xwendina xwe li wir diqedîne. Piştî bavê xwe ra diçe Şamê, li wir warê çekdarîyê da perwerde dibe. Piştî xwendina xwe gorî liyaqata xwe dibe xwedî maqam û di demekê kurt da jî dibe waliyê Şamê. Sala 1164'an da bi apê xwe Şerko ra diçe Misrê. Li wir têkilî şerê Bilbîsê dibe. Sala 1168'ê da li dijî hukmdarê Filistin Amorî ra şer dîke û bajarê Iskenderiyê digre. Dijî êrîşên ordiya Frenkan berxwe dide. Piştî lihevhatîne, bi apê xwe Şerko ra vedigere Şamê.

Piştî vegera wîya Şamê, ordiya Filistinê dikeve Misrê. Li ser ricaya Xelîfê El-Adid el-Fatimî û Wezîrê wî Savar Sultan Nureddîn, carek din Serko û Sultan Selaheddîn berê xwe didin Filistinê. Serko ordiya Frenk teslim digre, Savar dikeve û dibe wezîrê Adidî el-Fatimî. Duh meh şunda piştî mirina Serko, Sultan Selaheddîn 22 salîya xwe da cîyê apê xwe digre û dibe wezîrê El Fatimî. 25'ê Adarê sala 1169'an da Xelîfê El-Fatimî navê El Melîk el-Nasir Ebu el-Muzaffer Selah el-Dunya û El-Dîn lê dîke û ordiya Suriyê dikê bin qumqardariya wî. Sultan Selaheddîn berê êrîşa Sudanî ya ku li ser welatê wî da hatibu, bertêref dîke. Bi alîkariya birayê xwe Turanşah bajarê el-Nobe digre û berê xwe dide bajarê El-Quddus'î Şerîf û Filistinê.

Qumandar û Emîrê Sultan Nureddîn gelek caran jê ra gilîyê Sultan Selaheddîn dikin. Lê tucaî nikarin navbera wî û Sultan Nureddîn xirabikin. Sultan Selaheddîn bi

zanayîya xwe û bi cesareta xwe tim li ba Sultan Nureddîn cîyekî girîng digre.

Sultan Selaheddîn, piştî mirina El Xelîfê el-Adid, sala 1172'an da dibe hukmdarê Misrê. Du sal şunda, sala 1174 da Sultan Nureddîn wefat dîke. Rêya hukmdariyê ji Sultan Selaheddîn re ve dibe, lê ew xwe grêdayî hukmdar El-Melik el-Salih Ismail bin Nureddîn dihesibîne.

Sultan Nureddîn li ser erîşên birê xwe yê bi navê El-Emîr Seyfeddin el-Melik el-Salih alîkarî ji Sultan Selaheddîn dixwaze. Sala 1175'an da Sultan Selaheddîn bi ordiya xwe êrîşî Şamê dîke, Şam, Humus û Hamayê

digre û davê ser Halebê. Ser vê yekê El-Emîr Seyfeddin bi Frenkiya ra itîfakê çêdike û Sultan Selaheddîn tehdît dîke. Lê Sultan Selaheddîn li nêzikî Hamayê berî ordiya wan dide. Hemû bajarê ku di destê El Emîr Seyfeddin da hene, digre û vedigere Şamê. El Xelîfê el-Bagdadî, sala 1175'an da liyaqata Sultanîye li Selaheddîn dîke. Bi navê wî pere derdikeve û li ser navê wî wek El-Melik el-Nasir Yusuf ibn Eyub, xutbe dide xwendin.

Bi alîkariya birê wî Turanşah Yemen û Aden jî dikeve bin hukmdariya Sultan Selaheddîn. Sala 1178'an da bi Frenkiyan ra dikeve şerêkî giran û bi zaiyatek mezin şer winda dîke. Lê di zemanekî kurt da ji bo heyfa xwe carek din berê xwe dide Filistinê. Li Mecr el-Uyunê berî Frenkiya dide û gelek prensê wan êsîr digre. Piştî wî şerî şunda berê xwe dide Ermenîstanê û wê derê jî li hukmdariya xwe girêdide. Vedigere Misrê û ji bo Îmara welatê xwe dixebite. Lê tu car Filistin jî bîra wî dernakeve. Carek din dîsa berê xwe dide Filistinê û Berûdê digre. Cara yekemîn davê ser Musulê, Sincar û Diyarbekrê bi welatê xwe va girêdide. Digihîje Enteb û Halebê. Sala 1185'an da cara duduya êrîşî Musulê dîke. Piraniya Mezopotamiyayê û Kudîstanê dîke bin hukmdariya xwe. Nav hukmdarê misilman da dibe xwedî cîyê herî bilind. Lê dilê wî da daxwazek wîyê girîng dimîne, ew jî girtina hemû axa Filistinê ye.

Sultan Selaheddin li Filistinê

Hukmdarê El-Kerk, peymanî ku navbera wî û Sultan ve çêbibu, dide alîkî û sala 1186 da erîşê heciya dîke.

Ser vê yekê Sultan jî bi hazîryek mezin, carek din berê xwe dide Filistinê. Salek şunda, sala 1187 da li Hutîne ordiya Frenk jî hev bela dîke û Kralê Qudus û Prensê El-Kerk êsîr digre. Ala xwe xêncî Qudus û Surê li hemû Filistinê dardixe. Meha Recebê sala 1187 Qudusê jî bi hukmdariya xwe girê dide û digihîje miradê xwe.

Di bin hukmdariya wî da cihuyên ku di Filistinê da dijîyan, bê tade û bê ezîyet jîyana xwe didomînin. Ji bo wê yekê hemû dirokanên Frenkan jî, derheqê Sultan Selaheddîn da gelek tiştên baş dinivîsin.

Ser girtina Qudusê Împaratorê Alman, Kralê İnglîz û yê Fransayê bi kî û nefretek mezin ordiyek mezin amade dikin û berê wî didin Filistinê. Ordîya wan wexta ku êrîşî Filistinê dîke, ne Xelîfê ne jî sultanek misilman jî bo alîkariya Sultan Selaheddîn tu tiştê nakin.

Ordîya Frenk, serîda têt Akkayê û wir işgal dîke. Ordîya Sultan jî, alîkîda dijî wan berwe dide, aliyê din jî hêdî hêdî şunda dikîşe. Dawîya şer da Akka dikeve destê Frenkan. Frenkan li wir bi tade û zilma xwe gelek mirovên sivil qetildikin. Ser vê yekê hemû dinê da ferqa Sultan û ya Frenka jî eşkere têt xuyakirin.

Şerê nebera Ordîya Sultan û Frenkan da derdikeve, pênc sal berdewamdike. Sultan, bi planek mezin wan jî Qudusê durdixe. 2 İlonê sala 1192 an da navbera wan da peyman çêdibe, gorî wê peymanê Sultan Selaheddîn jî şer muzzafê derdikeve û vedigere Şamê. Ser hatîna Hacac ya Şamê, Sultan diçe pêşîya wî, lê di rê da nexweş dikeve. 4 Adarê sala 1195 an de, di 57 salîya xwe da wefat dîke. Sultan Selaheddîn li Camîya Ummeyê de têt definkirin.

Sultan Selaheddin, bavê 18 zarokan bu, ji van 17ê wan kur yek jî qîz bû.

Kirinên wî

Şerê dijî ordiya Frenk qezenckir û yekitîya emîrên misilmanan çêkir.

Suriyê û Misirê kir bin hukmdariya xwe. (Her du dewlet alî meshebê da bi hev ra dijminatî dikirin.)

Sinorê hukmdariya xwe ji Kudîstanê heta Tunusê, ji Sudanê heya Yemen û Adenê freh kir. Hukmdariya xwe bi rewşek baş domand. Ew, sultanek adîl bu, ji zulumkaran heznedikir. Qimetek mezin dida fikrê mirovên dardora xwe. Tu ferq nedikir navbera gelê xwe.

Zengî û feqîr, esnaf û aristokrat wek mina hev didî. Derê wî jî hemû kesan ra vekirî bu. Di hemû jîyana xwe da tu qîmetek ne dida dewlemendîyê.

Wexta ku waliyê Şamê jê ra qonaxek çêdike û Sultan qonaxê dibîne, weha dibêje: „Ez nikarim di vê qonaxê da bijîm. Ev qonax layiqî mirovê ku mirîna wî nêzik buye, nine. Alîyê din gere armanca me ji bo xizmeta Xwedê be, ne ji bo jîyana koşk û sera be.“ Wî jî mal û milkê dinê heznedikir. Tim wiha digot; „mal, milk û xweli wek mîna hev in.“ Prens Muhammed Alî dibêje; „Piştî mirina wî, di berîka wî da 47 Dirhemê wî tenê hebû. Ev jî, ji serweta ku mirovek feqîr dihêle, gelek kêmtir e.“

Mirovên di bin hukmdariya wî da dijîyan, wî wek mirovek bi şewqet, kiralek bi merhamet û sultanek adîl dizanibun. Ew jî bo refah û emniyeta

gelê xwe xebitî. Pistî mirina wî hemû kesên di bin hukmdariya wî da, şînek mezin kirin.

Jiyana wî di şer da derbas bu. Di saxî û nexweşîya xwe da tim li ser piştî hespê xwe bû. Wexta ku jê ra digotin hinek peya be û bîhna xwe bide, wî bersiva wan wuha dida; „Wexta ku pîyê min digihîjin erdê, ez xwe nexweş dihesibînim.“

Wesiyetê wî

Sultan Selaheddîn jî kurê xwe Melik el-Zahir re wesiyetê xwe dîke û jê ra weha dibêje: „Ji rêça Xwedê dernekeve. Ez serfiraziya xwe deyndarê Xwedê me, ji bo vê yekê ez emrê Xwedayê alemîn jî te ra emir dikim. Xwînê nerijîne û xwîn rijandinê jî xwe ra neke edet. Xwîn rijandinê, xwîn rijandinê bi xwe re tîne. Zilma xelqê xwe neke, ji bo emniyeta mal û milkê wan bixebite. Nebe kîndarê kesî. Dilê mezina neşkîne, dilê mirovên ku dibin destê te da ji bo îdarekirina dewletê dixebitin, qezençke. Em hemu mahkumê mirinê ne. Tu hata ku rîza gel qezenç nekî, ya Xwedê nikarî qezenç bikî. Ser vê yekê tîkîliya xwe bi gelê xwe re baş çêbike. Tobedarê Xwedê be, lewra Ew Kerim û Qadir e.“

Berî cîhata xwe ji dardora xwe ra digot; „Min bi şûrê min ve defin bikin ku bila roja mahşerê tevî min rabe û li hizura Xwedê jî min re şahidîyê bike.“

Gotinên ji bo wî

Împaratorê Alman, piştî hatina xwe ya Suriyê diçe qebra wî ziyaret dîke û wuha dibêje; „Ez ji bo hatina xweya vir gelek kêfxweşim, ku Sultan Selaheddîn li vir jîyana xwe domandîye. Ew Sultanek bê hempa û kahramanek mezin bû.“

Berî şerê navbera wî û Xaçliya, Qumandarê ordiya Xaç Perest Richard (Richardê dil Şer), ji eskerê xwe ra dibêje; „Di cîyê xwe da bisekinin. Dilê wî şerî jî dilê şerê we mezintir e.“ Dîrokvan Dr. Stanley; „Hinek kes wesfê wî zatê mezin nizanin. Bê şuphe ew, mirovek xwedî şerêf û bê tirs bu. Dilê wî tijî merhamet bû. Ew mirovek misilman û di bin emrê Xwedê da bû.“ Tarîh el Muherrîrîn de gelek wesfê wîyê baş têt rêzkirin.

Dîrokvan Stivatsîn derheqê Sultan de wuha dibêje; „Sultan Selaheddîn quwetê dijminên xwe baş texmîn dikir û gorî wan planên şer çêdikir. Bi sebrek mezin hareket dikir û şixulê kû dest pê kiriba, heya dawiyê dikudand. Serfiraziya wî girêdayîya sebr û temûla wî bû.“

Jiyana Selaheddin

Eyubî di şer da debas bu.

Lê wî gelek eserên dirokî jî dane avakirinê.

El Medrese el-Nasir: Li Kahîrê, li mihla El Firafe kêleka tirba Imam Şafîi hatîye avakirin.

El Medrese el-Kamhiye û El Medrese el-Hanefî

Hanaka el-Salahiyye: Li Taxa Said el- Suade ji bo perwerdekirina dîni hatîye avakirin.

Dîvan el-Istul: Temelê wî teref Sultan Selaheddîn hatîye avêtin.

Sur a Iskenderiye: Ev Sur jî li Kahîrê bi emrê wî hatîye inşakirin.

Kasr-i Yusuf: Ev Sur jî li başurê Kahîrê li ser bilindayîyek mezin wî daye çêkirin.

Komara Agiriyê yan Komara Araratê (1927-1931) yek ji dewletên Kurd ên dirokî ye. Di pêvajoya Serhildana Agiriyê de ji aliyê tevgera Kurd ve hatiye îlankirin.

Gelê Kurd piştî tîkçûyîna Osmanî wekî gelên din li azadiya xwe digere. Gorî peymanî Sevrê mafê Kurd û Ermenîyan ên dewletbûnê ji aliyê Osmanîyan ve hatibû pejirandin. Lê di pratîkê de Tirkan

Komara Agiriyê yan Komara Araratê Beş: GOTAR, SEDALA 20'AN

nedixwastin Kurd bibin xwedî dewlet û ji bo wê jî çî ji destê wan bihata dikirin.

Bi şikestina tevgera di bin pêşengîya Şêx Seîd re, navenda doza azadiya Kurdistanê bû Agirî. Serokê Kurd Îhsan Nûrî Paşa tevger û şerêkî nûjen dida û roj bi

roj Kurd berî bi serkeftinê dibûn. Tê zanîn rêxistina Xoybûnê serhildan birêvedibir. Xoybûn îlankirina Komara Agiriyê (li Ewropa Komara Araratê dihate binavkirin û pirranî wisa têt zanîn) bi fermî kir. Komar dê sazûmaniyeke demokratîk avabikira û Kurd û Ermenî di nava

dostanî û tîkildariyê de bijîyan. Bro Heskî Têlî (Îbrahîm Heskî) bû serokê birêvebiriya avakirina hikûmetê û karên sivil. Herwekî Temir Axa wekî serokê artêşê û berpirsiyarê birêvebiriya avakirina karên leşkerî hate peywardarkirin.

Bi alîkariya YKSS, Bîrtanya û Îranê hêza Kurdan hate şikestî û serhildan tîkçû. Lê heya sala 1931'î ala Komara Agiriyê her dihate pêldan

Serok Barzanî sersaxiyê li Temer Remezane dike

Serok Barzanî di pêwendiyêke telefonî de sersaxiyê li Parêzgehê berê yê Duhokê Temer Remezane dike ji ber koça dawî ya biraziyê wî.

Serok Barzanî di pêwendiyêke telefonî de sersaxiyê li Parêzgehê berê yê Duhokê Temer Remezane dike ji ber koça dawî ya biraziyê wî.

Baregeha Barzanî ragihand, êvara roja Pêncşemê 27ê Tîrmeha 2023an, Serok Mesûd Barzanî bi rêya telefonê sersaxî li Temer Remezane kir ji ber koça dawî ya rehmetî Mîrevan Eyûb Remezane biraziyê wî û hevxiyaya xwe ragihand.

Daxuyaniya Baregeha Barzanî wiha ye:

Serok Barzanî sersaxiyê li Temer Remezane dike

Êvara roja Pêncşemê 27ê Tîrmeha 2023an, Serok Mesûd Barzanî bi rêya telefonê sersaxî li Birêz Temer Remezane kir ji ber koça dawî ya rehmetî Mîrevan Eyûb Remezane biraziyê wî û hevxiyaya xwe ragihand.

Nerina Azad

Başkan Barzani: Halen şovenist zihniyet, Kürdistan halkını yok etme ve acı çektirme niyetine sahip

Başkan Barzani, 8 bin Barzani'nin katledildiği Barzaniler Enfalı'nın üzerinden 40 yıl geçmesine rağmen, halen aynı suçu işlemeyi hayal eden zihniyetin kendini gösterdiğini ifade etti.

Başkan Mesud Barzani, Barzaniler Enfalı'nın 40'inci yıldönümü dolayısıyla yayımladığı mesajda, "40 yıl önce Baas rejimi, gayrimeşru ve vicdansız bir saldırıyla yaşları 9 ila 90 arasında değişen 8 bin Barzani ihtiyar ve gencini tutuklayarak, insanlık dışı bir şekilde Irak'ın güneyindeki çöllerde katletti" diye belirtti.

"O suç, Kürdistan halkının evlatlarının yok edilmesi ve asimilasyonu amacıyla planlanan felaket ve bedel ödetme zincirinin bir halkasıydı. Yine 12 bin Feyli gencinin kaybedilmesi, Germiyan Enfalı, Halepçe'ye ve Kürdistan'ın diğer bölgelerine yönelik kimyasal saldırı, Araplaştırma, tenkil ve Kürdistan demografisinin değiştirilmesine varana dek bir devam süreciydi" diyen Başkan Barzani, mesajında şunlara yer verdi:

"Bu büyük suçun işlenmesinin üzerinden 40 yıl geçmesine rağmen, ne yazık ki halen şovenist zihniyet, Kürdistan halkını yok etme, acı çektirme niyeti halen hayallerinde ve bunun bazı kişi ve tarafların davranışında görüyoruz. Bu insanlık dışı zihniyet, Irak ve tüm bölgenin yaşadığı talihsizlik ve istikrarsızlığın kaynağı olarak, milletimiz açısından başlı başına temel sorun olmuştur.

Barzaniler Enfalı'nın yıldönümünde, zor günlerde Kürt ve mertçe Barzanilere sadakat gösteren ve onlara yardım başta Erbil Ovası, Harir ve Soran olmak üzere milletimizin evlatlarını takdir ediyorum. Uzun yıllar boyunca sevdiklerini kaybetmenin acısını yaşayan ve direnişin, gururun ve Kürtperverliğin büyük bir örneği haline gelen Enfal kurbanlarının yakınlarına, özellikle de Barzani anneleri ve kadınlarına teşekkür ediyorum." **darkamazi.com**

Mesrûr Barzanî: Bibîranîna jenosîdkirina Barzaniyan bibîranîna hemû enfalbûyên Kurdistanê ye

KDP.info- Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi boneya 39emîn salvegera enfala Barzaniyan de peyamek belav kir û ragehand: "Bibîranîna jenosîdkirina Barzaniyan bibîranîna hemû enfalbûyî û şehîdên Kurdistanê ye." Peyama Mesrûr Barzanî wiha ye:

"Îro yek ji tawanên herfî mezin û ji bîr neçûyî ya rejîma berê ya Iraqê bibîr tînin ku komkujî û jenosîd kirina nêzî 8 hezar mirovên bêtawan yên Barzaniye. Bibîranîna qurbanîyên vê tawana han, îsal gelek xemgîntire, jiber ku îro termên 100 enfalkiriyên din ên Barzanî ji çolên Başûrê Iraqê bo Kurdistanê û warê xwe Barzanê, têne veguhastin.

Devera Barzanê zêdetir ji yek sede navenda Kurdatî, şoreş û rapêrînê bûye li dijî stem, zordarî û dagîrkeriyê. Stargeheke aram û ewle bûye, bo tevahiya wan kesên ku jiber nedadmendî û stemkarî berê xwe dane Barzan. Jiber vê çendê ev dever her tim weke tevahiya deverên din yên Kurdistanê rastî, êrîş û operasyonên leşkerî, wêrankarî, bordiman û bikaranîna çekên qedexe kirî hatiye.

Pêla jenosîdkirina Barzaniyan, beşeke ji zincîre tawanên li dijî vê deverê û tevahiya navçeyên din yên Kurdistanê, û her ev yek bûye destpêka cîhbicîhkirina pêla enfal û kîmiyabarankirina Kurdistanê.

Di bîranîna vê komkujîya hovane de, birêzdarî ve şehîdên enfalkirî yên Barzanî û tevahiya şehîdên Kurdistanê bibîr tînin, bîranîna jenosîdkirina

Barzaniyan, di heman demê de bibîranîna tevahiya enfalkirî û şehîdên Kurdistanê ye li devera Germiyan,

kesûkarên enfalan qerebû bike. Mijara qerebû kirina qurbanîyên destê rejîma berê hatiye perawêzistin û nabe ji vê

Badînan, Balîsan, Şêx Wisanan, Kurden Feylî û Şingalê ye.

Herwiha lazime bi rêzdarî ve, qurbanî dana dayikên mihiriban û berxwedêr û kesûkarên qurbanîyan jî bikin, ku gelek bi serfirazî rûbirûyê dijwariyên jîyan û bandorên vê tawana han ya mezin bûne. Herwiha spasîya mîrxasî û bihawar hatin û hevkarî û hevsoziya xelkê Hewlêr û deverên din yên Kurdistanê dikin ku pêşkêşî kesûkarên enfalkirîyan kirine. Di vê bîranîna han de careke din tekez li ser qerebûkirina kesûkarên qurbanîyên pêla enfalê dikin û lazime hikûmeta federalî weke çawe di nava destûrê de hatiye diyarkirin, bi awayeke şayiste

zêdetir were jibîrbirin.

Lazime gelê Kurdistanê ti carî vê tawana han ji bîr neke ku derheqê xelkê Kurdistanê hatiye kirin û nabe careke din bo ti mebestek û bi ti hincetek amade be ku azadî, hikûmanî û xwe birêvebirina xelkê Kurdistanê bike qurbanî û ji dest bide.

Di bîranîna jenosîdkirina Barzaniyan de, silaveke gerim pêşkêşî rihê paqij ya tevahiya şehîd û enfalkiriyên Kurdistanê dikim.

Hertim di bîra me dene û bi rêzdarî ve wan bibîr tînin.

Serokwezîrê herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî
31 Tîrmeha 2022an"

Ji bo 21emîn Festîvala Dêrsimê amadekarî hatine kirin

Serokê Şaredariya Dêrsimê Fatîh Maçoğlu ragihand ku wan ji bo lidarxistina 21emîn Festîvala Çand û Xwezayê ya Dêrsimê, hemû amadekariyên xwe kirine.

Fatîh Maçoğlu diyar kiriye, bernameya mîhrîcana ku di navbera 3-6'ê Tebaxê de bê lidarxistin hatiye amadekirin.

Maçoğlu bal kişandiyê ku ji bo mîhrîcan bê kirin, serlêdana fermî jî kirine û ew çaverê ne ku bersiveke erênî bê dayîn.

Di bernameya îsal ya mîhrîcanê de; gotûbêj, panel û konferansên li ser çand, xweza, dîrok û kelpora Dêrsimê û Kurden Dêrsimê, pêşangeh, konser, çalakî û leystikên li ser çand û

xwezayê dê cih bigirin.

Serokê Şaredariya Dêrsimê û lijnaya amadekar a mîhrîcanê, ragihandine ku ew çaverêyî hemû Dêrsimî û dostên Dêrsimê ne ku beşdarî di mîhrîcanê de bikin.

handine ku ew çaverêyî hemû Dêrsimî û dostên Dêrsimê ne ku beşdarî di mîhrîcanê de bikin. **rupelanu.com**

Amerîka, reformên Wezaretê Pêşmergeyan çawa dibîne?

Cigirê Berdevkê Wezaretê Karên Derve ya Amerîkayê Vedant Patel got, "Amerîka ji ber dabeşbûna di nav Wezaretê Pêşmergeyan de nîgeran e." Vedant Patel, di civîna xwe ya bi rojnamevanan re bersiva pirsên Peyamnêrê Rûdawê yê Washingtonê Diyar Kurde da.

"Me bankayên Iraqî siza nekirinê"

Patel, li ser pîrsa mûhabîrê ajansa Rûdawê ya di heqê sizayên Amerîkayê de amajê pê kir ku wan bankayên Iraqê siza nekirine û got:

"Me ji van 14 bankayan 1 jî siza nekiriye. Destpêka tîrmehê, 14 banka jî listeya wan bankayên ku dikarin dovîzan ji Bankaya Navendî ya Iraqê wergirin hatin derxistin.

Armanca vê yekê ew bû kesên

nêtxerab nikaribin bi rêya vê bankayê dovîzan bibine derveyî Iraqê."

Vedant Patel bal kişandê ser mijara gendeliyê û amajê pê kir ku Serokwezîrê Iraqê Muhammed Şiya Sudanî li dijî gendeliyê têdikoşe û ji bo modernkirina sîstema aborî ya Iraqê hewl dide.

"Em hîn jî nîgeran in"

Patel, pîrsa Diyar Kurde ya bi şiklê "Nêrîna we li ser reformên Wezaretê Pêşmergeyan çi ye?" jî bi vî awayî bersivand:

"Em hîn jî ji ber nokakiyên navxweyî yên di pêvajoya reformên di Wezaretê Pêşmergeyan de nîgeran in û me ev nîgeraniyên xwe ji rayedarên Hikûmeta Herêma Kurdistanê re gotin." **Nerina Azad**

Mesrûr Barzanî salvegera Tevgera Goran pîroz dike

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî îro 25ê Tîrmehê bi boneya 14mîn salvegera damezrandina Tevgera Goran û beşdariya wê di proseya siyasî ya Herêma Kurdistanê de,

peyameke pîrozbayî pêşkêşî Tevgera Goran kir.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî di peyama xwe de got: "Bi boneya 14mîn salvegera damezrandina Tevgera Goran, pîrozbahiyê li hemû endam, çalakvan û alîgirên Tevgera Goran dikim û hêviya serkeftinê ji bo wan di berevanîkirina pirsên netewî û mafên destûrî yên gelê Kurd de dixwazim."

Serokwezîr Mesrûr Barzanî dibêje: "Hêvîdar im Tevgera Goran û hemû partî û hêzên Kurdistanî hevkar, hevaheng û hevhelwest bin, li ser berevanîkirina li mafên rewa yên gelê Kurd û parastin û pêşxistina qewareya destûrî ya Herêma Kurdistanê." **KDP.info**

Li Dêrsimê meş, civîn û çalakî hatin qedexekirin

Li Parêzgeha Dêrsimê ya Bakurê Kurdistanê, xwepêşandan, meş, civîn, konferansên rojnamevanî, mîting, konser û vegirtina konan ji bo rojekê hatin qedexekirin.

Şaxa Komeleya Mafên Mirovan a Dêrsimê ragihandibû ku dê bi armanca protestokirina qedexeya li ser "Dayikên Şemiyê" îro li parêzgehê daxuyaniyeke piştigiriyê bide.

Li ser vê yekê Parêzgariya Dêrsimê xwepêşandan, meş, civîn, konferansên rojnamevanî, mîting, konser û vegirtina konan bo rojekê qedexekirin.

Parêzgariya Dêrsimê ragihand ku hemû corên xwepêşandan, meş, grevên birçibûnê, mîting, konser, vedana kon û standan û çalakiyên din roja Şemiyê 29ê Temûza 2023an hatine qedexekirin.

Parêzgarîyê di daxuyaniyê de dibêje, biryara qedexeyê bi armanca rêgirtin li bûyerên aramiya civakê dikin armanca, parastina can û malê welatiyan û berdeewamkirina rewşa aram û ewle hatiye wergerandin.

Li gor daxuyaniyê, biryara qedexekirinê çalakiyên fermî li xwe nagire ku ji aliyê parêzgar û qeymeqaman ve destûr bo wan tê dayîn û bi ti awayî rê nayê dayîn ku çalakiyên bêdestûr bînin kirin. **rupelanu.com**

Şırnak Valiliği 11 bölgeye girişi yasakladı

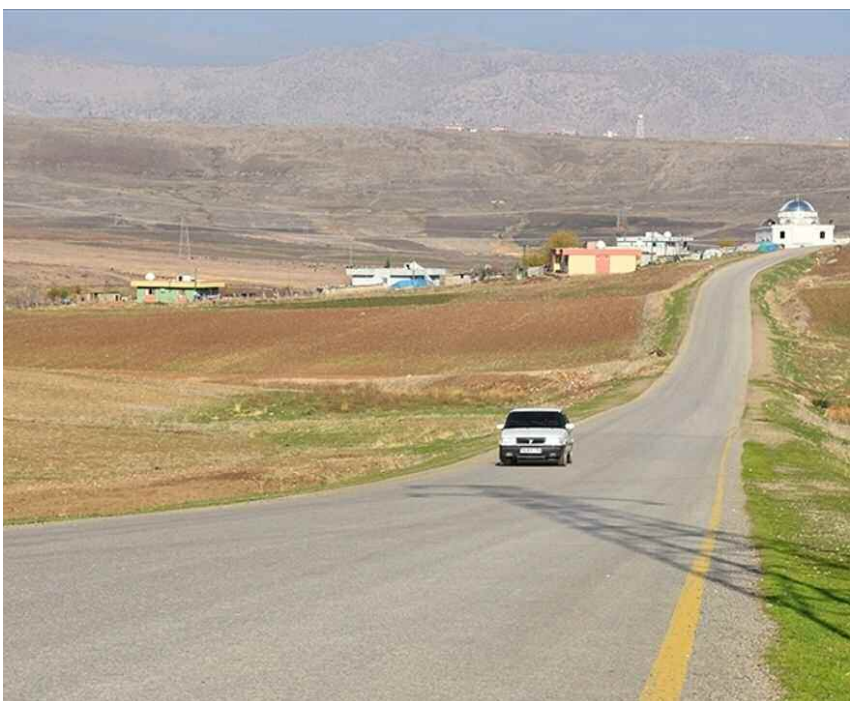
Merkez ve Uludere'ye bağlı söz konusu bölgelere, 27 Temmuz 2023 saat 19.00 (dâhil) – 10 Ağustos 2023 saat 24.00 (dâhil) tarihleri arasında giriş ve çıkışlar yasaklandı.

"İlimiz mülki sınırları içerisinde yer alan; milli güvenliğinin sağlanması, kamu düzeni ve güvenliğinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, temel hak ve özgürlükler ile

Sayıllı İl İdaresi Kanunu'nun 11'inci ve 66'ncı maddelerine istinaden;

"Şırnak ili, Uludere ilçesi (Andaç Köyü) Mujilli Sırtı, Gilatte Deresi, Dolap Tepe, Meme Tepe, Berereş Tepe, Uç Tepe, Kel Tepe, Beyazsu Tepe, Çalı Tepe, Meşkul Tepe ve Dona Tepe kırsal alanları arasında kalan bölgelere gidebileceği değerlendirilen vatandaşların, mezkûr bölgelerdeki yasadışı unsurlardan ve bunlara yönelik alınacak tedbirlerden zarar görmemeleri açısından (15) gün süreyle 27 Temmuz 2023 saat 19.00 (dâhil) – 10 Ağustos 2023 saat 24.00 (dâhil) tarihleri arasında giriş ve çıkışlar ile tüm sivil faaliyetler yasaklanmıştır."

Valilik 14 Temmuz'da da Şırnak merkez ile Cizre, Silopi, Güçlûkonak, Uludere ve Beytüşşebap ilçeleri sınırında yer alan Cudi Dağı, Bestler Dereler bölgesi, Kurt Dağı, Kureşin, Kel Mehmet Dağları, Serin Vadi, Faraşin, Altın Dağ, İncebel Dağı, Oymakaya ve Tanin bölgelerinin, 15-29 Temmuz tarihleri arasında 15 gün süreyle güvenlik bölgesi ilân etmişti.

Şırnak Valiliği, bazı alanların 27 Temmuz-10 Ağustos arasında 15 gün süreyle "özel güvenlik bölgesi ilan edildiğini" duyurdu.

Valiliğin yaptığı açıklama şöyle:

başkalarının hak ve özgürlüklerinin ve genel asayişin korunması, şiddet olaylarının meydana gelmesinin önlenmesi ve yaşanabilecek her türlü olumsuz bir durumun önüne geçilebilmesi amacıyla, 5442

Key Behar li ber Koşka Rumine ya Lozanê daxwaza rêzgirtina li mafên Kurdan dike

Key Behar wek derhênerê naskirî yê Kurd, ligel Revenda Kurdî bi Ala Kurdistanê li ber Koşka Rumine ya Lozanê, dirûşma jêbirina Peymana Lozanê gotin û daxwaza mafên rewa yên Kurdî gihandin gelên Ewropayê.

Key Behar li ber Koşka Rumine ji Kurdistanê re ragihand: "Soz be, ez ê filmeke sînemayî ya li ser Lozan û êşa milletê xwe bikînim, çimkî em di hemû qonaxên dîrokê de di hewla azadî û aştiyê de bûne, me ti car şer hilnebijartîye, çimkî em Kurd evîndarên çand û film û muzîk û jiyana li Kurdistanê bi azadiyeke reha ne."

Roja 24ê Tîrmeha 2023an, 100 sal di ser îmzekirina Peymana Lozanê ji aliyê welatên serkeftiyên Şerê Cîhanî yê Yekem û Tirkîyê ve, derbas bûn.

Lozan yekem peymanê nebû ku li dijî Kurdan hatibû îmzekirin, beriya wê jî di destpêka Şerê Cîhanî yê Yekem, dema desthilata Osmanî lawaz bû, Fransa û Brîtanya di sala 1916an de Peymana Sykes-Picot îmze kirin û Rojhilata Navîn kirin du herêm, piştê jî Peymana Sewrê ku beşek ji mafên Kurdan qebûl kiribû, lê belê Peymana Lozanê ya roja 24ê Tîrmeha 1923an, hemû xewn û hêviyên Kurdan ên wê serdemê guherandin. **Nerina Azad**

Walîtiya Şirnexê çûnûhatina 11 herêman ji bo 15 rojan qedexekirîye

Li navçeya Qileban a Şirnexê çûnûhatina 11 herêman ji bo rojan hatiye qedexekirin.

Walîtiya Şirnexê daxuyanî daye û diyar kirîye ku hin herêm di navbera 27ê Tîrmehê û 10ê Tebaxê de ji bo 15 rojan weke "herêmen ewlekariya taybet" hatine ragihandin.

Walîtiyê destnîşan kirîye ku 11 herêman bi armanca "ewlehiya neteweyî, aramiya giştî, pêşgirtina li sûcan û parastina maf û azadiyên kesên din" hatine qedexekirin.

Walîtiyê di daxuyaniya xwe de ev tişt gotin: "Ji bo ku hemwelatî ji bergiriyên hatine girtin zirarê nebînin li herêmen di navbera Girê Dona, Girê Meşkul, Girê Çali, Girê Avasipî, Girê Kel, Girê Uç, Girê Berereş, Girê Memê, Girê Dolap, Çemê Gilatê, Piştî Mûjilî yên gundê Elemûnê yê navçeya Qilebanê ji bo 15 rojan di navbera 27ê Tîrmeha 2023an de saet di 19.00an de û 10ê Tebaxa 2023an saet 24.00an de ketin û derketin û hemû xebatên sivilan hatine qedexekirin." **rupelanu.com**

Ji Serokwezîr Mesrûr Barzanî peyameke sersaxiyê

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ji ber koça dawî ya Teha Sofî birayê Parêzgarê berê yê Hewlêrê rewanşad Dr. Ferset Sofî peyameke sersaxiyê arasteyî malbata wî kir.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ji ber koça dawî ya Teha Sofî birayê Parêzgarê berê yê Hewlêrê rewanşad Dr. Ferset Sofî peyameke sersaxiyê arasteyî malbata wî kir.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî di peyama sersaxiyê de diyar kiriye: "Ez sersaxiyê li malbata cenabê wan dikim û hevbeşê xema wan in. Xwedayê mezin û mîhreban, giyanê wî bi bihiştê şad bike û sebr û aramiyê bide xizmên wî."

Peyama sersaxiyê ya Serokwezîr Mesrûr Barzanî wiha ye:

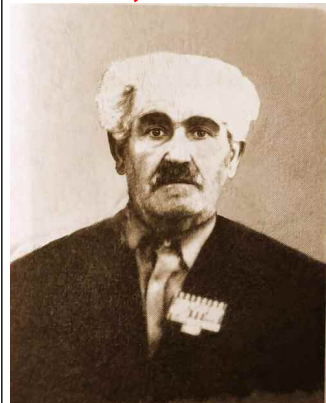
Mixabin min agahiya koça dawî ya rehmetî Teha Sofî, birayê rewanşad Dr. Ferset Sofî bihişt.

Ez sersaxiyê li malbata cenabê wan dikim û hevbeşê xema wan in. Xwedayê mezin û mîhreban, giyanê wî bi bihiştê şad bike û sebr û aramiyê bide xizmên wî.

Mesrûr Barzanî

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê

NƏBİ, HƏCƏR YADİGARİ

Azərbaycanın xalq qəhrəmanları Qaçaq Nəbi və onun sədaqətli ömür yoldaşı və silahdaşı Qaçaq Həcər in doğmaca nəvəsi Əliş Əlabbas oğlu Məhərrəmov 1923-cü ildə Zəngəzur mahalı Qubadlı rayonunun Aşağı Mollu kəndində anadan olmuşdu. Ali təhsil almışdı. O, istər uşaqliq istərsə də gənc

yaşlarında qəhrəmanlıq diyarı Qubadlının, igidlər məkanı Mollu kəndinin şərəf və şöhrətini həmişə uca tutmuş, özünü doğulduğu nəslin ləyaqətli bir davamçısı kimi aparmışdı. Əliş Əlabbas oğlu 1941, 1945-ci illər müharibəsində iştirak etmiş və üç dəfə ağır yaralanmışdır. Birinci qrup vətən müharibəsi əlili idi.

Bir çox orden və medallarla təltif edilmişdi. O, ömrünün bütün çağlarında rayonunun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında fəal iştirak etmişdi. Rayon Ağaqqallar Şurasının üzvü idi. Qarabağ hadisələri Əliş kişinin qəzəb və hiddətini son həddə çatdırmışdı. Əliş Məhərrəmov yumruğunu düyüb, qəzəb və həyəcanla deyirdi: "Ə, sən öləsən, kafir uşaqlarının hərəkəti adama o qədər yer eləyir ki, az qalırsan hirsindən çatlayasan. Nəbini demirəm, Həcər in adı gələndə erməni siçan deşiyi axtarırdı ki, təpilsin ora. İndi gör nə günə qalmışdır ki, adam yerinə qoyulmayan, insan sırasında sayılmayan dığalar bizə meydan oxuyurlar. Yox, bu dərd məni öldürəcək".

1993-cü il avqust ayının son günlərində Qubadlı rayonu ermənilər tərəfindən işğal ediləndə dinc əhali döyüşə-döyüşə geri çəkilmək, doğma yurdu tərk etmək məcburiyyətində qaldılar. Əliş Əlabbas oğlu Məhərrəmov kəməri belinə bağlayıb, tufəngi əlinə aldı və kənddən, ev-əşikdən çıxmaq qərarına gəldi. Qohum-əqraba həmkəndliləri nə qədər yalvarsalar da o, qərarını dəyişmədi və qətiyyətlə bildirdi ki, mən Nəbi, Həcər yurdunu tərk edə bilmərəm. Düşmən yalnız mənim meyitimin üstündən keçib bu yurda ayaq basa bilər. Dedi ki, kimi də elədi. Xalqımızın qeyrətli oğlu, 1993-cü il avqustun 30-da ermənilər kəndə girəndə onları atəşlə qarşılamış, son nəfəsinədək döyüşmüş və qəhrəmanlıqla Şəhid olmuşdur.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Vüqar Həsənov Teymur Müskanlı

Serokatiya Kurdistanê bi aliyên siyasî re derbarê rojê nû ji bo hilbijartinan gotûbêjan dike

Di hevpeyvîneke tayet de ligel malpera Hikûmeta Herêma Kurdistanê Berdekê Serokatiya Herêma Kurdistanê Dilşad Şehab ragihand: "Serokatiya Herêma Kurdistanê bi aliyên siyasî re derbarê diyarkirina rojê nû ji bo hilbijartinan gotûbêjan dike." Îro Çarşema 26.07.2023, şandeke pilebilind a Serokatiya Herêma Kurdistanê bi mebesta wergirtina nerînan derbarê diyarkirina roja hilbijartinên şeşemîn xula Parlamentoya Kurdistanê, dest bi serdana aliyên siyasî yê Kurdistanê kir. Herwiha eşkere kir ku, hêz û aliyên siyasî pêşwazî li pêngava Serokê Herêma Kurdistanê kirin û amadebûna xwe ji bo piştewaniyê kirina pêngavê û piştewaniya serkeftina prosejê nîşan dan. Dilşad Şehab ot jî: "Aliyên siyasî hewlên Serokê Herêma Kurdistanê ji bo yekrêziya

navxwe û lihevkerina siyasî li ser pirsên girîng, girîng dîtin."

Derbarê encamên dawî yê serdanan de jî got: "Emê serdana hemû aliyên bikin û piştî komkirina

nerînan wan, Serok Nêçîrvan Barzanî dê fermanek herêmî ji bo diyarkirina roja nû ya hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê der bixe."

KDP.info

Du welatîyên Kurd li Kerkûkê ji aliyê hêzeke ewlehiyê ve hatin kuştin

Li Kerkûkê di encama teqeririna hêzeke ewlehiyê de, du xortên Kurd hatin kuştin û malbatên wan daxwaza eşkerekirina bûyerê dikin.

Kurdistan24ê yê li Kerkûkê ragihand, şeva 28ê Tîrmeha 2023an, li taxa Domîz a bajarê Kerkûkê, du xort ku motorsîkleta wan bi wan re bû, li rêbenda 55 a taxa Domîzê ji aliyê hêzeke asayîşa niştimanî ve teqe li wan hatiye kirin û bi giranî birîndar bûne û piştî gihandina wan bo nexweşxaneyê, canê xwe ji dest dane.

Li gor zanyariyên Kurdistan24ê, yek ji wan xortan navê wî Hadî Şikûr e û temenê wî 20 salî ye û nişteciyên taxa Kurdistanê ye, malbata wî ji Kurdistan24ê re ragihand, kurê wan ligel hevlekî xwe bi teqeya hêzeke ewlehiyê hatin kuştin.

Her wiha niha termên qurbanîyan li Tiba Dadî ya Kerkûkê ne û malbatên wan amade nînin ku termên wan werbigrin û dixwazin kujerê kurên wan were dest-

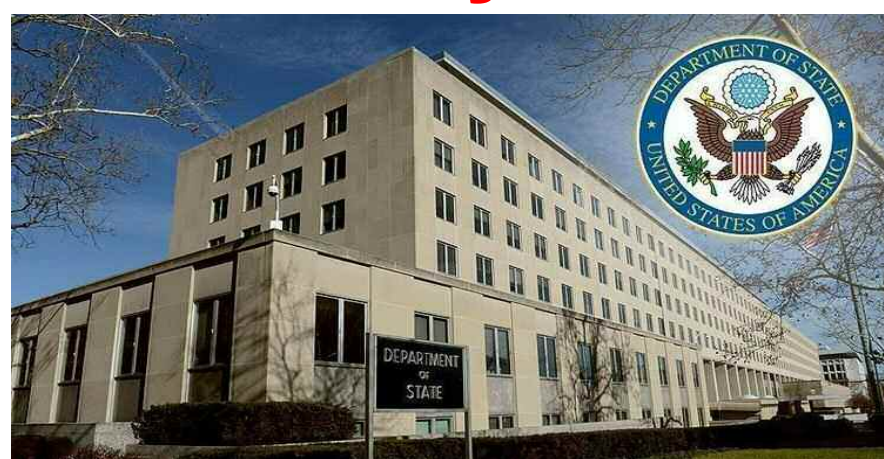
serkirin.

Yek ji xizmên qurbanîyan li ber Nexweşxaneyê Azadî ya Kerkûkê ji Kurdistan24ê re diyar kir, qurbanîyek karê nanpêjiyê dike û ji tirsê ku hêzên asayîşa niştimanî dest deynin ser motorsîkleta wî, li rêbendê ranewestiyayê û wan jî rasterast ji paş ve teqe li wan kirine

û gulle li serê wan ketine. Piştî ku duh li nêzikî Nexweşxaneyê Giştî ya Kerkûkê du kes ku motorsîklet bi wan re bû, teqe li efserekî polîs kiribûn û bi giranî birîndar kiribûn, piştî wê bûyerê li piraniya taxên Kerkûkê rêbend hatine danîn û dest bi ser gelek motorsîkletan hatiye danîn.

rupelanu.com

Rayedarê Amerîkî derbarê hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê de axifî

Amerîka daxwazê ji aliyê Herêma Kurdistanê dike, kêşeyên siyasî deynin aliyekî û ber bi hilbijartineke pak û azad ve biçin. Li ser pirsê derbarê hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê, Wezaretê Derve ya Amerîkayê tekez kir, piştewaniya hewlên Neteweyên Yekgirtî ji bo dabînkirina siberojê baştir ji bo xelkê Herêma Kurdistanê dikin.

Wezaretê Derve ya Amerîkayê

diyar kir, ew piştewaniya şanderê Neteweyên Yekgirtî yê ji bo çareserkirina kêşeyên siyasî yê navbera aliyên û kêşeyên teknîkî yê Herêma Kurdistanê ji bo birêvebirina hilbijartinan dikin.

Her wiha destnîşan kir, çavê wan li wê yekê ye ku aliyên siyasî yê Herêma Kurdistanê pêngavên pêwîst bigrin ber xwe û berpirsariya xwe bigrin stûyê xwe ji

bo encamdana hilbijartinan li gor bingeha demokrasî û yasayên Herêma Kurdistanê û Destûra Iraqê.

Li gor zanyariyan, Serokatiya Herêma Kurdistanê ji aliyê siyasî re pêşniyar kiriye ku roja 25ê Sibata 2024an hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê werin encamdan.

Pêştir Berdevkê Serokatiya Herêma Kurdistanê Dilşad Şehab ragihandibû, li ser fermana Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û bi mebesta wergirtina fikr û ramanan ji bo destnîşankirina roja nû ya ji bo hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê, îro çarşemê 26ê Tîrmeha 2023an, şandeke bilind li Serokatiya Herêma Kurdistanê, bernameya rêze serdanên xwe ji bo partî û aliyên siyasî yê Herêma Kurdistanê dest pê kirine ku tê de fikr û ramanên partî û aliyên ji bo diyarkirina dema nû ya hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê wergirtine.

K24

8 bin çocuk ve yaşlı Barzani erkeğinin canlı canlı gömüldüğü Barzan Enfali'nin üzerinden 40 yıl geçti

Baas rejimi, 31 Temmuz 1983 yılında Barzani aşiretinden yaşları 10 ile 85 arasında 8 bin erkeği aynı gün evlerinden alıp Irak'ın güneyindeki Musenna kentine götürerek katletti. Bu olay tarihe "Kürt Enfali"nin ilk aşaması olarak geçti. Aradan 40 yıl geçmesine rağmen Barzan Enfali'nin yaraları hala kanamaya devam ediyor.

40 yıl önce Irak'ta diktatör Saddam Hüseyin liderliğindeki Baas rejimi askerleri, Barzan bölgesinde sırf "Kürt" oldukları için Barzani aşiretinden 8 bin erkeği evinden çıkarıp zorla Kuştepe'deki toplama

kampına götürdü. Ardından 31 Temmuz 1983 günü "Kerkük'te toplantıya götürülecekleri" belirtilen bu insanlar Topzawa ve Irak'ın güneyindeki Musenna kentine bağlı Nugreselman ve Erer çöllere götürülerek canlı canlı toprağa gömüldü.

2011 yılında Irak Yüksek Ceza Mahkemesi, Barzanilere karşı uygulanan bu katliamın "" soykırım" olduğuna karar verdi ve hem savaş suçu ve hem de insanlığa karşı işlenmiş bir suç olduğuna karar verdi.

Irak Yüksek Ceza Mahkemesi 2011 tarihli 4 C-1 nolu kararıyla

Barzanilere karşı uygulanan katliamı soykırım olarak tanıdı. Fakat maalesef o günden bugüne ne Irak Parlamentosu mahkemenin bu kararını tasdik edebildi ne de Irak hükümeti bu karar üzerine icrai bir karar aldı.

Baas rejimi 31 Temmuz 1983'te bir günde 8 bin Barzaniyi katlederek toprağa gömdü. Ardından 1988 yılında başlatılan ve 8 aşamada devam eden Enfal Sıykırımı sürecinde 182 bin Kürt daha toplu olarak Irak'ın gündeyindeki çöllere götürülerek katledildi.

İlk kez 2005'te toplu mezarların açılmaya başlanmasının ardından aynı yıl 503, 2014'te de 93 kişiye ait kemikler Semawa ve Nugreselman çölllerinden çıkarılarak Kürdistan Bölgesi'ne getirildi.

Aradan onlarca yıl geçmesine rağmen Barzan Enfali'nin yaraları kanıyor. Yaranın kanamasının bir nedeni de Baas rejimi tarafından Güney Kürdistan'da Kürtlere uygulanan büyük soykırımın hala uluslararası toplum tarafından "soykırım" olarak kabul edilmemiş olmasıdır.

darkamazi.com

Vê carê tu çare nemaye û divê roja hilibjartinan bê diyarkirin

Çavdêrekî siyasî dibêje, Partiya Demokratî Kurdistanê (PDK) rijd e li ser lidarxistina hilibjartinan, vê carê ti rêyeke din nemaye û divê roja hilibjartinan ji aliyê Serokê Herêma Kurdistanê ve were diyarkirin, da ku komîsyon dest bi amadekariyan bike. Çavdêrê

siyasî û endamê berê yê şanda danûstandinan a Partiya Demokratî Kurdistanê (PDK) Ebdulselam Berwarî ji malpera KDP.info re ragihand: "Ev cara sêyem e ku Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî bi erkê xwe radibe û daxwazê ji Hikûmeta Kurdistanê û

Parlamentoya Kurdistanê dike ku karê hilibjartinan bikin, lê mixabin aliyekî siyasî pirsgirêk ji vê prosyê re derdixist û heya niha hilibjartinan nehatine kirin. Ji ber wê jî tiştêkî xwezayî ye ku Komîsyona Hilibjartinan a Iraqê çavdêriya hilibjartinan Parlamentoya Kurdistanê bike. Vê carê Serokatiya Herêma Kurdistanê bûye sîwanek ji bo Herêma Kurdistanê ji bo danûstankirina roja hilibjartinan. PDK rijd e li ser diyarkirina roja hilibjartinan, lê aliyên din pirsgirêkên wan ên navxwe hene. Paşxistina hilibjartinan ji bo pêgeha herêma li ser asta navdewletî û navûdengê wê nebaş e."

Berwarî wiha got, "Hikûmet, serokatiya Kurdistanê û PDK ji bo hilibjartinan amade ne, ji ber ku PDK hertim pêbendî dema hilibjartinan a destûrî ye, lewma divê vê carê rojek bê diyarkirin û piştê lihevkirinek bê kirin. Ji bo ku Herêma Kurdistanê rewatiya xwe winda neke." **KDP.info**

3 roj in ku Cûdî dişewite: Nahêlin agir were vemirandin

Li navçeya Silopyayê ya Şirnexê, 3 roj in agir bi daristana Çiyayê Cûdî ketiye û leşkerê nadin ku agir bê vemirandin.

Li Çiyayê Cûdî di navbera gundên Sorbitmê û Gera Mihetê yê nêzikî qereqoleke leşkerên Tirkîyeyê 26ê Tîrmehê demjimêr 22.00an agir dest pê kir.

Di videoyeke ku li ser medyaya civakî hatiye belavkirin, tê dîtin leşker bi ken behsa şewata li Çiyayê Cûdî dikin.

Li gorî zanyariyan, agir ji ber topbarana artêşa Tirkîyeyê derketiye û ji bo vemirandinê ti xebat nayê kirin.

Herwiha leşkerê nadin ku gundî jî biçin herêma û agir vemirînin. Li herêma ba gur e û ji ber bayê gur agir her ku diçe berbelavtir dibe. **rupelanu.com**

PDK û YNK dê sibe bicivin

Polîtburuya Yekîtiya Niştimanî ya Kurdistanê (YNK) nameyek bo Polîtburuya Partiya Demokratî Kurdistanê (PDK) re şandiye û tê de daxwaza civînê kiriye.

Sibe Yekşemê 30ê Tîrmeha 2023an di demjimêr 11ê piştî nîvro, herdu polîtburoyên PDK û YNKê dê li Silêmaniyê bicivin.

Polîtburuya Yekîtiya Niştimanî ya Kurdistanê (YNK) nameyek bo Polîtburuya Partiya Demokratî Kurdistanê (PDK) re şandiye û tê de daxwaza civînê kiriye.

Li gorî zanyariyên Peyamnêrê Kurdistanê 24ê ku ji jêderê Polîtburuya PDKê wergirtiye, PDKê bersiva nameya YNKê daye û amadebûna xwe ji bo civînê nîşan daye.

Ev civîn dibe sêyem civîna herdu aliyên piştî pesendkirina proyeyasaya budçeya Iraqê. Mijara herî sereke ya civînê, hilibjartinan Parlamentoya Kurdistanê ye ku Serokatiya Herêma Kurdistanê li ser vê mijarê ligel aliyên ve gotûbêjan dike.

Pêştir Kurdistanê 24ê eşkere kiribû ku 25ê Sibata 2024an, ji bo hilibjartinan Parlamentoya Kurdistanê hatiye pêşniyarkirin. **K24**

EM KURDÊN AZERBAJÇANÊ PEYMANA QESRA ŞİRÎN Î LOZANÊ ŞERMEZAR DIKIN

Îro 100- emîn salvegera peymana Lozanê ye. (24.07.1923)

Wek tê zanîn, di roja 17.05.1639 an de, bi peymana Qesra Şîrîn Kurdistan bû 2 beş. Beşek ji axa welatê me Îranê û beşek jî Osmanîyan ji xwe re girtibûn. Di 24.07.1923 an de jî, bi peymana Lozanê, dewletên Cihanê durûtiyê kirin û ji bo berjewendiyên xwe, kurd kirin qurban. Kurdistan di navbera Îran, Iraq, Sûriye û Tirkîyê de dan parve kirin û di encama Lozanê de Welatê me bû çar beş.

Ji roja îmezkirina peymana Lozanê, heya îro, netewa Kurd bi deh caran leqî komkujîyan hat.

Bi sedhezaran Kurd bi şiklekê hovane hatin kuştin û ji ser axa xwe hatin surgûn kirin.

Lê, dewletên Cihanê li hemberî kiryarên weşî yê ku dewletên dagirker li dijî netewa Kurd bikar anîbûn tu helwest negirtin û bêdeng man. Di dema referandûma serxwebûna başûrê Kurdistanê de jî (25.09.2017) hate îspat kirin ku, dîtinên dewletên Cihanê îro jî li hemberî Kurdan nehatiye guhertin.

Bi şiklekê eşkere li dijî Kurdistanê serbixwe ne û dixwazin Kurd her tim bindestî ereb, tirk û farisan de bin.

Ji bo vê ez bêbextî, durûtî û bê edaletiya dewletên dinyayê şermezar dikim.

Bijî Kurd û Kurdistan
Bijî serxwebûna Kurdistanê.

Encûmena Asayîşê: PKK'yê li Zaxoyê otomobîla Mihemed Mîrza teqand

Ajansa ewlehiya Herêma Kurdistanê di derbarê kuştina tûxgeneral Muhammed Mîrza Yunus Sofî de daxwuyanî da û got ku zelal bûye gener-

alê xaneşin di êrîşa PKKê de jiyana xwe ji dest daye. Ajans got ku di berê de bombe xistine ereba wî û piştî bombe teqiyaye, agir bi ereba wî ketiye jiyana xwe ji dest daye.

Bûyer di 23 ê Temmûzê de li bajarê Zaxo yê Herêma Kurdistanê ku bombe xistibûn ereba tûxgeneral Muhammed Mîrza ku Mîrza endamê Konseya Ewlehiya Kurdistanê bû. Ajans got ku di encama lêpîrsîna bûyerê de belge û vîdeoyên ku ketine dest, îspat dikin ku grûbekî PKKê bombe xistiye bin ereba Sofî.

rupelanu.com

Otuz üç ildan sonra doğduğum kəndəym

Xuraman Camalqızı

Ay bu evin sahibi , atam, anam qayıdın,
Mən də bu gün gəlmişəm, sizə yanam, qayıdın.
İllərin əzabını şiləm , danam, qayıdın,
Söz verirəm , ay ata yanında qalacağam,
Yenə o nadinc dəcəl qızınız olacağam.

Çal - çağırılı məhləmiz zəhimli filim kimi,
Səssizlik höküm sürür , tutulub dilim kimi,
Kimi istəyirsiniz, bir deyin bilim , kimi?
İçin, - için ağlayıb ,kövrəlib dolacağam,
Yenə o nadinc , şiltaq qızınız olacağam.

O illərə qayıdaq, möcüzə istəyirəm,
Ruhunuz gəzir evdə, mən sizi səsləyirəm,
Bu evdə , bu eyvanda ay ata gözləyirəm,
Susuz çiçəklər kimi saralıb solaçagam,
Yenə o nadinc, şiltaq qızınız olacağam.

Buludlara qoşulub yağacam üstünüzə,
Sarılıb boynunuza qışilib köksünüza,
Yenə möhtac qalmayım saralmış əksinize,
Nişanəniz itməsin ,bu yurdda qalacağam,
Yenə o nadinc , şiltaq qızınız olacağam.

31.8. 2023.Laçin Alxaslı kəndi.

Mesud Barzani kim mi?

Bir Yahudi'nin hikayesi...

Biz Yahudi toplumu olarak Babil'de 2600 yıl varlık sürdürdük. Ben Irak'ta doğduğumda, bütün Yahudiler sadece üstlerindeki elbiseler izin verilerek yerlerinden göçertilmişlerdi. 1963 yılında ben 8 yaşındayken Iraklı kimliklerimizi geri getirmemiz ile ilgili bir bilgi aldık hükümetten. Biz Iraklı Yahudiler kimliklerimizi geri iade ettik ve kimliklerimizin yerine bize sarı renkli yeni bir kimlik verdiler. Nazilerin Almanya'da yaptığı gibi. 1963 yılında sarı kartlarımızı aldığımızda artık normal birer vatandaş olmadığımızın farkındaydık. Ülke dışına çıkamayaçağımızı bildirdiler, birer rehineye döndüğümüzü farkettiler. 1968 yılında Saddam yönetime geldi ve hayat tamamen bir kabusla dönüştü. 1969 ocak ayının bir akşamında ulusal bayram ilan edildiğini duyduk radyodan. Bu ulusal günde okulların kapalı olacağını duyduk ve biz çocuklar neşe içinde dans edip oyunlar oynuyorduk. Gece dokuz gibi niye ulusal bayram ilan edildiğini radyodan duyduk ve göz altında bulunanların suçlarını itiraf ettiklerinin bilgisini aldık. O karanlık gecede suçlarını itiraf edenlerin bedenleri Bağdat'dın merkezi bir meydanında sallandıklarını öğrendik. Asılan 14 kişiden 9'unun Yahudi olduğu bilgisi bize ulaştı. Hoperlörlerden bu asılanların isimleri okundu. Sevenleri ve yakınları son bir veda için ulaşamamışlardı onlara.

Bizim için yaşam ve ölmek aynı şey olmuştu. Babam o anda bizim için tek çözümün kaçmak olduğunu anladı. Tek çözüm Kuzey'de yaşayan Kürtlerin bölgesine ulaşmaktı. Babam sarı kartlarımızla oraya normal yollarla ulaşamayacağımızı biliyordu. Ümidimiz Kürtlerin olduğu bölgeye zamanında ulaşmak, onların yardımıyla ülkeden çıkmak ve yeni bir hayata başlamak. Kaçış hikayemiz bir geceye sığdırılarak anlatılamayacak kadar uzun. Önceden sarı kartlarımızı elle ikiye ayırarak bir yarısını Kürt bölgesine gönderdik. Ulaştığımızda elimizdeki yarı kartları onlardaki diğer yarısıyla eşleştirip biz olduğumuza emin olmaları gerekiyordu. Babam bir şeyden emin olmak istiyordu ve bizi toplayıp şunu söyledi; "Yakalandığınızda ailenizi ifşa etmeyin ve asla İbrance konuşmayın." diye tembihte bulundu.

Ben o zaman 16 yaşındaydım ve kız kardeşlerim 14-11 yaşlarındaydı. Bir gece yola çıktık ve yolda Yahudi başka bir aileyle karşılaştık, hiçbir şey demeden yanlarından geçtik. Haftalar sonra ulaşmamız gereken noktaya gelmiştik. Bütün hikayeyi atlayıp son çıkış hikayemizi anlatacam size. Bir

kamyon yanaştı ve 22 kişi birbirimizin üstüne basarak uzandık. Güzergahımız bir şöförle Şingal bölgesinden geçip İran sınırına geçmekti. Gece zifiri karanlık ve kamyonun tüm ışıkları kapalıyken yola çıktık. Baas rejimi askerlerinin bizi fark etmeden tüm bu bölgeyi geçmemiz gerekiyordu. Derin uçuşumu olan vadilerden, zifiri karanlıkta ışıkları söndürülmüş bir arabayla ilerliyorduk. Aniden şöför frene bastı; derin vadilerin birinin yamacında durdu ve bizi arabadan indirdi. Güneş doğmadan geri gitmesi gerektiğini anlattı. Biz yalvararak; "neredeyiz? lütfen bizi burda bırakma." dedik. O da merak etmeyin; "Şimdi bireleri diğer taraftan sizi almak için gelecekler." dedi...

Şöför 22 kişinin içinden bana yanaştı. Ben 16 yaşındayım ve benden bir kaç yaş büyük olan şöför sağ elimi iki elinin arasına aldı ve şunu dedi: " Benim adım MESUD BARZANİ ben Mustafa Barzani'nin oğluyum, bana söz vermeni istiyorum." dedi. Bu kaçış hikayesini insanlara anlattığımda biz Kürtlerin sizden hiç bir beklenti içinde olmadığımızı ve sizden tek kuruş istemeden yardım ettiğimizi anlat; çünkü biz Kürtler siz Yahudi toplumunu seviyoruz." dedi.

Ben sözümü tuttum. Bu sadece benim hikayem değil. 1900 Yahudi bu insanların yardımıyla 3 sene boyunca o karanlık yolda o ışsız araba eşliğinde o noktaya ulaştırıldı.

33 sene sonra bir grup Amerikalı Senetörle beraber Bağdat'tayım. Onlara öncülük yapıyorum. Bu grupta Nejef, Bağdat ve daha bir çok Irak bölgesini dolaştık. Senetörlerden biri bana dönerek: " Edwin; bu gece çok özel bir yerde kalacağız, Başkan Mesud Barzani'nin evinde." dedi. Ben de hikayemi Senetöre anlattım, çok etkilendi hikayemden.

Bir sonraki gün Mesud

Barzani dış ilişkilerden sorumlu bakanıyla bizimle toplantı için odaya girdi. Toplantı yaklaşık bir saat sürdü. Barzani ayağa kalkarak başka bir görüşmesinin olduğunu ve yetişmek için ayrılmak zorunda olduğunu bildirdi. Senetör de ayağa kalkarak; "son bir dakikanızı bize ayırma şansınız var mı?" dedi. Barzani de; "yaklaşık bir saatimi size ayırdım, gitmem gerekiyor." dedi. Senetör Barzani'ye dönerek beni işaret etti: "Bunu tanıdınız mı?" diye sordu. Barzani bana bakarak; "hayır, tanımıyorum." dedi. Senetör; "siz daha önce karşılaştınız." dedi.

Ayağa kalkıp tüm hikayeyi bir dakikaya sığdırmam gerektiğimin farkındaydım. Ona dedim ki; "Ben Edwin Shawkur, Irak'ın son Yahudi'lerindenim." dedim. İngilizce konuşmamı Barzani'nin tercümanı Kürtçeye çevirmeye başlamıştı ama konunun nereye gideceğinden bihaberdi.

Barzani'ye dönerek; "Burdaysak Kürtlerin sayesinde." dedim. Barzani konunun nereye gideceğini anlamıştı ve yan tarafındaki masaya elini dayayarak destek almaya çalıştı. Ben o karanlık dağ yolundaki geceyi anlattım ve şöförün gözlerimin içine bakıp elimi iki elinin arasına alıp şu sözlerini aktardım:

" Ben MESUD BARZANİ, MUSTAFA BARZANİ'nin oğluyum." dedi.

Bunu dediğim an çeviriyi yapan Kürt dizlerinin üstüne düşüp ağlamaya başladı önümüzde. Benim, Senetörün ve Barzani'nin yanaklarından yaşlar oklar gibi yere düşüyordu.

Bir dakika boyunca göz yaşlarıyla hiç konuşmadan birbirimize baktık Başkan Barzani'yle ve insan olmanın: "İrk, din, etnisiteyle ilgili olmadığını anladık."

Hikaye: Edwin Shawkur
Çeviri: Aram Acar

Kürdler Ne Zaman Kaybetti?..

Öncesi, sonrası var ama Kürdler asıl olarak, 1878 Berlin Antlaşmasıyla başlayan, 1923 Lozan Antlaşmasıyla noktalanın, Osmanlı İmparatorluğunun tarihe karıştığı kırk beş yıllık Geç Osmanlı Döneminde, en çok da 1918-1923 Mondros-Lozan sürecinde kaybettiler.

19. yüzyılın başında Osmanlıda yenileşme çabalarıyla birlikte

merkeziyetçi politikalar ve peş peşe ilan edilen Tanzimat ve Islahat fermanları, Kürdlerle birlikte Osmanlı'daki tüm halkları etkiledi. Gayrimüslim unsurlar, yenileşme ifade eden bu fermanlardan memnun olup sonuçlarından yararlanırken belirli bir bilince sahip olmayan ve Beylikler şeklindeki egemenliklerini de kaybetmeye başlayan Kürdler, bu yenileşme fermanlarından yararlanamadılar. Durum, Gayrimüslimlerin lehine gelişirken Kürdler için şartlar giderek kötüleşti. Kürdlerin ulus olarak zarar gördükleri süreç esas olarak bundan sonra başladı.

1876 yılında Osmanlı İmparatorluğunda II. Abdülhamid padişah olunca, Kürdler için de imparatorluk bünyesindeki diğer halklar için de yeni bir dönem başladı. Aynı yılın içinde I. Meşrutiyet ve Kanun-i Esasi (Anayasa) ilan edildi, padişahın otoritesi yanına Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan konuldu. 1877'de (1293) gerçekleşen ve Osmanlıyı yıkıma götüren Rus-Osmanlı Savaşı (93 Harbi) sonrasında, Abdülhamid, Kanun-i Esasi'yi askıya aldı ve iki meclisi kapattı.

"93 Harbi" olarak adlandırılan bu savaş sonrasında, 1878 yılında imzalanan Berlin Antlaşmasıyla, İngiltere, Fransa ve Rusya'nın aralarında bulunduğu büyük devletler (Düveli Muazzama) Osmanlıyı darmadağın ettiler. Berlin Antlaşması'nın, Kürdleri ve Ermenileri ilgilendiren en önemli maddesi 61. maddeydi. Bu maddede Ermenilerin Kürdlerden korunması isteniyor ve bunun sonucunda, bugünkü idari yapıyla yirmiden fazla vilayeti kapsayan Erzurum, Bitlis, Van, Sivas, Mamuretulaziz (Harput) ve Diyarbakır vilayetleri "Vilayet-i Sitte" olarak adlandırılıp Ermeni bölgesi ilan ediliyordu.

Hristiyan Batılı Devletlerin talepleriyle Osmanlıya dayatılan bu durum ve Abdülhamid'in derin politikaları, sonuçta Ermenilere de Kürdler de yaramadı. Kürdlerin çoğunluk hâlinde yaşadığı coğrafyanın, Musul ve Halep vilayetlerine bağlı olan bazı bölgeleri hariç, büyük bölümü, ilan edilen Ermeni bölgesi içinde kalıyordu. Bitlis'in güneyinden Mardin'e kadar uzanan Diyarbakır vilayetinde Kürd nüfus Ermeni nüfusun üç katına yakinken Diyarbakır de bu altı vilayetin içindeydi. O sırada Ermeniler, Batıların da desteğiyle büyük bir hareketlilik ve aydınlanma içindeydiler.

er. Kürdler ise büyük oranda ortaçağ karanlığında yaşıyorlardı.

Berlin Antlaşması'na en büyük itiraz Kürd lider Şeyh Ubeydullah Nehri'den geldi. Ubeydullah Nehri, 1880-1881 yıllarında büyük bir Kürd ulusal hareket başlatsa da İran, Osmanlı güçleri ve onları destekleyen Batılıların karşısında fazla bir şey yapamadı. Kürdler bu süreçte,

devletleşme için büyük bir fırsat kaçırdılar. Bu dönemde, Batılı Devletlerin ve İstanbul'daki kilisenin de desteğiyle Ermeniler, sosyal, kültürel ve siyasal olarak büyük bir gelişmenin içindeydi. Daha önce var olan Ermeni örgütlerine, 1885 yılında Armenekan, 1887 yılında Hınçakyan ve 1890 yılında Taşnaksütyun adlı modern partiler eklendi. Osmanlı aydınları da II. Abdülhamid yönetimine karşı bir çalışma içindeydiler. 1889 yılında Tıbbiye gençlerin öncülüğünde İttihatçı Osmanlı Cemiyeti (İttihat-Terakki Cemiyeti) kuruldu. Bu cemiyetin dört (beş) kurucusunda ikisi Kürd olması karşın bu cemiyet, sonraki süreçte Kürdlerin kaybetmesinde baş aktör olacaktır.

Batılıların Müslüman Kürdleri görmediği, Kürdistan'ın büyük oranda Ermenistan olarak ilan edildiği bu süreçte, II. Abdülhamid'in bazı Kürd aşiretlerinden Hamidiye Alayları oluşturması ve Abdülhamid'e "Bavê Kurdan (Kürdlerin Babası)" denmesi de ilginç bir gelişmeydi. Denilebilir ki, Batı-Ermeni ittifakına karşı, en çok da dinsel etkiyle Kürdler de Abdülhamid'e sığındılar! Bu da süreç içinde Kürdler için değil, Kürdleri Osmanlıya bağlı tutmak isteyen Abdülhamid'e, Osmanlıya ve daha sonra da Türkiye'ye yaradı. Bu tarihten, II. Meşrutiyet'e kadar geçen süreçte İttihatçılar, Ermeniler, hatta bazı Kürd aydınları, Abdülhamid'e karşı mücadele ederken Kürdler adına bu süreçte (1890-1908) ulusal bir kazanım elde edilemedi.

Kürdler, en çok da "hürriyet" umudu yaratan ve İttihatçıların Osmanlı yönetimine egemen olduğu II. Meşrutiyet süreci sonrasında kaybettiler. Bu on beş yıllık dönemi de kendi içinde, beşer yıllık üç devreye ayırabiliriz.

a) 1908-1913, İttihat-Terakki'nin tek ulus yaratma proje ve planlarını geliştirdiği süreç,

b) 1913-1918, İttihatçıların mutlak iktidar olduğu I. Dünya Savaşı yılları süreci,

c) 1918-1923, Kemalistlerin egemen olduğu Mütareke süreci.

İttihatçılar, 1908-1913 yılları arasındaki süreçte, ağırlıklı olarak Ermeniler ve Rumlar olmak üzere Gayrimüslimlerden ve daha sonra da Kürdlerden kurtulmanın nüfus mühendisliği planlarını yapıp, I. Dünya Savaşı yıllarında uygulamaya koydular. I. Dünya Savaşı öncesinde,

Ermenilerin önemli bir bölümü, gelen tehlikenin farkında olmayarak, seküler gördükleri İttihat-Terakki ile ittifak hâlindeydiler. 1913-1914 sürecinde, Bitlis bölgesinde Mele Selim önderliğinde direnen Kürdler, Ermenilere, İttihat Terakki'ye karşı, birlikte direnme çağrısında bulundular. Bir sonuç alınmadı. Bu sırada İttihat-Terakki Hükümeti, Rusya ile yaptığı 8 Şubat 1914 tarihli antlaşmayla Ermeni Reformu yapacağını belirtiyordu...

İttihat-Terakki'nin mutlak iktidar olduğu 1913-1918 sürecinde, İttihatçılar savaştan çok, derin nüfus mühendisliği politikalarıyla uğraştılar, Ermenilerden ve Kürdlerden kurtulmanın çalışmasını yaptılar. 1914'te savaş başladı ve 1915'te Ermeniler, 1916'da da savaş bölgesindeki Kürdler tehcir edildiler. Bu dönemde, İttihat-Terakki'ye bağlı olarak kurulan gizli Teşkilat-ı Mahsusa örgütü karanlık işler yaptı. Ermeniler ve Kürdler birbirleriyle uğraşırken İttihat-Terakki savaşı kaybettiği hâlde parsaya topladı. Bu sırada (1917) meydana gelen Rusya'daki komünist devrim, Türk yönetiminin işini kolaylaştırdı.

Savaşın bitiminden sonra 1918'de imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti fiilen bitti. İttihatçı liderler, görevlerini yapıp yurt dışına kaçarken onların devamı Kemalistler devreye girdi. 1918 yılında yapılması gereken antlaşma, 1923 Lozan Antlaşması'na kadar beş yıl sürdü. Mütareke Dönemi olarak adlandırılan bu süreçte, Türk milliyetçi hareketi, savaştaki müttefiki Almanya değil, daha önce savaştığı Rusya ve İngiltere ile işbirliği yaparak yeni bir devletin temellerini attı. Bu sırada Batı-Ermeni İttifakı ile yeni Türkiye hareketi arasında kalan Kürdlerin önemli bir bölümü, haçlıya karşı "kurtuluş savaşı" verdiği belirtilen yeni Türk Ulusal Hareketi yanında yer aldılar.

Mondros-Lozan arasındaki bu süreçte (1918-1923), bazı Kürd aydınları 1. Meclis'te Kemalist Hareket'in yanında yer alırken bazı işbirlikçi Kürd çevreleri de valilerin organize ettiği protesto telgraflarına katılıyor, Türk kardeşlerinin yanında olduğunu belirtiyorlardı. Kürdler, Paris Barış Konferansı sonucunda imzalanan Sevr Antlaşmasıyla, beğenemeseler de bazı haklar elde ettiler. Ancak bu haklar da Lozan Antlaşmasıyla ellerinden alındı. Kısacası, Kürdler, Mondros-Sevr-Lozan sürecinde, başkalarının değirmenine su taşıdılar; aldandılar, aldatıldılar...

Kürdler, genel olarak, 1923-1938 yılları arasındaki on beş yıllık Erken Cumhuriyet Dönemi'ni, az da olsa bilirler ama yukarıda çok kısaca anlatmaya çalıştığımız 1908-1923 yılları arasındaki on beş yıllık Geç Osmanlı Dönemi'ni ve 1918-1923 Mondros-Lozan sürecini pek bilmezler.

Öncesi, sonrası var ama Kürdler asıl olarak, 1878 Berlin Antlaşmasıyla başlayan, 1923 Lozan Antlaşmasıyla noktalanın, Osmanlı İmparatorluğunun tarihe karıştığı kırk beş yıllık Geç Osmanlı Döneminde, en çok da 1918-1923 Mondros-Lozan sürecinde kaybettiler. Kürdler için, özellikle Kuzey Kürdleri için, 1923 Lozan Antlaşması'yla çok şey bitti. Sonrası, 1924-1938 dönemindeki isyanlar, direnmeler, biten maçın inkıtalı (uzatmaları) gibiydi. Onurlu mücadele ve direnmeler karşın bir sonuç alınmadı. Mücadele mi, devam ediyor, edecek. Haklının mücadelesi bitmez...

Celâl Temel

Kürt siyasetçi Leyla Zana hakkında iddianame

Eski milletvekili Leyla Zana hakkında hazırlanan iddianamede, uluslararası kuruluşlardan aldığı ödüller "suç unsuru" olarak yer aldı. Dava, 7 Eylül 2023'te görülecek.

Siyasetçi Leyla Zana hakkında, Ankara 27. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı. Milletvekili olduğu dönemde yaptığı konuşmaların "terör örgütü propagandası" olarak değerlendirildiği iddianamede, Zana'nın uluslararası kuruluşlardan aldığı ödüller de Türk Ceza Kanunu'nun 325/1 maddesi gereği "suç" olarak gösterildi.

İddianamede yer alan "Düşmandan unvan ve benzeri payelere kabulü" başlıklı ceza kanunu maddesinde, "Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletten akademik derece veya şeref, unvan, nişan ve diğer fahri rütbe veya bunlara ait maaş veya başka yararlar kabul eden vatandaşın bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir" ifadeleri yer alıyor.

'Türkiye Hangi Ülkeler İle Savaş Halinde?'

Konuyla ilgili konuşan Leyla Zana'nın avukatı İbrahim Çeliker, Türkiye'nin hangi devletlerle savaş halinde olduğunu sordu.

Çeliker, "Türkiye hangi ülkelerle savaş halinde? Biz bunu bilmiyoruz. Sayın Zana'nın aldığı hangi ödül suç kaynağı olabilir? Türkiye hangi ülkeye savaş açmış durumda? Bunların açıklanması gerekiyor. Sayın Zana'nın aldığı bahse konu ödüller, insan hakları üzerine Avrupa ülkelerinden ve Amerika'dan verilen ödüller" dedi.

Leyla Zana, 1994 yılında Thorolf Rafto ödülünü insan hakları alanında aldı. Barış ve halkların hak mücadelesi için yürüttüğü siyasetten dolayı, 1995 yılında, Avrupa Konseyi tarafından Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü'ne layık görüldü. Aynı yıl Aachen Barış Ödülünü ve Bruno Kreisky Ödülünü alan Zana, 1998 yılında Amerika İnsan Hakları Derneği'nden Serbestlik Madalyası aldı.

Zana, 2004 tarihinde Paris Belediye Başkanı Bertrand Delanoë tarafından Paris Şehri Gümüş Madalyasını aldı. Ayrıca Fransa'da Paris, İsviçre'de Cenevre şehirleri tarafından "Onursal Vatandaş" seçildi. 2010 yılında da Mele Mustafa Barzani ödülü alan Zana, uluslararası birçok kurum tarafından ödüle layık görüldü.

İddianamede Orhan Doğan Ve Vedat Aydın Da Var

İddianamede eski DEP milletvekili Orhan Doğan ve 1991 yılında öldürülen HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın'ın anma programlarına katılmanın suç olarak gösterilmesine ilişkin ise avukat İbrahim Çeliker şunları söyledi:

"Savcılık Orhan Doğan ve Vedat Aydın'ı PKK/KCK üyesi olarak değerlendiriyor. Bu isimlerin anılmasını da bir suç unsuru olarak görüyor. Oysa Orhan Doğan yıllarca Leyla Zana ile cezaevi yatmış ve milletvekilliği yapmış bir Kürt siyasetçidir. Vedat Aydın faili meçhul cinayete kurban gitmiş bir Kürt aydınıdır."

'İfade Özgürlüğünü Hedef Alan Yorum'

Leyla Zana'nın milletvekili olduğu dönemlerde yaptığı 5 konuşmasının "terör örgütü propagandası" olarak gösterildiğini ifade eden Çeliker, Zana'nın Kürtçe konuşmasına odaklanıldığı değerlendirilmesinde bulundu.

Çeliker, "Savcının üzerinde durduğu temel nokta Sayın Zana'nın Kürtçe konuşmasıdır. İddianamede Kürtçe konuştuğuna dair özel bir ibare bulunmaktadır. Bunu da bir kabahat ve isnat edilen suça bir delil olarak vurguluyor; terör örgütü propagandası yapmak suçu. Barış, kardeşlik ve demokrasi alanlarında yapılan konuşmalardan cımbızlanan ifadeler var. 'Kürdistan', 'şehit' ve 'değer' kelimeleri kullanılmış, Kürtçe konuşmuş. Suç isnadı yapılacak kavramlar değil bunlar. Cımbızlayarak bu ifadeleri propagandaymış gibi kullanmak büyük haksızlıktır. Konuşmaların esas amacı çatışmalı durumun sonlandırılmasıdır. İfade özgürlüğünü hedef alan, anayasayı ve uluslararası sözleşmeleri hiçe sayan bir yorumlama tarzıdır bu. Sayın Zana hiçbir zaman şiddeti övmemiş, barış gelsin diye mücadele etmiş, bedel ödemiş bir siyasetçidir" dedi.

İddianamede 'Anlaşılmıyor' İbaresini

Çeliker, iddianamenin birçok yerinde "anlaşılmıyor" ibaresinin geçmesini, düzgün bir çözümlemenin yapılmamasına ve eksik bir soruşturmanın yürütülmesine bağladı. Leyla Zana'ya açılan dava 7 Eylül 2023 tarihinde görülecek.

GazeteDuvur

Barzani Yardım Vakfı ile Lübnan Fransız Üniversitesi arasında anlaşma imzalandı

Barzani Yardım Vakfı ile Lübnan Fransız Üniversitesi arasında anlaşma imzalandı

Barzani Yardım Vakfı Başkanı Musa Ahmed ve Lübnan Fransız Üniversitesi Rektörü Emin Kakşer'in huzurunda bugün bir anlaşma imzalandı.

Bu anlaşmanın imzalanmasındaki amaç, üniversite öğrencilerine ve mezunlarına Kürdistan Bölgesi'ndeki tüm araştırmacılarla birlikte yetenek ve kabiliyetlerini ortaya koyma ve proje ödülü alma fırsatı sunmaktır.

Yakında ve büyük bir törenle duyurulacak olan proje, katılım kuralları Barzani Yardım Vakfı ve Lübnan Fransız Üniversitesi'nin tüm sosyal ağlarında dağıtılacak ve isteyen herkes katılabilir.

Nerina Azad

Grûpên çekdar li Efrîne kurdan digirin

Li herêma Efrîne ya Rojavayê kurdistanê çekdarên opozisyona Sûriyeyê ya girêdayî Tirkîyeyê hejmarek welatîyên Kurd girtin.

Rêxistina Mafên Mirovan a Efrîne ragihand ku 26ê Tîrmehê, polîsên sîvîl dermansazê Kurd ê bi

navê Mihemed Fatî yê 45 salî, li bajarokê Racoyê girt.

Heman rêxistinê da zanîn ku 27ê Tîrmehê jî, hêzên Tirkîyeyê 2 welatîyên Kurd ên ji gundê Badînayê bi tohmata ku peywendîya wan li gel Rêveberîya Xweser hebûye girtine.

Her du welatîyên Kurd ên bi navê Hemîd Gêncî yê 25 salî û Seîd Osman ê 65 salî li navçeya Racoyê hatine girtin.

Li bajarê Efrîne jî, hêzên Tirkîyeyê welatîyekî bi navê Subhî Hisên ê 55 salî ji ber ku wî daxwaza mala xwe kiriyê girtin lê hêzên Tirkîyeyê ew bi tohmata peywendîya li gel hikûmeta Sûriyeyê girtin.

rupelanu.com

Li Silêmaniyê otomobîlek hate bombebarankirin: Kuştî hene

Derdora gundê Rengîneyê yê devera Şarbajêr a Silêmaniyê otomobîlek hate bombebarankirin. Rêveberê nahyeya Zelanê got, "4 kesên di otomobîlê de canê xwe ji dest da."

Qaymeqamê navçeya Çiwartayê ya devera Şarbajêr Şaho Osman ji Rûdawê re ragihand, li gundê Rengîneyê danê êvarê otomobîlek hate bombebarankirin.

Rêveberê nahyeya Zelanê Selam Omer jî ji Rûdawê re anî ziman, "4 kes di wê otomobîlê de bûn û hemûyan canê xwe ji dest da."

Qaymeqamê navçeya Çiwartayê her wiha diyar kir ku ji ber bombebaranê agir bi herême ketiye.

Şaho Osman li ser zîyanên canî û nasnameyên kesên ku canê xwe ji dest daye got: "Heta niha ti tişt ne zelal e. Hêzên Berevaniya Sîvîl, tîmên tendurîstî û ewlehiyê ber bi sînor ve hatine şandin û dest bi xebatan kiriyê."

rupelanu.com

Abdulmenaf Kiran: Sykes Picot ve Lozan'dan Sonra Kürt Siyaseti!

Biz Kürtler, enerjimizi boşa kullanmakta, havanda su dövmekte mahir bir halkız. Her türlü olumsuzluk ve başarısızlığımızın sorumluluğunu başkasına fatura etmeye çalışmakta mahiriz. Ama bedelini de her seferinde biz öderiz!

Kürt siyaset sınıfı, benim zannıma, kötürümdür. Kendi gerçekliğinden habersiz, uluslararası durumu değerlendirme kapasitesinden yoksundur. Muhatabını ya da düşman diye tanımladığı kesimlerin de kapasitelerinden habersiz, tutum ve davranışlarının altındaki nedenleri de ya kavramıyor ya da ona uygun tutum geliştirmeyi beceremiyor. Hasılı kelam başarılı olmadığı gibi, başarısızlığının nedenlerini de sorgulayamıyor.

2016 öncesinde, uzun süre Sykes Picot'un 100 yıl dönümüne kafa yorduk.

Tarihçilerin ilgi alanında olması gereken şey, neredeyse Kürt siyaset erbabının gündemini tam doldurdu. Bunun üzerine bir dizi toplantı ve protestolar yapıldı; ama bundan Kürtler hiçbir şey elde edemediler.

Geçtiğimiz 24 Temmuz 2023 günü Lozan Anlaşmasının yüzüncü yıl dönümüydü. Bu sefer Kürt siyaset erkanı "Hurra" deyip enine boyuna Lozan Anlaşmasını ve Kürdistan'ın Emperyalist Güçler tarafından dörde bölünmesini "tartışıp durdu. Kınadık, tanımadığımızı söyledik, lanetledik. Yetmedi, Lozan'da ve farklı yerlerde, İngiliz, Fransız ve dahi İtalyan Emperyalizmini protesto ettik. Bundan da hiçbir şey elde etmedik, etmeyeceğiz de. Dahası bu devletlerin, Kürtlerin meşru taleplerine karşı duyacakları sempatiyi de yitirme riskini artırmış olduk!

Biz Kürtler, enerjimizi boşa kullanmakta, havanda su dövmekte mahir bir halkız. Her türlü olumsuzluk ve başarısızlığımızın sorumluluğunu başkasına fatura etmeye çalışmakta mahiriz. Ama bedelini de her seferinde biz öderiz!

Şimdi, uluslararası siyasi ve hukuksal sisteme kısaca bir göz atalım:

Birinci Dünya savaşının sonunda Milletler Cemiyetinin Kurulmasından sonra savaşların yasaklanması dünya gündemine geldi. Milletler Cemiyeti Misakı (kuruluş sözleşmesininin) 12,13 ve 15. Savaş ilanı kuralarla bağlandı.

12. Maddeye göre, devletler arasındaki sorunlar, önce hakeme, ya da yargısal yola götürülecek. Çözüm için 3 ay beklenecek, Çözüm getirilmezse, savaş ilan edilebilecek.

13. maddeye göre, Hakem ya da Yargısal yolla verilen karara uyan Milletler Cemiyeti Üyesi Devlete karşı savaş ilan edilemez. (Milletler Cemiyetine Üye olmayan devletlere karşı savaş ilan edilebilir.)

15. maddeye göre, bir uyuşmazlık konusunda oybirliği ile verilen rapora, uygun hareket eden bir devlete karşı, savaş ilan edilemez. Tabi bu kurallara da uyulmamıştır. Henüz üzerinde 20 yıl geçmeden 2. Dünya Savaşı olmuş.

İkinci Dünya savaşından sonra, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile özetle; savaş ilanı, Bireysel ve Kollektif meşru savunma ile Uluslararası Yetkili organların Bağlayıcı kararlarını yerine getirmek için zorlama önlemi için başvurulabilir.

Savaş hakkında pek çok sözleşme vardır. Hepsine değinemem. Ama özet ile ikinci Dünya savaşından sonraya kadar, devletler için savaş bir hak gibidir.

Mehmet Yasin Aslan'ın Savaş Hukuku Temel Prensipleri isimli makalesinde belirtildiğine göre, 2008 yılına kadar 5.560 yıllık insanlık tarihinde 14.560 savaş yaşanmış. Bu sürede 185 kuşak, insan yaşamış. Sadece 10 kuşak insan, savaşmadan yaşamını geçirmiştir. Ve ne yazık ki tüm savaşların gerçek amacı, işgal etmek ve ekonomik kaynaklara el koymaktır.

Birinci Dünya Savaşının taraflarının da gerçek amacı, karşı tarafı işgal edip, ekonomik kaynaklarına el koymak ya da talan etmektir. Bu nedenle Sykes Picot anlaşmasını anlamamak, ya da kınamak bize hiç bir şey kazandırmaz. Galipler her zaman mağluplara kurallarını dikte ettirmişler. Tarih boyunca bu böyle oldu. Her zaman mağluplar haksız kabul edilmiş, savaş tazminatı ödemek zorunda kalmışlardır.

Barişlar da yine savaşan taraflar arasında yapılır.

Kürtler 1. Dünya savaşından sonra kendi ülkesini savunmak için, kendi siyasi liderliği altında savaşmadı. Ayrı bir cephe açmadı. Osmanlı'nın diğer Müslüman tebasından ayrı, kendine mahsus ordu kurmadı.

Sadece kendi ülkesini savunmak için savaşmadı. Daha çok Osmanlı Saltanatı için savaştı ve yine Osmanlıya bağlı yaşama mücadelesi verdi.

1922'nin Kasım ayına kadar Osmanlı saltanatı hukuken ve fiilen devam ediyordu. Hatta 1924 yılına kadar Halifelik adı altında devam ediyordu. Mustafa Kemal Cumhuriyeti Lozan Anlaşmasından 3 ay 5 gün sonra ilan etti. Osmanlıya resmen ve fiilen 1924 Martında Halifeliğin kaldırılması ile son verdi. O güne kadar Kürtlere bazı sözler verdi. Ama Lozan'dan sonra, artık Kürtlerin gücüne ihtiyacı kalmadı. Üniter Devleti Anadolu'daki diğer tüm etnik yapılar gibi Kürtlere de dayattı. Lozan öncesi, o tarihte Mecliste Bulunan Kürt Mebuslar da Lozan'a telgraflar çekerek, "İsmet Paşanın Kürtleri de temsil ettiğini, kaderlerinin Müslüman Osmanlı Tebasına tabi olduklarını" söylediler.

Bu sonuçlardan Fransa, İngiltere veya İtalya, namı diğer Batı Emperyalizmini sorumlu tutmaya kalkışmak, aslında gereksiz yere onları da karşıma almaktan başka işe yaramaz. Nasıl ki insanların yaşamak için dost ve akrabalara ihtiyacı varsa, Halklar için de dost ve müttefik halk ve devletlere ihtiyaç duyulur.

Kürtlerin Kollektif Haklarını inkar eden, Türkiye, İran, Irak ve Suriye'dir. Yapılacak en doğru şey, demokratik yol ve yöntemler ile meşru ve hukuki yolda kollektif haklarımızı talep etmektir. Bunun için de birlik ve ittifaka ihtiyacımız vardır. Nifaka değil.

Ben "bağımsızlık istiyorum" demekle bağımsızlık gelmez. Bağımsız olma hakkımız var demek de pek bir şey ifade etmiyor. Hukukta " Hak " Talep edilebilen şey, diye tanımlanır. Talep ilgili makamdan yapılır. Vermezse yargı yoluna gidilir. Şu anda böylesi evrensel bir hukuk da, küresel olarak başvurulacak etkili bir yargı yolu da yoktur.

Son olarak şunu belirteyim. Siyaset ne ideolojik ne de romantik duygularla yürümez. Maddi ve beşeri kaynaklarla yürür. Bu imkanlar yoksa dilediğiniz hayali kurmaktan serbestsiniz. Ama hayal olmaktan öteye gitmeyecektir.

**Av.Abdulmenaf KIRAN
HAK-PAR Eski Genel Bşk.Yrd.**

Saygıdeğer İsmail Beşikçi Hocaya karşı yürütülen kampanya üzerine;

İnsan doğası gereği değişir, dönüşüme uğrar. Beşikçi de değişmiştir. Ancak başından günümüze kadar en yakınında olanlardan biri olarak şunu iyi biliyorum ki Beşikçi hocamın Kürtlere, Kürdistan'a ve Kürtlerin Devlet sahibi olması yönündeki görüş ve fikirlerini zerre kadar değışiklik olmamıştır.

Bu nedenle, "Zaman zaman, bazı Kürd çevrelerinden, İsmail Beşikçi'nin değışik zamanlarda, söylediği bazı sözleri cımbızlanarak Beşikçi'ye hak etmediği düzeyde eleştiriler getirilmektedir. Elbette herkes gibi İsmail Beşikçi de eleştirilebilir. Onun da yanlışları, eksikleri olabilir. O da zaten bunu normal görüyor. Ancak Beşikçi'nin Kürdistan tarihinde altın harflerle yazılacak mücadelesini karalamak, Beşikçi'yi itibarsızlaştırmaya kalkışmak, Kürdler adına utanç vericidir."

Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden 1962 yılında mezun olan İsmail Beşikçi'yi, bilim merakı, Kürdlere doğru sürükledi. İlk kez, SBF'deki Tahsil İçi Staj Programı sürecinde (1961) Elâziğ Keban'da Kürd gerçekliğine tanık oldu. Bu gerçeğin izinde 1963 yılında, askerliğini gönüllü olarak Bitlis ve Hakkâri'de yaptı. Keban'da aklına takılan düşünceden peşindeydi; Kürdleri daha yakından tanımak, "Kürd Sorunu"nu anlamak istiyordu. Askerlik sürecinde Kürdistanı yakından tanımaya başladı.

1965 yılında, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde, Göçebe Kürd Alikan Aşireti'ni konu alan doktorasıyla artık Kürd meselesinin tam ortasındaydı. Katıldığı 1967-1969 Doğu Mitinglerinde, Kürdleri, Kürd aydın ve gençlerini daha yakından tanıdı. 1969 yılında, "Doğu Anadolu'nun Düzeni" kitabıyla birlikte doktora tezini de kitap olarak yayımladı.

Bu kitapların içeriğini bakıldığında, Beşikçi'nin, Kürd meselesiyle yakından ilgilendiği hâlde, bu dönemde (1969), daha Türk resmi ideolojisinden tamamen kopmadığı anlaşılmaktadır. İsmail Beşikçi "Kemalist'ti" suçlamasını getirenler, 1970 yılına kadar olan bu dönemi kastetmektedirler. Bundan sonraki üç farklı dönemde, Beşikçi, kim Kürdistan için daha ulusal davranırsa, ümit verirse onun yanında yer aldı. O gelişti ama onun Kürdistanı çizgisi hep aynı kaldı. Bu üç dönem şöyle özetlenebilir.

1. Dönem: 1970-1980, Komal-Rizgari Süreci

Bilindiđi gibi, Kürd ulusal mücadelesi 70'lerin başında büyük oranda sosyalizmin etkisindeydi. 12 Mart Darbesi sürecinde, İsmail Beşikçi ilk kez tutuklandı; Kürd gençleri ve aydınlarıyla Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılandı. Farklı kesimlerden Kürdleri tanıdığı bu süreçte, Kürdleri ve Kürd meselesini daha yakından tanıdı. Beşikçi, DDKO davasında yargılanan ve ulusal bir tavır takınan "Ocak Komünü" üyelerini siyasi savun-

ma yapmaya teşvik etti ve yardımcı oldu. Hatta o zamanlar, Kürdistan'ın sömürge olduğu fikrini ortaya atmaya başladı. Cezaevindeki arkadaşları buna tanıktır. Cezaevi sürecinden sonra bu komün üyelerinin oluşturduğu Komal-Rizgari Grubu ile hareket etti. Komal-Rizgari'yi milliyetçi gören bazı katı sosyalist Kürd grupları, onun bu tavrını anlamadılar, yadırgadılar!

Beşikçi sanıldığı gibi ne bu dönemde ne öncesinde ne sonrasında, sosyalist olmadı. Pek çok Kürd aydınının Marksist, Leninist, Stalinci, Maocu veya devlet yanlısı İslamcı bir çizgide olduğu dönemlerde, o Kürdlerin milliyetçi olmaları gerektiğini vurguladı, Mela Mustafa Barzani mücadelesine dikkat çekti. Kürd milliyetçi çizgisine en yakın olan hareketin yayımladığı Rizgari dergisi yazı kurulunda yer aldı ve hepimizin bildiği, her biri birer baş yapıt olan ilk kitapları da bu dönemde Komal Yayınlarında yayımlandı. Bu süreç, 12 Eylül 1980 Darbesi'ne kadar sürdü.

2. Dönem: 1989-1999, PKK'den Umutlandığı Süreç

Beşikçi 1987 yılında cezaevinde çıktığında, Kürd gruplarının çoğu dağılmış, PKK öncülüğünde silahlı mücadele başlamıştı. Diğer grupların pek çok mensubu da bu harekete katılmış, bazıları dolaylı destek veriyordu, bazıları yurt dışına çıkmış, bazıları da köşelerine çekilmişlerdi. Bağımsız Birleşik Kürdistan şiarıyla ortaya çıkan PKK Hareketi, özellikle doksanların başlarında, Kürdler için bir umut olarak görülmeye başlanmıştı. İşte bu dönemde, Beşikçi, Bağımsız Kürdistanı savunan, gerilla mücadelesi veren bu hareketi bu şartlarda destekledi. Bazen içerde bazen dışarıdayken Kitaplar yazdı; bir fikir gerillası olarak kırdaki gerilla hareketini övdü.

Bu süreç 1999 yılında hareketin lideri Öcalan'ın İmralı'daki bilinen tavrıyla son buldu. Hareketin lideri Öcalan'ın tutumu, Beşikçi'yi adeta şok etti ve Kürdlere zarar vermemek için neredeyse beş yıl suskun kaldı. Beşikçi bundan sonraki süreçte, yaklaşık 25 yıldır bu hareketin karşısındaki bir çizgide mücadele verdiği hâlde, hâlâ Beşikçi'yi bu konuda suçlamak, ancak kötü niyetle açıklanabilir.

(NOT: İsmail Beşikçi, özellikle bu süreçte, bazı kitaplarında yaptığı belirlemelerden dolayı, geçen yıl (2022) Ekim ayında bir özeleştiri metni hazırladı. Metin, ilgili kitapların yeni baskılarında yer alıyor. Ayrıca, bu özeleştiri metni önümüzdeki ay içinde yayımlanacak olan, İbrahim Gürbüz'ün yazdığı, "Çağımızın Sokratesi İsmail Beşikçi" adlı kitapta da yer alacaktır.)

3. Dönem: 2000 Yılları Sonrası, Güney Kürd Mücadelesine İliş Duyması

Bilindiđi gibi Güney Kürdistan'da 1963 yılından itibaren Mela Mustafa Barzani önderliğinde verilen peşmerge mücadelesi, iki binli yılların başında, federatif bir yapıyla

sonuçlandı. İsmail Beşikçi, bu yapılanma karşısında da heyecan duydu; Mesut Barzani'nin politikalarını ve 2017'de yapılan bağımsızlık referandumunu destekledi. İsmail Beşikçi Vakfının da hizmete girdiği bu süreçte, Beşikçi, Güney'deki bu yapının Kürdler için büyük kazanım olduğunu, mutlaka devletleşmesi ve bunu bütün Kürdlerin desteklemesi gerek-

tiğini savundu. "Beşikçi Barzani-ci oldu" diyenler bunu kastediyorlar.

Özellikle son dönemlerde, Beşikçi'ye suçlamalar yöneltilenler, kendi buldukları pozisyona göre, bu üç dönem ve öncesini kastederek, 1970 öncesi için "Kemalist Beşikçi", 70'li yıllar için "Komalcı-Rizgarıcı Beşikçi", 90'lı yıllar için "PKK'li Beşikçi" ve 2000'ler sonrası için "KDP'li-Barzanici Beşikçi" gibi ifadelerle, güya Beşikçi sürekli fikir ve tutum değıştiren biri olarak göstermeye çalışmaktadırlar. Oysa Beşikçi hep aynıdır; hep Kürdlerin milliyetçi olmalarını, devletleşmeyi hedeflemelerini yazıyor, söylüyor. Hep Kürd ve Kürdistanı savundu, savunuyor. Beşikçi, bu konuda şöyle diyor:

"... Beşikçi'nin 1960'lardan günümüze kadar, doğrusal bir çizgide geliştiği, daha bilimsel, daha Kürdi, Kürdistanı olduğu çok açıktır. Elbette günümüzdeki Beşikçi esastır."

Zaman zaman, bazı Kürd çevrelerinden, İsmail Beşikçi'nin değışik zamanlarda, söylediği bazı sözleri cımbızlanarak Beşikçi'ye hak etmediği düzeyde eleştiriler getirilmektedir. Elbette herkes gibi İsmail Beşikçi de eleştirilebilir. Onun da yanlışları, eksikleri olabilir. O da zaten bunu normal görüyor. Ancak Beşikçi'nin Kürdistan tarihinde altın harflerle yazılacak mücadelesini karalamak, Beşikçi'yi itibarsızlaştırmaya kalkışmak, Kürdler adına utanç vericidir.

Kürdlerin içinde bulunduğu duruma kahreden Beşikçi şöyle bir sitemde bulunuyor: "Kürdlerin; Araplara, Farslara, Türklere bitmeyen bir bağıllığı, aşkı var ama Kürd'ün Kürd'e bağıllığı, aşkı yok." Bu söz, Kürdlere hakaret olarak görenler, Kürdler aşağılanıyor diyenler var. Bu sözden dolayı, Beşikçi'yi, Kürdlerden özür dilemeye davet edenler bile var. Oysa ironi de

içeren bu tespit, Kürdlerin kronik bir hastalığına işaret ediyor, bunun düzeltilmesi arzu ediliyor. "Dost acı söyler." sözü, burada bir kez daha kendini gösteriyor. Diğer bir Kürd dostu, Amerikalı Yazar Peter Galbraith de "Kürdlerin çok düşmanı var ama en kötü düşmanları kendileridir." derken tıpkı Beşikçi gibi Kürdlerin önemli bir hatasına işaret ediyor.

Beşikçi, Kürd aydınlarının, Kürd partilerinin birbirlerine düşmanlık yapıp bir araya gelmemesine dikkat çekerken tıpkı üç yüz yıl önce, Kürd bilgisi Ehmedê Xan'ın söylediklerini söylüyor aslında. Bundan alınçanlık değil, ders almak gerekmez mi? Kürd halkının büyük özverisine karşın, bazı Kürd önderleri, "Ez û Ez" diyerek bu güne kadar neyi çözdü? Düşmanı suçlayarak, düşmana sitem ederek, Kürdlerin sorunlarını çözmediği açıktır. Kürdler, başka değirmenlere su taşımak yerine, kendileri için bir şeyler yapmak zorundadırlar.

Beşikçi, Kürdlerin birlik olmaları için son zamanlarda sık sık şunu da söylüyor: "Kürd partileri, Kürd liderleri birbirlerine taviz verirlerse kaybetmezler, aksine çok şey kazanırlar." diyor. Beşikçi'nin, Kürdleri aşağıladığını iddia edenler, Beşikçi'nin defalarca söylediği "Kürdler, ulusal kurtuluş mücadelesinde, pek çok ulustan daha fazla bedel ödediler. Kürdlerin verdiği mücadeledeki insan kaybı bazı devletlerin nüfusundan fazladır." sözlerini okumadılar mı, duymadılar mı?

Hepsi Kürdlerle ilgili olmak üzere 50'yi aşkın kitap, binlerce makale yazdı. Pek çok kimsenin kaçtığı, köşesine çekildiği dönemlerde, o yaşamının önemli bir kısmını zindanlarda geçirdi. Tüm ailesinden koptu, çolukçocuk, mal-mülk yok; kendini Kürd ulusuna adadı. Onunki adanmış bir yaşamdır. Söylediđi on binlerce sözün içinde, amacından farklı anlaşılabilir de olabilir. Kim hata, yanlış yapmaz ki? Ancak son zamanlarda, dikkat çekecek şekilde artan eleştirilerin, hatta iftiraların, hakarete varan bir üslupla yapılması, dikkat çekici bir noktaya vardı, adeta bir kampanya hâlini aldı. Ve maalesef bunu yapanlar da Kürd.

İsmail Beşikçi ırk olarak Türk

mi, değil mi bilmiyorum ama ikide bir, İsmail Beşikçi'yi "Türk" diye nitelendirenler (sanki bir kusurmuş gibi), İsmail Beşikçi'nin, hiçbir zaman "Türk" olarak hareket etmediğini de bilmeleri gerekir. İsmail Beşikçi'nin herkesten daha Kürd ve Kürdistan'ın sömürge, hatta sömürgeciye daha aşağı statüde olduğunu, İsmail Beşikçi'den, kitaplarından, yazılarından öğrenenlerin, İsmail Beşikçi'ye ders vermeye kalkışmaları dramatik-tir, komiktir.

İsmail Beşikçi yaşlandı, eskidi, onun gibilerin dönemi geçti gibi söylemler de boştur. Beşikçi ne kendini yurt dışına atmış ne bir tatil beldesinde ne de köşesine çekilmiş emekliliğini yaşamaktadır. Adına kurulan vakıfla hâlen aktif olarak Kürd ve Kürdistan için çalışmaktadır. Gecesinde, gündüzünde Kürd ve Kürdistan vardır. İçerde, dışarda; konferanslara, söyleşilere katılmakta, Kürdistanı gezmektedir. Hafızası, hepimizden iyidir. Her hafta çeşitli ortamlarda yazılarını okumaktayız.

Beşikçi, Bakur Kürdlerine, "Türkiye sizin devletiniz değil, bırakın Türkiyelileşmeyi."; Türkiye'deki gezmelerinde sık sık saldırılarla, tacizlerle karşılaşan Başur Kürdlerine, "Ege'de, Karadeniz'de tatil yapacağınıza, Amed'e, Bazid'e, Bitlis'e, Van'a gidin, kardeşlerinizin içinde gezin." demekte haklı değil mi? Bunları söylemek, Kürd'e hakaret değil, Kürd'e doğruyu göstermektir. Beşikçi, Kürdlerdeki tarih ve ulusal bilinç eksikliğine işaret ederken Kürdlere, "Kafanızdaki karakolları yıkın." derken Kürd ve Kürdistan gerçekliğini kavrayın, Kürdler için devlet hakkını savunun diyor.

İsmail Beşikçi, kendisiyle ilgili karalamalara karşın, "İsmail Beşikçi'nin 60 yıldır, yazdıkları, söyledikleri, yaptıkları, eserleri ortadadır, başka söze gerek yok." diyor ve kimseyle herhangi bir polemige girmek istemiyor. Onu yakından tanıyan ve bu karalamalar karşısında vicdanı sızlayan biri Kürd olarak, bilgilendirme amaçlı olarak bunları yazabildim.

İsmail Beşikçi, Kürd halkı tarafından "Xocê Zer" (Sarı Hoca) veya "Xocê Zêrin" (Altın Hoca) diye nitelendirilmiş, Kürd tarihinde altın harflerle yer almış, istisnai bir aydındır. Bir daha söyleyelim: "O herkesten çok Kürd ve Kürdistanı'dır, Kürdler için iyi olmayan bir şey yapmaz." Evet daha fazla söze hacet yok...

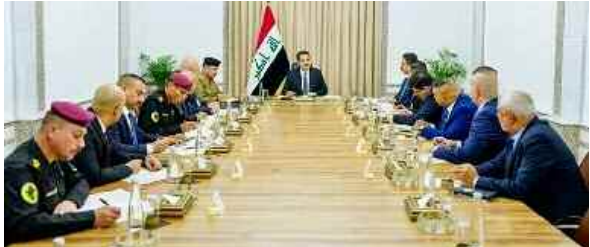
Yapmayın, etmeyin dostlar! Mazlum Kürd halkının çok derdi var. Kavga edeceğimiz son kişi İsmail Beşikçi'dir. Eleştiri başka bir şey, sizin yaptığınız başka bir şey. Bu yaptığınız, zulümdür, günahdır, ayıptır...

Kaynak: Üç dönemde İsmail Beşikçi ve İsmail Beşikçi'ye karşı yürütülen kampanya üzerine... - Celâl Temel

Багдад подтверждает приверженность борьбе с контрабандой валюты

Премьер-министр Ирака Мухаммед Шиас-Судани на встрече с правительственными чиновниками 27 июля подтвердил приверженность своего кабинета искоренению контрабанды американской валюты.

"Во время встречи они рассмотрели текущие ус-

лия по борьбе с контрабандистами валюты, преступными сетями и теми, кто саботирует внутреннюю экономику, а также нарушает законы и права людей", — говорится в заявлении, опубликованном пресс-службой Судани. Премьер-министр инициировал обзор реализации исполнительных мер, сосредоточив внимание на развертывании мобильных или стационарных контрольно-пропускных пунктов вдоль ключевых дорог, соединяющих пограничные переходы. Эта мера направлена на пресечение незаконной перевозки и контрабанды товаров, которые при ввозе в страну наносят ущерб экономике Ирака.

Иракский лидер призвал все соответствующие правительственные ведомства продолжать "преследовать контрабандистов валюты и задерживать лиц, уклоняющихся от уплаты налогов". Министерство финансов США на прошлой неделе запретило 14 иракским банкам проводить долларовые операции в связи с их предполагаемой причастностью к контрабанде американской валюты из Ирака, а также к отмыванию денег. Ирак продолжает испытывать общенациональную инфляцию и валютный кризис, при этом стоимость его динара продолжает резко падать по отношению к стоимости доллара США. Валютный кризис начался в ноябре прошлого года, когда Вашингтон ввел более строгие ограничения на операции с долларами из-за предполагаемой широкомасштабной контрабанды американской валюты из Ирака в страны, на которые распространяются санкции США. kurdistan.ru

Вашингтон требует восстановления министра пешмерга

Заместитель помощника министра обороны США по Ближнему Востоку Дана Струол во время своего недавнего визита в Курдистан призвала к восстановлению в должности министра сил пешмерга Шореша Исмаила, чтобы обеспечить продолжение реформ, включая объединение сил министерства пешмерга. Об этом 26 июля сообщил телеканал "Kurdistan24".

Шореш Исмаил бойкотировал свою должность министра из-за предполагаемого вмешательства в его обязанности партии "Патриотический союз Курдистана" (ПСК) несколько месяцев назад. В некоторых

СМИ сообщалось, что ПСК недоволен тем, что министр поддерживает объединения сил пешмерга, частично все еще остающихся в подчинении двух основных курдских партий - ПСК и "Демократической партии Курдистана" (ДПК). В результате чиновник поставил перед своей партией (ПСК) несколько условий для своего возвращения к обязанностям министра. Сообщается, что эти условия были приняты ПСК, но не заместителем премьер-министра Регионального правительства Курдистана (КРГ) Кубадом Талабани, который является высокопоставленным членом той же партии. США, Великобритания, Германия, Франция, Италия и другие члены Международной коалиции по борьбе с "Исламским государством" (ИГ) сыграли важную роль в обучении и консультировании сил пешмерга по борьбе с угрозой терроризма. Их поддержка также была неопределяющей для усилий КРГ по объединению сил пешмерга. Однако, как сообщается, ПСК постоянно препятствует этим усилиям, опасаясь лишиться возможности командовать своими бойцами. При этом в ПСК идет внутреннее соперничество за руководство партией. kurdistan.ru

Премьер-министр Барзани призывает партии объединиться ради конституционного статуса и прав Курдистана

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани в своем заявлении от 25 июля призвал все политические партии поддержать национальные усилия, направленные на защиту конституционных прав и статуса Курдистана.

Курдский лидер сделал эти замечания в поздравительном послании руководству и членам партии "Движение за перемены" ("Горран") в связи с празднованием 14-й годовщины со дня ее основания.

"По случаю 14-й годовщины создания "Движения за перемены" я поздравляю всех членов и сторонников партии. Желаю вам успехов в отстаивании национальных интересов и конституционных прав народа Курдистана", — сказал премьер-министр. "Я надеюсь, что "Движение за перемены" и все другие политические партии в Курдистане будут сотрудничать, координировать свои действия и быть единомышленными в защите справедливых прав курдской нации, а также в защите и развитии конституцион-

ного статуса Курдистана".

"Движение за перемены" было основано в 2009 году покойным известным курдским политиком Науширваном Мустафой, который покинул ряды "Патриотического союза Курдистана" (ПСК) из-за политического соперничества за руководство партией.

"Горран" получил 25 мест в своем первом участии в парламентских выборах в Курдистане.

Популярность партии значительно снизилась после того, как в 2017 году скончался ее основатель. Тем не менее, партия является основным партнером в этом коалиционном кабинете Регионального правительства Курдистана (КРГ), и ее представители занимают несколько ключевых должностей в кабинете, включая пост министра финансов и экономики. kurdistan.ru

Президент Курдистана предлагает новую дату парламентских выборов

Президент Иракского Курдистана Дильшад Шахаб сообщил, что делегация правительства уже провела отдельные

Курдистана Дильшад Шахаб сообщил, что делегация правительства уже провела отдельные

розы. Они признали усилия президента по содействию внутреннему единству и достижению политического консенсуса по важнейшим вопросам. Задача делегации состоит в том, чтобы собрать взгляды и мнения всех вовлеченных сторон. После этих консультаций президент примет решение определить новую дату парламентских выборов в Курдистане. В соответствии с усилиями региона по продвижению избирательного процесса, президент Курдистана призвал Высшую Независимую избирательную комиссию Ирака ускорить подготовку к выборам. Иракская комиссия заверила в своей готовности наблюдать за выборами, начиная с 18 февраля 2024 года.

Сам президент предложил 25 февраля 2024 года в качестве новой даты выборов в Курдистане. kurdistan.ru

женным парламентским выбором, приказав провести встречи с различными политическими партиями курдского региона с целью предложить новую дату выборов. Пресс-секретарь президента

встречи с различными политическими силами и партиями. В ходе этих встреч стороны приветствовали инициативу и выразили готовность поддержать предложенную новую дату парламентских выбо-

ДПК призывает все партии помочь в проведении парламентских выборов в Курдистане

25 июля "Демократическая партия Курдистана" (ДПК) призвала все политические партии принять "лояльные и ответственные шаги" для обеспечения того, чтобы просроченные парламентские выборы в регионе могли быть проведены без дальнейших задержек.

"Мы надеемся, что все политические партии предпримут верные и ответственные шаги для проведения выборов, решения проблем и дальнейшего укрепления принципов координации, чтобы построить лучшее и достойное будущее для нашего народа", — заявило политбюро ДПК в поздравительном послании

по случаю 14-й годовщины со дня основания партии "Движение за перемены" ("Горран").

"... Мы высоко ценим роль, которую ваше Движение играет в политическом процессе в регионе. Мы также подтверждаем важность нашего союза, а также нашей координации с вами и всеми другими политическими партиями в Курдистане для защиты наших достижений и реализации всех наших прав", — сказано в заявлении ДПК.

"Движение за перемены", основанное в 2009 году покойным известным курдским политиком Науширваном Мустафой, появилось на политическом ландшафт-

те региона в результате раскола в партии "Патриотический союз Курдистана" (ПСК) и набрало 25 мест в парламенте в ходе своего первого участия в выборах.

Не смотря на снижение популярности после смерти основателя, "Горран" остается важным партнером в коалиционном кабинете Регионального правительства Курдистана (КРГ). kurdistan.ru

Масуд Барзани открыл выставку "Mideast Education Expo"

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), официально открыл вторую выставку

Ближневосточного образования, технологий и студентов ("Mideast Education Expo") в столице Курдистана, Эрбиле. В церемонии

открытия приняли участие министры правительства и дипломаты.

В выставке участвуют 120 учебных заведений, в том числе университеты, колледжи, школы и институты из более 10 стран мира.

Важным событием церемонии стало открытие "Курдского образовательного форума", еще более расширяющего образовательные возможности в регионе. Регион Курдистан оказал поддержку 152 000 учащихся из числа внутренне перемещенных лиц, обучающихся в 140 школах, что побудило власти внедрить двухсменную систему в некоторых учебных заведениях. Эти усилия отражают приверженность Курдистана обеспечению доступа к образованию для всех, даже в сложных обстоятельствах.

kurdistan.ru

Посол США: Ни один иракский банк не находится под санкциями

Посол США в Багдаде Алина Романовски подтвердила в субботу, 29 июля, что ни один иракский

явления СВИ предприняла соответствующие и быстрые действия. Ни один иракский банк не был под-

вергнут санкциям. Мы продолжим нашу работу по улучшению соблюдения правил AML/CFT и оцифровке иракской экономики с нашими партнерами из СВИ".

Государственный департамент США в недавнем заявлении пояснил, что он не наказал 14 иракских банков. Однако с 19 июля 2023 года министерство финансов США запретило этим банкам торговать иностранной валютой центрального правительства Ирака, известную как доллар-аукцион.

В Госдепартаменте подчеркнули, что санкции направлены на пресечение попыток отмывания денег и нецелевого использования средств, принадлежащих иракскому народу, а также на предотвращение уклонения от санкций США с использованием вводящих в заблуждение документов. И Вашингтон, и Багдад согласны с тем, что с коррупцией в иракском банковском секторе необходимо бороться. Соединенные Штаты тесно сотрудничают с центральным банком Ирака в целях обеспечения финансовой прозрачности, предотвращения финансовых преступлений и обеспечения соответствия иракских банков международным стандартам.

Совместные усилия Вашингтона и Багдада открыли новые возможности и облегчили отношения между иракскими банками и мировой финансовой системой. 19 июля газета Wall Street Journal сообщила, что Вашингтон ввел ограничения в отношении 14 иракских банков, запретив им проводить операции в долларах.

kurdistan.ru

"Благотворительный фонд Барзани" помог пострадавшим от пожара езидским вынужденным переселенцам

Курдский "Благотворительный фонд Барзани" закупил мебель и бытовую технику для езидских семей, чьи палатки на этой неделе сгорели в лагере недалеко от города Амеди в Иракском Курдистане. Палатки 17 семей внутренне перемещенных езидов загорелись в лагере беженцев "Давди" в провинции Дохук. Губернатор Дохука Али Татар выделил для погорельцев 17 домиков, а "Благотворительный фонд Барзани" приобрел все необходимое для дома, чтобы обеспечить этим семьям ВПЛ достойную жизнь. "Благотворительный фонд Барзани" является известной благотворительной организацией с широким влиянием как на местном, так и на международном уровне. Он предлагает финансовую помощь обездоленным семьям и оказывает гуманитарную помощь пострадавшим от стихийных бедствий и конфликтов. Кроме того, благотворительная организация активно поддерживает вынужденных переселен-

цев и беженцев, обеспечивая их палатками, бытовой техникой, одеждой, медицинскими и другими предметами первой необходимости. Благотворительная группа также поддерживает сектор образования, ремонтируя старые школы и строя новые. Кроме того, они строят дома престарелых и комплексы для удовлетворения потребностей людей с особыми потребностями.

kurdistan.ru

Президент Курдистана посетил похороны шейха Саида в ОАЭ

Президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани 29 июля почтил память покойного шейха Саида бин Заида Аль Нахайяна,

брата президента ОАЭ шейха Мохаммеда бин Заида Аль Нахайяна.

В ходе церемонии курдский президент выразил искренние соболезнования президенту ОАЭ, его семье и народу ОАЭ. В ответ президент ОАЭ шейх Мухаммед бен Заид Аль Нахайян поблагодарил президента Барзани за визит и солидарность, подчеркнув, что этот жест сочувствия и поддержки ценен для ОАЭ.

Похороны, состоявшиеся в Абу-Даби, собрали высокопоставленных лиц и лидеров из разных стран, отдавших дань уважения покойному шейху.

kurdistan.ru

Возле аэропорта Киркука предотвращен теракт

25 июля иракские силы безопасности предотвратили взрыв возле аэропорта Киркука и арестовали подозреваемого, предположительно причастного к инциденту.

Силовики обнаружили заложенное взрывное устройство за пределами территории аэропорта. Специальные группы быстрого реагирования благополучно обезвредили мину. Об этом агентству "BasNews" сообщил представитель полиции Киркука Амер Нури.

Кроме того, государственное "Iraqi News Agency" процитировало начальника полиции Киркука генерал-майора Каву Гариба Абд аль-Рахмана, который объявил об аресте террориста-смертника в спорной курдской провинции Киркук. "Силы безопасности обезвредили взрывчатку, которая была у террориста-смертника", — отметил генерал-майор. На данный момент нет никаких подтверждений каких-либо потенциальных связей между арестованным подозреваемым и "Исламским государством" (ИГ), террористической группой, которая продолжает представлять серьезную угрозу для сил безопасности и гражданских лиц в стране.

Аналогичное событие произошло в провинции Дияла. Служба безопасности опубликовала заявление, подтверждающее поимку "опасного" члена ИГ. Арестованному предъявлено несколько обвинений, включая убийство, незаконную передачу оружия и денег ИГ, причастность к торговле людьми и участие в незаконной продаже человеческих органов.

"Показания обвиняемого были записаны после того, как он признался в своих гнусных действиях, и он был передан в компетентные органы для привлечения к соответствующим юридическим последствиям".

Обвиняемый является сыном террориста, который ранее был приговорен к смертной казни за участие во взрыве автомобиля, направленном против мирных жителей в районе Дждейдет аль-Шатт в провинции Дияла в 2016 году, говорится в заявлении.

kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 28 (540) 25 - 31 июль 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Иракский Курдистан продолжит свои усилия по международному признанию кампа-

сам Саддам Хусейн находится в аду за все преступления, которые он совершил против

мирных жителей Барзана. Память жертв этого злодеяния особенно печальна в этом году, поскольку она совпадает с возвращением останков еще 100 жертв "Анфалья" барзанцев из пустынь южного Ирака в Курдистан и на их родину в Барзане", — говорится в заявлении премьер-министра. "Геноцид барзанцев является частью серии преступлений против района Барзан и всех других районов региона Курдистан, которые положили начало геноциду "Анфаль" и химическим атакам на регион Курдистан".

Премьер-министр также подчеркнул самоотверженность и стойкость "добрых матерей и родственников погибших, которые гордо и стойко переносили тяготы жизни и последствия этого злодеяния". Он также поблагодарил народ Курдистана в целом и жителей Эрбиля в частности за помощь семьям жертв геноцида в Барзане в трудные времена.

"По этому поводу мы еще раз требуем компенсации семьям жертв геноцида и "Анфалья" от федерального правительства Ирака, как это предусмотрено в [статье] Конституции, которая, к сожалению, на протяжении многих лет, как и многие другие статьи, игнорировалась и которую больше нельзя игнорировать", — сказал премьер-министр Барзани. "Курдский народ всегда должен помнить об этих преступлениях, совершенных против него, и никогда не должен жертвовать свободой и самоуправлением курдского народа ни под каким предлогом и ни для каких целей", — добавил он.

kurdistan.ru

ии "Анфаль" геноцидом, овершенным против курдов. В этом 31 июля заявил курдский лидер Масуд Барзани, резидент "Демократической партии Курдистана" (ДПК).

В этот день вместе с высокопоставленными официальными лицами, иностранными представителями и семьями жертв "Анфалья" Барзани отметил 39-ю годовщину геноцида и оставку в Курдистан останков 00 жертв, недавно эксгумированных из братских могил на юге Ирака.

В этот день в 1983 году ежим партии "Баас" Саддама усейна начал первую фазу ноголетнего геноцида, арестовал 8000 мужчин и мальчиков айона Барзан, которые позже были казнены и похоронены в ратских могилах в пустынях а юге Ирака.

Выступая на церемонии, арзани вспомнил речь Саддама Хусейна, в которой говорилось, что "Барзанцы были отправлены в ад". Курдский лидер сказал, что его погибшие оплеменники сейчас в раю, а

невинных людей.

Курдский лидер также подчеркнул роль женщин, которые в ходе многочисленных актов геноцида потеряли отцов, братьев, мужей и сыновей, но не сдались и боролись за то, чтобы воспитать новое поколение, способное продолжить борьбу за свободу.

Барзани вновь призвал правительство Ирака выплатить компенсацию семьям жертв "Анфалья" в соответствии с конституционными обязательствами. Он также призвал Багдад продолжить поиск оставшихся массовых захоронений, чтобы останки всех жертв наконец были доставлены в Курдистан для захоронения.

Также с призывом о выплате гарантированных конституцией компенсаций семьям жертв "Анфалья" выступил премьер-министр Курдистана Масрур Барзани.

"Сегодня мы отмечаем одно из величайших и самых незабываемых преступлений бывшего иракского режима: резню и геноцид почти 8000 невинных

Франция назначила Генерального консула в Мосуле

Франция назначила Генерального консула в иракский город Мосул. Это было сделано почти

Юг Турции качнуло сильным землетрясением

В районе Козан южной турецкой провинции Адана произошло землетрясение магнитудой 5,5. Об этом со ссылкой на Управление по предотвращению и ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций при правительстве Турции (AFAD) сообщило 25 июля информгентство Anadolu.

Подземные толчки зафиксированы в 08.44 по местному вре-

мени (совпадает с московским). Очаг залегал на глубине 11,27 км. Согласно первым данным, в результате землетрясения пострадало заброшенное здание в районе Туфанпаш города Козан. Вместе с тем, некоторым другим строениям в указанном районе был нанесён незначительный ущерб, отмечает "Анатолийское агентство".

Данных о пострадавших не поступало.

Напомним, 6 февраля на юго-востоке Турции, в провинции Кахраманмараш, произошло два землетрясения магнитудой более 7,5. Число погибших в результате крупнейшего природного бедствия в истории Турецкой Республики превысило 50 тыс. человек.

kurdistan.ru

Иракцы протестуют против валютного кризиса и экономической нестабильности

26 июля сотни людей вышли на улицы Багдада, протестуя против продолжающейся девальвации иракского динара по отношению к курсу доллара США. Встревоженные общенациональной инфляцией простые иракцы собрались перед штаб-квартирой Центрального банка Ирака в Багдаде, призывая федеральные власти принять срочные меры для решения проблемы постоянного обесценивания иракского динара.

Министерство финансов США на прошлой неделе запретило 14 иракским банкам участвовать в долларовых операциях в рамках всеобъемлющих усилий по пресечению того, что Вашингтон называет незаконным перекачиванием американской валюты в Иран и другие ближневосточные страны, в отношении которых введены санкции. В настоящее время одной из наиболее серьезных проблем, стоящих перед федеральным правительством Ирака, является контрабанда валюты. Несмотря на интенсивные усилия по искоренению отмывания денег и борьбе с контрабандой валюты, проблема сохраняется, что приводит к постоянному снижению стоимости иракского динара.

Девальвация иракского динара началась в ноябре прошлого года. Это снижение было вызвано тем, что Казначейство США и Федеральный резервный банк Нью-Йорка ввели более строгий контроль над международными долларовыми операциями коммерческих иракских банков. По данным Wall Street Journal, цель состояла в том, чтобы обуздать отмывание денег и предотвратить несанкционированное перенаправление долларов в Иран и другие страны Ближнего Востока, на которые распространяются жесткие санкции.

kurdistan.ru

ДПК и ПСК обсудят парламентские выборы в Курдистане

Политбюро "Демократической партии Курдистана" (ДПК) и "Патриотического союза Курдистана" (ПСК) должны сегодня встретиться в Сулеймании, чтобы обсудить ряд вопросов, включая предстоящие парламентские выборы. По сообщению "Kurdistan24", ПСК направил письмо ДПК с просьбой о встрече для решения ряда вопросов, представляющих взаимный интерес, в частности, просроченного парламентского голосования.

Недавно администрация Курдистана направила официальное письмо в Высшую Независимую избирательную комиссию Ирака с просьбой контролировать парламентские выборы в курдском регионе, которые были перенесены на ноябрь этого года.

Запланированные выборы стали невозможными после того, как Верховный федеральный суд Ирака постановил, что решение парламента Курдистана о продлении его мандата в прошлом году было неконституционным. Постановление также распустило избирательную комиссию Курдистана.

Теперь регион Курдистан зависит от федеральной избирательной комиссии по наблюдению за голосованием, которая выразила готовность наблюдать за выборами в любое время после 18 февраля, что и будет основной темой переговоров между ДПК и ПСК.

kurdistan.ru

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakı Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500